

**TÜRKİYE'DE SANAT EĞİTİMİ LİSANS
PROGRAMLARINDA SANAT
ESERLERİNDEN KOPYA
UYGULAMALARINA YÖNELİK
ÖĞRETİM ELEMANLARI GÖRÜŞLERİ**
Yunus YANIK
(Yüksek Lisans Tezi)
Ağustos 2015

**TÜRKİYE’DE SANAT EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMLARINDA SANAT
ESERLERİNDEN KOPYA UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖĞRETİM
ELEMENLARI GÖRÜŞLERİ**

Yunus YANIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. İ. Özgür SOĞANCI

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ağustos 2015

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Yunus YANIK'ın "Türkiye'de Sanat Eğitimi Lisans Programlarında Sanat Eserlerinden Kopya Uygulamalarına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri" başlıklı tezi 24.08.2015 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr. İ.Özgür SOĞANCI

Üye : Doç. Necla COŞKUN

Üye : Yard.Doç.Dr. Evrim ÇAĞLAYAN

Prof.Dr. Esra CEYHAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

ÖZET

TÜRKİYE’DE SANAT EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMLARINDA SANAT ESERLERİNDEN KOPYA UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖĞRETİM ELEMENLARI GÖRÜŞLERİ

Yunus YANIK

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ağustos 2015

Danışman: Doç. Dr. İ. Özgür SOĞANCI

Sanat eserlerinden kopya yönteminin geçmişten günümüze uygulanageldiği ve sanat eğitimcileri açısından bir tartışma konusu oluşturduğu söylenebilir. Bu nedenle bu araştırmada sanat eğitiminin Yükseköğretim kademesinde Resim Anasanat atölye derslerine giren öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel yöntem ve temel nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Bu çerçevede Anadolu, Gazi ve Marmara Üniversiteleri Resim-İş Eğitimi bölümlerinde Resim Anasanat atölye derslerine giren toplam 16 öğretim elemanı ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu üniversitelerin dışında Türkiye genelinde Resim-İş Eğitimi bölümlerinde Resim Anasanat atölye derslerine giren öğretim elemanlarının görüşleri de anket yolu ile belirlenmeye çalışılmıştır. Anket yolu ile toplamda 21 öğretim elemanı görüşlerini belirtmiştir. Elde edilen veri seti betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Ulaşılan bulguların değerlendirilmesi sonucunda araştırmaya katılan öğretim elemanları açısından günümüzde kopya yönteminin önemini koruduğu ve tartışılan bir konu olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Sanat Eğitimi, Resim Anasanat Atölye Eğitimi, Kopya, Röprodüksiyon

ABSTRACT

OPINIONS OF LECTURERS ABOUT THE COPY APPLICATIONS FROM THE ART WORKS IN ART EDUCATION UNDERGRADUATE PROGRAMS IN TURKEY

Yunus YANIK

Department of Fine Arts Education
Anadolu University Institute of Education Sciences
August 2015

Consultant: Associate Prof. İ. Özgür SOĞANCI

Copy method has been applied from the past to the present and constitutes a matter of debate from the points of view of the art educators. Therefore setting forth of the opinions of the lecturers who attend to studio painting courses in B.A., is aimed in this research. A qualitative research model was used in the research. Semi-structured interviews were made with total 16 lecturers who attend to studio painting classes in the Art Education department of Anadolu, Gazi, and Marmara Universities within this frame. Further the opinions of the lecturers who teach these classes in Art Education departments throughout Turkey besides these universities were determined by way of a 17-question survey. A total of 21 lecturers stated their opinions by way of the survey. The data obtained were analysed by means of descriptive analysis. As the result of the evaluation of the findings reached, it may be said that copy method keeps its importance in studio art instruction and is still an issue of debate for the lecturers who participated in this study.

Key Words: Art Education, Studio Instruction, Copy, Reproduction

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
RESİMLER LİSTESİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
İlgili Araştırmalar	9
Amaç	16
Araştırmanın Önemi	16
Varsayım ve Sınırlılıklar	17
İKİNCİ BÖLÜM.....	18
YÖNTEM	18
Araştırma Yöntemi	18
Araştırma Yaklaşımı	20
Çalışma Grubu	21
Veri Toplama Araçları	23
Veri Analizi	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	32
BULGULAR VE YORUMLAR	32
Kopya Yöntemini Uygulayıp Uygulamadıklarına Yönelik Öğretim Elemanlarının ..	32
Görüşleri.....	32
Kopya Yöntemini Nasıl Uyguladıklarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri	33
Kopya Yöntemini Hangi Eğitim Dönemlerinde Uyguladıklarına Yönelik Öğretim	
Elemanları Görüşleri	33
Hangi Sanatsal Dönemlerden Kopya Yaptırdıklarına Yönelik Öğretim Elemanları	
Görüşleri	34
Sanat Eserlerinden Birebir mi veya Yorum Biçiminde mi Kopya Yaptırdıklarına	
İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri	35

Kareleme Tekniği ve Projektör Kullanılmasına Yönelik Öğretim elemanları Görüşleri	36
Kopyanın Sakıncalı Olabilecek Yanlarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri.....	40
Kopyası Yapılacak Bir Resmin Son Halini Görerek O Resmin Geçirmiş Olduğu Aşamaların Ne Kadar Anlaşılabilceğine Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri	41
Kopyanın, Özgün Dil Gelişimine Etkisine Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri...	42
Kopya Yöntemine Yönelik Öğretim Elemanlarının Önerileri	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	46
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
Sonuç.....	46
Öneriler	54
Uygulamaya yönelik öneriler	54
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	58
EKLER.....	59
KAYNAKÇA.....	119

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: <i>Zanaatçı/Sanatçıdan Sanatçı-Zanaatçı Karşılığına</i>	6
--	---

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. <i>Jacquest-Louis David. Madame Raymond de Verninac</i>	113
--	-----

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

Sanat eğitiminde usta-çırak ilişkisi içinde bakarak öğrenme, kopya veya taklit yönteminin geçmişten günümüze uygulanageldiği ve yüzyıllar boyunca öğrencilerin kopya ve taklit eğitimiyle yetiştirildiği bilinmektedir. Günümüzde ise kopyanın hala tartışılan bir konu olduğu ve sanat eğitimcileri arasında fikir ayrılıklarına neden olduğu söylenebilir (Yılmaz, 2010, s.222).

Kopyanın tanımına bakıldığında Sözen ve Tanyeli (2014) şöyle tanımlamaktadır:

1. Ünlü bir sanatçıya ait bir yapıtın bir başkasınca üretilen tıpkısı. Tüm sanatlarda görülür. Çalışma-alıştırma ya da kazanç amacıyla yapılır. (...) Sanatta kopya Antikite'den beri görülür. Örneğin, bugün Klasik Yunan heykellerinin hemen hemen tüm ürünleri ancak Roma dönemi kopyaları sayesinde bilinebilmektedir. 2. Başka bir sanatçının üslubuna ya da başka bir yapıta öykünen sanat yapıtı. Bu tür bir ürün öykündüğünün tıpkısı değil, ancak onun bir benzeridir(s. 176).

Sanat eserlerinin eğitim amaçlı kopyalanması röprodüksiyon çalışmaları olarak da bilinmektedir. Röprodüksiyonun tanımına bakıldığında ise Sözen ve Tanyeli (2014) şöyle açıklamaktadır:

Bir sanat ürününün, özellikle resmin çoğaltılması. Bu işlem genellikle basım yöntemleri kullanılarak yapılır. Bir sanat eserinin bu anlamda çoğaltılması ve röprodüksiyon sayılabilmesi için, özgün yapıtın gerçekte tek nüsha olarak yapılmış olması gerekir. Röprodüksiyonu kopyadan ayıran özellik, onun taklit olmayıp yalnızca özgün yapıtın özgün tekniği dışında bir teknikle yeniden üretilmesidir(s.162).

Bu nedenle bu araştırmada röprodüksiyon kavramı, sanat eserlerinin basım yoluyla çoğaltılmış kopyaları anlamında kullanılmıştır. Sanat eserlerinin eğitim amaçlı taklit edilmesi ise kopya kavramı adı altında ele alınmıştır.

Bununla birlikte kopyanın ne olduğu ve hangi uygulamaların kopya kapsamında sayılabileceğine ilişkin soruya, sanatçı, düşünür ve estetikçilerin farklı cevaplar verdiği ve de tarihsel gelişim içerisinde konuya farklı bakış açılarıyla yaklaşıldığı görülmektedir. Erinç'e göre (Erinç'ten aktaran Yılmaz, 2010), kopyalama günümüze kadar iki biçimde süre gelmiştir. Birincisi, bir sanat eserinin tıpa tıp kopyalanması ve ikincisi ise bir sanatçının tekniğinin, üslubunun ya da özgünlüğünün aynen benimsenmesidir (s.222).

Günümüz sanat eğitiminde kopya dendiğinde şu uygulamalar akla gelir: Bunlardan ilki, bir şeyin aynısını üretmek anlamındadır. Bu tarz kopyalarda karelere bölme, noktalama ve kopya kâğıdıyla aktarma teknikleri kullanılır. Kopyası yapılan eser, kopya yapan kişinin sürekli karşısında bulunur. Bu tarz kopyada kişinin önceki deneyimlerinin ve ustaki bilgilerinin hiçbir etkisi olmayıp bir başkasının izlediği yol aynen takip edilir (Yılmaz, 2010, s.222).

Diğer bir yöntem, sanat eserlerinden yararlanmak biçiminde olup amaç yorum yapmak ve imge zenginleştirmektir. Bu tarz çalışmalarda asıl olan doğru kopya ve benzetme becerisi olmayıp kişinin kendi yorumunu geliştirmesidir (Yılmaz, 2010, s.223).

Görsel anlatıma ipuçları aramak amacıyla sanat eserlerine ve grafiksel kaynaklara yönelmek de kopya kapsamına girmektedir. Bununla birlikte ezberlenmiş biçimler veya şablonlar da kopya sayılmaktadır (Yılmaz, 2010, s.223).

Tarihsel gelişim içerisinde kopya ele alındığında, Sena (Sena'dan aktaran Yılmaz, 2010) kopyayı, sanatın başlangıcına kadar eskiye götürüp taklit içgüdüsüne vurgu yapmaktadır:

Sanatta kopyanın yeri, sanatın başlangıcı kadar eskiye dayanır. Orta Avrupa'da birçok mağarada bulunan hayvan resimlerinde görülen gerçekçi özellikler taklit teorisiyle açıklanmaya çalışılmış, ilkel insanı, doğayı taklit etmeye yönelten itici gücün bütün insanlarda doğuştan var olan taklit içgüdüsü olduğu iddia edilmiştir. Bu teoriye göre her insan taklit içgüdüsüyle doğar ve öğrenmelerini bu yolla gerçekleştirir. Doğal olarak ilkel insanı da bu içgüdü doğa taklitçiliğine yönlendirmiş olmalıdır (s. 223).

Yansıtmacı sanat kuramı çerçevesinde sanatın ne olduğuna bakıldığında ise sanat, eserin dış dünya ile olan ilişkisinde gizlidir. Sanat eseri; insanı, yaşamı, toplumu ve gerçekliği yansıtan bir ayna gibidir. "Sanat nedir?" sorusuna verilen ilk cevap (hiç değilse batıda); sanatın bir yansıtma, benzetme ya da taklit olduğu şeklindedir. Bu benzetme veya taklit; a) Görüneni olduğu gibi yansıtma (yüzeysel gerçeklik); b) Geneli yani genel özü yansıtma ve c) İdeal gerçekliği yani düzeltilmiş gerçekliği yansıtma biçimindedir. Yüzeysel gerçekliğin yansıtılmasının Antik Yunan'da yaygın olduğu bilinmektedir. Genel olarak sanatın görünür dünyayı yani duyular dünyasını yansıttığı inancında olan Platon bu kuramın temsilcisi sayılır. Aristo'da Platon gibi sanatı bir taklit, mimesis veya yansıtma olarak görür. Aristo'ya göre taklit ve yansıtma çocukluktan itibaren tüm insanlarda bulunan bir içgüdüdür. Kendisi "sanat geneli yani

tümeli yansıtır” anlayışının temsilci olarak görülür. Rönesans ve Klasisizmle birlikte Aristo’nun yansıtmayla ilgili görüşlerinin iki biçimde ele alındığı görülür: a) Sanat genel doğanın yansımasıdır. b) Sanat ideal doğanın yansımasıdır. İkinci görüş Neoplatoncu bir felsefeye dayanarak Rönesans’ta ortaya çıkmış ve uzantıları 19. Yüzyıla kadar gelmiştir (Moran, 2012, s.17-38; San, 2004, s.37-50).

Mimetik sanat anlayışı üzerine oturan antik dönem sanat anlayışında kopya çalışmaları, sanat eğitiminin temel uygulamalarından biri olup, hocanın öğrencisine verdiği ilk işittir. Binlerce yıldan beri bunun böyle devam ettiği, beşinci yüzyılın sonlarından itibaren kült heykellerinin sadeleştirilmiş kopyalarının üretildiği düşünülmektedir. Ayrıca bu dönemde üzerinde oynanmış resimlerin görülmesi, çırağın ustasının eserlerini kopya ettiğinin bir delili olabilir. Bunun yanı sıra Yunanlı bir çömlekçinin atölyesinde bundan farklı davranmadığı varsayılabilir. Aynı zamanda Romalı sanatçıların, Yunan dönemi şaheserlerini kopya ettikleri bilinmektedir (Dilmaç, 2009, s. 10, 44).

Ortaçağ dönemine bakıldığında ise, sanat din eksenli ve tanrıya ulaşmak için bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Önceleri kilisenin üstlendiği sanat eğitimi daha sonraları loncalar almıştır. Sanat eğitimi usta-çırak ilişkisi içinde gelişen, yaratıcılığın tanrıya ait olduğu ve sanatçının yalnızca usta birer zanaatkâr olduğu şeklindedir. Atölye eğitimi, çırağın ustayı bire bir taklit etmesi üzerine temellenmiştir. Ortaçağda, antik dönemden farklı olarak dış dünya kopya edilmemiştir. Çünkü sanatın, dini öğretileri öğretmek amacından dolayı didaktik bir boyutu vardır. Bundan dolayı, dış dünyayı birebir kopya etmek yerine önem perspektifi ve şablonlardan yararlanılmıştır. Şablonlardan yararlanması; sürekli aynı formun tekrarlanması gerektirdiğinden, kopya veya taklit yöntemini sanat eğitiminin temel uygulamalarından biri olmasını zorunlu kılmıştır. Rönesans’la birlikte bu durumun değiştiği görülmektedir (Dilmaç, 2009, s. 10, 24, 28, 34, 38).

Gombrich (1992, s.156), kopya bağlamında Ortaçağ sanatı ve sanatçısına ilişkin düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

(...) 3. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar, yani neredeyse 1000 yıllık bir zaman dilimi boyunca sanat ile görünen dünya arasındaki dolaysız ilişkilerin sayısı çok düşüktü. Sanatçı, anlatıcı ya da öğretici nitelikteki dinsel betimlemelerinde, klasik sanatın geliştirmiş olduğu kalıplarla yetiniyor, bunları ancak gerekli olduğu ölçüde yeni görevlere uyguluyordu. Bilindiği

gibi ortaçağ sanatı, geleneksel resim dizilerini az çok bireysel denebilecek deyişlere dönüştüren kopyacıların sanatıydı. (...)

Ayrıca bununla birlikte Panofsky (1995), Ortaçağın kendine ait resmetme dilinin hemen oluşmadığını, Hristiyanlığın ilk dönemlerinde Antik döneme ait resim yapma dilinin kullanıldığını ve daha sonrasında Ortaçağın kendine ait resmetme dilinin oluştuğunu belirtmektedir.

Doğu resminde minyatür sanatına bakıldığında ise bir nakkaşın ustalaşması için eldeki örneklerden çok sayıda kopya yapması gerektiği söylenebilir. Bunu ünlü Fransız doğubilimci Clement Imbault Huart (1854-1926), nakkaşların özelliklerini sayarken şöyle ifade etmektedir: “Huart, nakkaşların niteliklerini sayıyor; Elinin çok inceliğe yatkın olmasını, keskin bir gözü, berrak beyni, duyularının uyanık, ruhunun arı ve akıllı olması gerektiğini söylüyor. Bunu elde etmek için eldeki örneklerden çok sayıda kopyalar yapmak gerekir (And, 2014, s. 170)...”

Geleneksel Çin resminde sanat eğitime bakıldığında da kalıpların ve kuralların egemenliğiyle karşılaşıldığı söylenebilir. Gombrich (1992, s.154-155), buna şöyle bir örnek vermektedir:

(...) Bu kurallardan bazıları kısa ve Çincede 4 sözcükten oluşma deyişler içerisinde özetlenmişti; öğrenciler koro halinde yineleyerek bunları ezberlerlerdi. Örnek olarak, orkidelerin betimlenmesi için yapılmış birkaç cümle verelim: “Önce dört yaprak çiz. Uzunlukları farklı olsun. Bir beşinci yaprak onlara çapraz yerleştirilsin. Zarafet ve güzelliğin kaynağı, buradadır... Çini mürekkebi farklı tonlarda olsun. Yaşlı ve genç yapraklar birleştirilsin. Çiçek yaprakları açık renk, ercikler ve çanaklar koyu tonda olsun. El hiçbir zaman ağır ya da duraklayarak değil, fakat yıldırım hızıyla hareket etsin.”

Rönesans’la birlikte Antikitenin yeniden canlanmasıyla, mimetik sanat anlayışı tekrar canlanmıştır. Rönesans sanatçısının çabası, antik sanat eserlerini kopyalayarak klasik geçmişi canlandırmak olmuştur. Özellikle birçok sanatçı Roma’ya giderek antik yapı kalıntılarını inceleyerek kopya çalışmaları yapmışlardır (Dilmaç, 2009, s. 29; Yılmaz, 2010, s. 225).

Antik düşünce kaynaklı Hümanizm, Yeni Platonculuk ve Doğa Felsefesi, Rönesans sanat felsefesinin ve daha sonra değinileceği gibi akademilerin oluşmasını sağlamıştır. Öte dünyanın yerini bu dünyanın almasıyla, insan olarak birey ön plana çıkmıştır. İnsan kendisini tanımaya ve çevresini incelemeye başlamıştır. Bunun sanattaki karşılığı resimde figür ve natüralizm olmuştur. Natüralist sanat anlayışı, İtalyan resminde 14. yüzyılda Giotto ile başlamış olup bu süreçte üç boyutlu perspektif

ve anatomi bilgisi ilerlemiştir. Sanatçının görünmeyenle hiçbir ilgisi yoktur artık. Yeni Platonculuğun ortaya koyduğu idealist anlayış çerçevesinde de oran, denge, geometrik kurgu, simetri ve anıtsallık ilkeleri önem kazanmıştır (Dilmaç, 2009, s. 29, 30, 35).

Akademilere değinmeden önce sanatçıların bireysel atölyeleri eğitim açısından dikkat çekicidir. Bu atölyelerde usta çırak ilişkisi içinde taklit etmeye dayalı eğitim verilmiştir. Çıraklara verilen ilk iş; boyaları ezmek, ahşap panoları veya tuvaleri hazırlamak olmuştur. (Dilmaç, 2009, s. 25).

Geleneksel atölye eğitiminde, çırak ustasını taklit eden biri konumundadır. Rönesans'la birlikte ise ustanın taklit edilmesinin yerini, doğanın incelenip idealist bir bakış açısıyla taklit edilmesi almıştır. Bu bağlamda Michelangelo ve Leonardo Da Vinci, atölyelerin sanatsal özgürlükten ziyade uygulamaya önem vermelerine karşı çıkıp, sanat-zanaat bağlamında usta-çırak ilişkisinin akademiler vasıtasıyla çözülebileceğini ifade etmeleriyle ilk sanat akademileri ortaya çıkmıştır. Avrupa'nın bilinen ilk akademisi, ressam ve sanat tarihçi Giorgio Vasari öncülüğünde Floransa'da kurulan Tasarım Akademisidir (Dilmaç, 2009, s. 25,26, 32-37).

Akademilerde uygulanan yöntemler kopya açısından dikkat çekicidir. Antik dönemden itibaren kopya yöntemi, sanat eğitiminin temel uygulamalarından biridir. 16. yüzyılda akademilerde kopya yönteminin uygulanmasına devam edilmiştir. Verilen sanat eğitiminin temelini; insan gövdesi heykelinden ve canlı modelden yapılan çizimler ve akademisyenlerin, ünlü sanatçıların gravürlerinin, çizimlerinin kopya edilmesi oluşturmuştur. 17. ve 18. yüzyıllarda canlı modellerden çizim yapılmasına izin verilmeden önce desenlerden kopya çalışmaları yaptırılmıştır. Kopya yöntemi, genç öğrencilere geçmişin eserlerini inceleyip teknik üstünlüklerini özümsemeleri amacıyla önerilmiştir. Bu dönemlerde fotoğrafik benzetme estetik ölçüt olduğunda dolayı, bu beceriyi elde etmek amacıyla kopya yöntemi kullanılmıştır. Hatta 19. yüzyılda fotoğrafik benzetme, yapılan çalışmayı değerlendirmenin bir ölçütüdür. Ustaların yapıtlarından, eserlerinin fotoğraflarından ve resimli kartlardan kopya çalışmalarının yaptırılmasının öğreticiliğine inanılmıştır (Dilmaç, 2009, s. 44-45).

Endüstrinin gelişmesine paralel olarak akademilerde verilen eğitimin, çağın ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığı söylenebilir. Akademilerin yerine endüstrinin ihtiyaç duyduğu tasarımcıları yetiştirmek amacıyla Bauhaus kurulmuştur. Bauhaus'ta eğitim; resim, heykel ve mimari olmak üzere üç alanda verilmiştir. Okul kendine

geleneksel Rönesans atölyelerini örnek almıştır. Fakat geleneksel atölyelerde olduğu gibi modelden çalışmalar yapılmamıştır. Bunun yerine verilen bir biçimi tekrarlamaksızın farklı biçimlerin oluşturulması amaçlanmıştır(Dilmaç, 2009, s. 91).

Modern sanatla birlikte akademilerde verilen eğitimin önemini yitirdiği söylenebilir. Artık önemli olan teknik ve sanatsal açıdan yeni buluşlardır. Sanatçılar kendinden önceki sanatçıların tekrarı olmamalıydılar. Önemli olan bir teknikte ustalaşmak değil sanatsal ve özgün bir dil geliştirmektir. Böylece modern akımların önü açılmıştır(Dilmaç, 2009, s. 66).Ayrıca XVIII. yüzyılın akışı içerisinde meydana gelen bu kırılmayı Shiner (2010) şöyle ifade etmektedir:

Eski sistemde bir zanaatçı/sanatçıda olması gerektiği düşünülen ideal nitelikler dehayla kuralı, esinle hüneri, yenilikle taklidi ve özgürlükle de hizmeti birleştirirken XVIII. Yüzyılın akışı içerisinde bu nitelikler tamamen birbirlerinden ayrılıyordu. Bu bağlamda, esin, hayal gücü, özgürlük ve deha gibi bütün “şiiirsel” vasıflar sanatçıya atfedilirken, beceri, kurallar, taklit ve hizmet gibi bütün “mekanik” vasıflar zanaatçıya düşüyordu (s.160).

Bu ayrışmayı Shiner aşağıdaki tabloyla görselleştirmektedir:

Tablo 1

Zanaatçı/Sanatçıdan Sanatçı-Zanaatçı Karşılığına

Bölünmeden Önce	Bölünmeden Sonra	
(Zanaatçı/Sanatçı)	Sanatçı	Zanaatçı
Yetenek yahut ince zeka	Deha	Kural
Esin	Esin/duyarlılık	Hesap
Hüner(zihin ve beden)	Kendiliğindenlik	Beceri(beden)
	(zihin bedenin üstünde)	
Yeniden-üretici		
Hayal gücü	Yaratıcı hayal gücü	Yeniden-üretici hayal gücü
Öykünme(eski ustalara)	Orijinallik	Taklit(modelleri)
Taklit(doğayı)	Yaratım	Kopyalama (doğayı)
Hizmet	Özgürlük(oyun)	Ticaret (ücret)

Kaynak: Shiner, 2010, s.165.

Tabloda da görüldüğü gibi modern dönemle birlikte beceri, taklit ve kopya artık zanaatçıların vasıflarıdır. Sanatçılar ise yaratıcı hayal gücüne sahip, orijinallik yani özgünlük peşinde olan özgür bireylerdir.

Günümüze doğru 17. ve 18. yüzyıllarda gelişen Avrupa Endüstrisinin tasarım ihtiyaçlarına yönelik hızlı, doğru ve planlı çizim ihtiyacını karşılamak amacıyla kopya yönteminden yararlanıldığı görülmektedir. Yaratıcılıktan uzak bir biçimde noktalararak, karelere bölerek ve nesnelere şablonları temel alınarak kopya yöntemi okullarda uygulanmıştır (Artut, 2007, s.130). Gombrich (1992), bu durumu şöyle ifade etmektedir:

Zavallı okul çocuklarının, oturdukları yerden görmedikleri ve gerçekte bambaşka bir görünümdeki bir yaprağın şemasını bir örneğe bakarak çizmek zorunda oldukları, ruhu öldürmekten başka bir işe yaramayan, mekanik bir resim dersinin zincirlerinden kendimizi bu nedenle özgür kılmadık mı? İmgelem ve doğallık için, bu kitaplarda öğütlenen o körü körüne kalıp ezberlemeden daha aykırı bir şey olabilir mi (s.154)?

Daha sonrasında sanat eğitimi ile psikoloji arasındaki ilişkinin saptanması ve çocuğun yetişkinlerden ayrı olarak kendine özgü dünyasının keşfi, sanat eğitiminde önemli gelişmelere yol açmıştır. Çocukların sanat eğitiminde yaratıcılık ve deneyim ön plana çıkmıştır. Çocuğun yaratıcılığını kısıtlayacak olan kopya veya taklit yöntemi kullanılmamalıdır. Çocuğa doğrudan bir şeyler öğretmek yerine ona zengin bir ortam sunup kendi kendine yaratıcılığını geliştirmesi esastır. Yeni Rousseauculuk gibi ortaya çıkan bu yaklaşıma göre, çocukların yaratıcılığının köreltilmemesi için kesinlikle resimli kitaplar verilmemelidir ve kopyaya yönelmemesi için yeterince deneyim kazanmadan müzelere ve galerileri götürülmemelidir. Freud'un, çocuk resimleriyle ilgili görüşleri de sanat eğitiminin yeniden şekillenmesinde önemli rol üstlenmiştir. Freud'a göre çocuklar kendi kendine doğal bir biçimde yaptıkları resimlerinde bilinçaltılarını yansıtmakta ve böylece gerilimlerini hafifletmektedirler. Bundan dolayı çocuklar resim yaparken dışarıdan müdahale edilmemelidir. Özellikle Lowenfeld, *Creative and Mental Growth* adlı kitabında öğrencileri kopya yapmaktan uzaklaştıran "özgür yaratıcı" anlatıma vurgu yapmış ve çocukların ortaya koydukları sanatsal çalışmaların, çocukların kendine özgü standartlarıyla yargılanması gerektiğini belirtmiştir (Yılmaz, 2010, s. 228-229).

Yukarıda anlatılanlara karşın Wilson kardeşlerin, gençlere ait imgelerin kaynağına yönelik yaptıkları araştırmada, imgelerin kaynağının büyük bir bölümüyle daha önce görülmüş grafik kaynaklara dayandığı saptanmıştır. Bu araştırmaya göre hazır örneklerin gençleri etkilemesi doğal ve kaçınılmaz bir olgudur (Kırışoğlu, 2002,

s.1933). Ayrıca Wilson'lar (Wilson ve Wilson'dan aktaran Yılmaz, 2010, s.233), araştırmalarına dayanarak şu görüşleri savunurlar:

- Üç boyutlu nesnelerin iki boyuta aktarılmış fotoğraf, tıpkıbasım gibi örneklerinden çizmek, çocuklar için daha kolaydır.
- Öğrenciler, yeni bir resim yaparken de aynı iki boyutlu programı hatırlamakta ve bu programları yeni bir nesne çizerken kullanmaktadırlar. Örneğin, bir çocuk arabaları çizerken çok başarılı olduğu halde, insanları çizerken çok başarısız olabilmektedir. Wilson'lara göre bu durum, onların araba çizerken zihinlerinde biriktirdikleri eski imgeleri kullandıklarını gösterir.
- Yine de iyi bir öğretmen öğrencilerini motive etmeli, onlara nasıl resim yapacaklarını kâğıtlarının kenarında göstermeli, onlara kopya yapmaları ve öğrenmeleri için sanat eserlerinden örnekler göstermelidir. Wilsonlar'a göre, böyle bir yöntem kullanıldığında hiçbir öğrencinin resmi öğretmenininkine benzemeyecek ve hepsi birbirinden farklı olacaktır.

Günümüz sanat eğitiminde kopya yöntemine bakıldığında ise Kırıoğlu'na (2002, s.200) göre kopya, bir amaç olmayıp sadece bir araçtır. Bilgili öğretmenlerin elinde yerinde kullanılırsa değiştirici, geliştirici ve gelişimi hızlandırıcı olabilir. Aksi takdirde uygun biçimde kullanılmadığında kopyaya karşı olanları haklı çıkartacak biçimde engelleyici ve köreltici de olabilir. Sanat eğitiminde kopya tek yöntem olmayıp sadece yöntemlerden bir tanesidir. Artut'a (2007, s.131) göre kopya, sanat eğitiminde asla bir amaç olarak görülmemelidir. Ancak sanatsal bazı estetik sorunların çözümünde, teknik beceri ve bilgilerin geliştirilmesinde bir araç olarak düşünülebilir. Buna karşın günümüz sanat eğitiminde kopya; sanatsal öğrenmeyi geciktirici bir biçimde, bireyin taklit eğilimli, yaratıcı ve özgün çabalardan uzak yetişmesine neden olabilir. Yılmaz'a (2010, s.248) göre, kopya yönteminin yararlı olabilecek yönlerinden dolayı çocuklar, kopyanın zararlı yanlarına maruz bırakılmamalı ve alternatif yollar tercih edilmelidir. Teknik becerinin gelişimi için doğrudan kopya yerine belek eğitimi yoluyla kopya yaptırılmalıdır. Benzetme yetisinin geliştirilmesi için de tabiatın kendisi örnek alınmalıdır. Çocuğun ilk ergenlik döneminden önce belek eğitimi dışında kesinlikle kopya çalışmaları yaptırılmamalıdır. Sonraki yaşlarda da kopya yaptırma yoluna gidilmemelidir. Kopya yaratıcı olmayan bir öğrenme şekli olup sanatsal çalışmaların amacı yaratıcı yetiyi geliştirmektir. Hiçbir sanatsal sorunun çözümü, yaratıcılığın önüne geçmemelidir. Erbay'a (1997, s. 42-43) göre de kopya, yaratıcı çabadan yoksun olmasına rağmen, kişiye pratik yapma imkânı sağladığından ve daha sonra yapılacak

sanatsal çalışmalara faydalı olduğundan dolayı önemi pek çok eğitimci tarafından inkâr edilemez. Eğitimciler; öğrenmenin taklit yoluyla gerçekleştiğini öne sürerek bu yöntemden yararlanmaktadırlar.

İlgili Araştırmalar

Kasparoğlu'nun (2008), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu "Kopya Yönteminin İlköğretim İkinci Kademedeki (12, 13, 14 Yaş) Öğrenci Resimlerine Etkisi – Batman-Sason İstiklal Kız Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Örneği" adlı yüksek lisans tezinde, kopya yönteminin İlköğretim 2. Kademesindeki çocuk resimlerine etkisi ve önemi ele alınmıştır.

Aslan'ın (2011), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu "Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümlerinde Kopyalama Yönteminin Kullanıma Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Güzel Sanatlar Lisesi resim bölümlerinde kopyalama yönteminin kullanımına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda genel olarak; kopya yönteminin yararlı olduğu, ama sık kullanıldığında öğrencinin yaratıcılığına zarar vereceği; öğretmenlerin bir kısmının kopya yöntemini hiç anlatmadığı, anlatanların ise yetersiz kaldığı; kopya yönteminin öğrencinin psiko-motor becerisine olumlu katkısı olduğu; kopya yöntemi başarılı bir biçimde uygulandığında öğrenciyi derse motive ettiği ve başarısız bir biçimde uygulandığında ise öğrencinin motivasyonunu düşürdüğü sonuçlarına varılmıştır.

Esmaili'nin (2014), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu "Görsel Sanatlar Eğitiminde 'Kopya Yöntemi' ile 'Bellek Eğitimi' Yönteminin Öğrenci Çalışmaları Üzerindeki Etkisine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme" adlı doktora tez çalışmasında, kopya yöntemi ile bellek eğitimi yöntemi karşılaştırılmıştır. Araştırma yöntemi olarak nicel araştırma tekniklerinden deneysel yöntem kullanılmıştır. Ankara'daki bir Güzel Sanatlar Lisesi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda "renklerin tasarım ilkelerine uygunluğu", "teknik kullanım", "tasarım ve kompozisyon", "çalışmanın tamamlanması", "eseri anlamlandırma ve duyarlılık" ve "yorumlama becerisi" kriterleri açısından bellek eğitimi yönteminin, kopya yöntemine göre daha başarılı sonuçlar verdiği ortaya konmuştur.

Tekin'in (2011), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu "İlköğretim 2. Kademe (6. Sınıf) Görsel Sanatlar Dersinde Kopya Yönteminin Öğrencilerin Sanatsal Çalışmalarına Etkisinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, İlköğretim 6. Sınıf Görsel Sanatlar dersinde kopya yönteminin öğrencilerin sanatsal çalışmaları üzerinde etkisinin olup olmadığı araştırılmış ve bu amaçla deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, kopya yöntemi uygulanan deney grubu ile kopya yöntemi uygulanmayan kontrol grubu arasında, "Kompozisyonda Özgünlük, Hayal Gücünü Kullanma", "Biçim Zenginliği, Özgünlük, Ayrıntılara Yer verme", "Renk Kullanımı (Renk Karışımları, Renk Zenginliği, Özgün Renk Kullanımı)", "Mekân", "Hareket-Ritim", "Çalışmanın Konuya Uygunluğu" kriterlerinin istatistiksel analizi sonucuna göre anlamlı bir farklılığa varılmamıştır. "Çalışmanın Tamamlanması" kriterine göre, kopya yöntemi uygulanan grubun lehine anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle kopya yönteminin öğrencinin yaratıcılığına etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Marangoz'un (2008), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu "İlköğretim 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Kopyalama Yöntemi ve Müzikli Yöntemin Öğrencinin Görsel Sanatlar Dersi Başarısına Etkisinin Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, İlköğretim ikinci kademe, kopyalama yöntemi ve müzikli yöntemin öğrencinin görsel sanatlar dersi başarısına etkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, kopya yönteminin öğrencinin özgür düşünmesini sınırlandırdığı ve müzikli yöntemin ise öğrenciyi sınırlandırmadan özgür çalışmalar ortaya koymasını sağladığı bulunmuştur.

Gökdemir'in (2006), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu "İlköğretim I. Kademe Resim-İş Derslerinde Kopya Yönteminin Sanatsal Düzenleme Öğelerinin Öğretilmesine Katkısı" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, İlköğretim birinci kademe ikinci sınıf öğrencilerine, sanatın öğelerinin öğretilmesinde kopya yönteminin etkisi incelenmiştir. Van Gogh'un *Yatak Odası* adlı eserinin röprodüksiyonu konu olarak verilmiş olup, boyama tekniği olarak pastel boya kullanılmış ve çok alanlı sanat eğitimi ilkeleri doğrultusunda sanat tarihi, estetik, eleştiri ve uygulama disiplinine dayalı çalışmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda kopya yönteminin, ilköğretim birinci kademe ikinci sınıf öğrencilerine, sanatın ilke ve öğelerinin öğretilmesinde olumlu etkileri olduğu kanıtlanmıştır.

Çınar'ın (2006), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu “İlköğretim I. Kademe 3. Sınıf Öğrencilerinin Sanat (Resim) Eğitiminde Kopya Kuramı ve Baskın Doğalcı Sanat Eğitimi kuramının Yaratıcılığa Etkisi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, İlköğretim birinci kademe üçüncü sınıf öğrencilerinin sanat eğitiminde kopya kuramı ile baskın doğalcı sanat eğitimi kuramının yaratıcılığa etkisi incelenmiştir. Çalışmanın uygulama boyutunda öğrencilere öncelikle baskın doğalcı kurama dayanan bir biçimde serbest teknikle “Göl Kenarı” adlı konu verilip uygulama yaptırılmıştır. Daha sonrasında aynı gruba kopya kuramı doğrultusunda Van Gogh'un *Auvers 'de Göl Kenarı* adlı eserinin röprodüksiyonu konu olarak verilmiştir. Çalışmanın sonucunda ilköğretim 3. Sınıf öğrencilerinin sanat (resim) eğitiminde kopya kuramı ile baskın doğalcı kuramın yaratıcılığa olan etkisinin öğrencilere göre çeşitlilik gösterdiğini, ortaya tek bir sonucun çıkmadığını, kimisinin çizgisel gelişimi olumlu yönde etkilenirken, kimisinin de olumsuz yönde etkilendiği tespit edilmiş ve bazı öğrencilerin de yaptırılan uygulamalardan etkilenmeyerek kendi bildikleri biçimde hareket ettikleri ortaya çıkmıştır. Buna göre İlköğretim I. kademe (7-9 yaş) 3.sınıf çocuklarının sanat eğitiminde, kopya kuramı ile baskın doğalcı kuramın yaratıcılığa etkisi her öğrencide farklı olmuş ve çizgisel gelişimine göre çeşitlilik göstermiştir.

İneç'in (2002), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapmış olduğu “İlköğretim Resim-İş Dersinde Kopya Yöntemi” adlı yüksek lisans çalışmasında, İlköğretim Resim-İş derslerinde, öğretmenlerin kopya yöntemine yaklaşımlarını öğrenmek, kopya yöntemini kullanım durumlarını belirlemek ve yöntemin öğrenciler üzerindeki etkilerini incelenmek amaçlanmış olup, bu amaç doğrultusunda 125 öğretmenin görüşleri, anket tekniği ile belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak sınıf öğretmenlerinin kopya yöntemine sıcak bakmadığı ve derslerinde kullanmadığı görülmüştür. Bu konuda olumlu tutum sergileyen Resim-İş öğretmenlerinin, özellikle çizgisel gelişimde kopya yöntemini etkili buldukları gözlemlenmiştir. Bu bağlamda resimsel anlatımı güçlendirmek amacıyla, çizgi çalışmalarında kopya, bir yöntem olarak uygulanabileceği ifade edilmektedir.

Kaya'nın (2001), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu “Kopya Yönteminin İlköğretim Birinci Kademe Çağı (9-12 Yaş) Çocuk Resimlerindeki Rolü ve Önemi” adlı yüksek lisans çalışmasında, kopya yönteminin İlköğretim birinci kademe (9-12 yaş) eğitim gören çocuk resimlerindeki önemi

araştırılmıştır. Bu kapsamda pastel boya tekniği ile ikiboyutlu resim çalışmaları yaptırılmıştır. Çalışma grubuna öncelikle “Oyun Parkı” konusu verilip, süregelen eski yönteme dayalı eğitim durumları uygulanarak resim yaptırılmıştır. Daha sonrasında aynı gruba kopya yöntemi ile ikinci uygulama çalışması yaptırılmıştır. Bu uygulama kapsamında Fikret Mualla'nın “Balon Satan Kadın” isimli eserinin röprodüksiyonu konu olarak verilmiştir. Bu uygulama kapsamında sanat eğitimi ilkeleri doğrultusunda aktif eğitim durumlarından yararlanarak dört disipline dayalı (eleştiri, estetik, sanat tarihi ve uygulama) eğitim verilmiştir. Araştırmanın sonucunda kopya yönteminin, çocuğun sanat eğitimi sürecinde ve kendisini resim yolu ile ifade etmesinde önemli rolü olduğu saptanmıştır.

Yıldırım'ın (2000), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapmış olduğu “Sanat ve İş Eğitiminde Kopyacılık Yönteminin Yeri ” adlı yüksek lisans çalışmasında, kopyanın tanımı, tarihsel gelişimi, sanat eğitiminde ortaya çıkışı ve Türkiye'deki gelişimi araştırılmıştır. Ayrıca kopya yönteminin sanat eğitimi içindeki yeri incelenmiş, bu doğrultuda geliştirici ve kısıtlayıcı boyutları ele alınarak öğrencilere bu yönde çalışmalar yaptırılmıştır.

Kodaman'ın (2014), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu, “Sanat Yapıtlarında Alıntılamanın Picasso Resimleri Üzerinden İrdelenerek Resim Anasanat Atölye Öğrencilerinin Çalışmalarına Katkısı” adlı doktora çalışmasında, eğitim amaçlı sanat yapıtlarından alıntılama yolu ile öğrencilerin sanatsal özgün bir dil geliştirme süreçleri arasında bir ilişki olup olmadığı irdelenmektedir. Çalışmada aynı zamanda eğitim amaçlı alıntılama yönteminin öğrencilerin çalışmalarına olan etkisi araştırılmaktadır. Sanat eğitimi alan öğrencilerin; geçmişten günümüze dek uzanan büyük sanat yapıtlarını, sanatçıları ve dönemlerini incelemelerinin ve beslenmelerinin, özgün sanatsal bir dil geliştirmenin ilk basamağı olacağı düşüncesinden yola çıkılarak böyle bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada deneysel yöntem kullanılmış olup araştırmanın sonucunda eğitim amaçlı alıntılama yönteminin, öğrenci çalışmaları üzerinde dikkat çekici boyutta olumlu etkileri olduğu saptanmıştır.

Çakan'ın (2011), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu “İlköğretim 7. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Röprodüksiyon Konusunun, Müze Eğitim Atölyeleri Ortamında İşlenmesinin İncelenmesi ” adlı yüksek lisans tezinde, İlköğretim 7. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi öğretim programında yer alan röprodüksiyon

konusu, müze eğitim atölyelerinde işlenmesi incelenmektedir. Araştırmada deneysel yöntem kullanılmış olup, 25 kişilik deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubu ile müze eğitim atölyesinde röprodüksiyon konusu işlenmiş olup, kontrol grubu ile de sınıf ortamında aynı konu işlenmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin röprodüksiyon çalışmalarından aldıkları puanlar karşılaştırıldığında, deney grubu öğrencilerinin (müze eğitim atölyesinde çalışan), kontrol grubu öğrencilerinden (sınıf ortamında çalışan) daha başarılı olduğu görülmüştür.

Kaymaz'ın (2012), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapmış olduğu “Sanat Tarihinde Özgün Resim ve Reprodüksiyon İlişkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında, röprodüksiyon kavramının sanat tarihi içerisindeki gelişimi ele alınmakta olup, bu bağlamda Marcell Duchamp, Andy Warhol, Salvador Dali ve Francis Bacon gibi sanatçıların, daha önceki sanatçı eserlerinden etkilenerek özgün işle ürettiklerine değinilmektedir. Kaymaz, bu çalışmanın sonunda, usta sanatçıların sanat eserlerinden etkilenerek veya alıntı yaparak ürettiği özgün işler üzerinde durmaktadır.

Koç'un (2006), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmış olduğu “Romantizm Işığında Francisco Goya Gravür ve Litografilerinin Yükseköğretimde Özgün Baskı Uygulama Atölyelerindeki Eğitsel Boyutu” adlı yüksek lisans tezinde, kopya bağlamında Goya'ya ait gravür ve litografilerin eğitsel boyutu ele alınmıştır.

Kantürk'ün (2003), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsünde yapmış olduğu “Yeniden Üretme ve Kopyalama Olguları Bağlamında Çağdaş Sanatta Bir Bakış” adlı yüksek lisans çalışmasında, yeniden üretme ve kopyalama bağlamında modern sanatın temel ayaklarından biri olan “sanat yapıtının biricikliği veya özgünlüğü”, post modern sanat üzerinden irdelenmektedir. Araştırmada, günümüz sanatında birçok yapıtın kaynağının kendisinden önceki yapıtlar olduğu ve geçmiş döneme ait yapıtların aynen kopyalanmasının günümüz açısından kabul gören bir olgu olduğu ifade edilmektedir. Bu açıdan modern sanatın önemli kavramlarından biri olan “biriciklik” bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu noktada, Modern özgünlük arayışı, Postmodern eleştirinin saldırısına maruz kalmıştır. Postmodern eleştirilenlere göre, modern dönem sanatçılar dâhil bütün Avangardların hepsi bir formun türevlerini tekrar tekrar üretmektedir ve bunun sonucunda da sanat yapıtının

özgünlüğü muğlak bir hal almaktadır. Postmodern sanatçılar, modernist süreçten kökten bir farkla, kaynağını gizledikleri bir formu kopya etmek yerine, kendilerinden önce var olmuş sanat yapıtlarını, kaynağını açıkça belirtir şekilde tekrar üretme yoluna gitmişlerdir.

Berberoğlu'nun (2013), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapmış olduğu "Sanat Yapıtlarını Alıntılama: Sanat Temellüğünün Tarihsel Gelişimi" adlı yüksek lisans çalışmasında, sanat yapıtlarında alıntılamanın, tarihsel süreç içerisinde gelişimi irdelenmektedir. Araştırmada sanat yapıtlarından alıntılama yönteminin; kopya yoluyla öğrenme, ustalara saygı, belgeleme, parodi, yorum, modernist nosyonların eleştirisi, güncellik kazandırma gibi başlıca amaçları incelenmektedir. Araştırmanın sonucunda sanat yapıtlarından alıntılamanın; yeni bir yöntem olmadığı, tarihin her döneminde sanatçıların bu yöntemden faydalandıkları, ancak zaman içerisinde sanat eserlerinden alıntılamanın giderek daha eleştirel bir boyut kazandığı, çok çeşitli meselelere dikkat çekmek ve bilinç oluşturmak için araçsallaştırıldığı bulunmuştur.

Bayrak'ın (2008), Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsünde yapmış olduğu "Fotoğraf, Resim, Sinema ve Video Sanatının Devinimli İlişkisi: Alıntılama ve Anlamlandırma" adlı sanatta yeterlilik çalışmasında, çağdaş sanatta alıntılama olgusunu irdelenmektedir. Araştırmada günümüz çağdaş sanatında alıntılama olgusunun, yapıt temelli alıntılama yerine medya temelli alıntılama olan eğilimi ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, fotoğraflarında performans çıkışlı bir yaklaşımla sinemanın anlatım özelliklerini alıntılamanın Cindy Sherman; desenin durağan yapısını bozan ve deseni hareket ve performans ile birleştiren Robin Rhode; 17. Yüzyıl Flaman resmini alıntılarken resim ve fotoğrafın kronolojik ilişkisini tersine çeviren Laura Letinsky; Edward Hopper, David Lynch gibi sanatçıların yanı sıra 17. yüzyıl Flaman resmini de alıntılarken fotoğraf yönteminde hem resmi hem de sinemayı iç içe ören Gregory Vrewdson ve kullandığı sinemasal öğelerle kısa bir video yapıtında bile, çağrışım izleklerinin yardımıyla sinemasal bir türün alıntılanabileceğini ortaya koyan Tracy Emin incelenmiştir.

İlgili araştırmalara bakıldığında sanat eğitiminin Yükseköğretim kademesinde kopya yöntemine ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerini ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Sanat eğitimine katkı sunmak bağlamında, Resim Anasanat atölye derslerinin uygulayıcıları olarak öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşlerinin ve deneyimlerinin ortaya konmasının önemli olduğu söylenebilir.

Bundan dolayı bu araştırmanın problemini, Resim Anasanat atölye derslerinin uygulayıcıları olarak öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşlerinin ve deneyimlerinin ortaya konması oluşturmaktadır ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Kopya yöntemini uygulayıp uygulamadıklarına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
2. Kopya yöntemini nasıl uyguladıklarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
  - a) Kopya yöntemini hangi eğitim dönemlerinde uyguladıklarına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
  - b) Hangi sanatsal dönemlerden kopya yaptırdıklarına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
  - c) Sanat eserlerinden birebir mi veya yorum biçiminde mi kopya yaptırdıklarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
  - d) Kareleme tekniği ve projektör kullanılmasına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
3. Kopya yönteminin olumlu yanlarına veya hangi kazanımlar için uyguladıklarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
4. Kopyanın sakıncalı olabilecek yanlarına ilişkin öğretim elemanları görüşleri nelerdir?
5. Kopyası yapılacak bir resmin son halini görerek o resmin geçirmiş olduğu aşamaların ne kadar anlaşılacağına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
6. Kopyanın, özgün dil gelişimine etkisine yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
7. Kopya yöntemine yönelik öğretim elemanlarının önerileri nelerdir?

Amaç

Araştırmanın amacı, Resim Anasanat atölye derslerinin uygulayıcıları olarak öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini belirlemektir. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Kopya yöntemini uygulayıp uygulamadıklarına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
2. Kopya yöntemini nasıl uyguladıklarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
  - a) Kopya yöntemini hangi eğitim dönemlerinde uyguladıklarına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
  - b) Hangi sanatsal dönemlerden kopya yaptırdıklarına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
  - c) Sanat eserlerinden birebir mi veya yorum biçiminde mi kopya yaptırdıklarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
  - d) Kareleme tekniği ve projektör kullanılmasına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
3. Kopya yönteminin olumlu yanlarına veya hangi kazanımlar için uyguladıklarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
4. Kopyanın sakıncalı olabilecek yanlarına ilişkin öğretim elemanları görüşleri nelerdir?
5. Kopyası yapılacak bir resmin son halini görerek o resmin geçirmiş olduğu aşamaların ne kadar anlaşılacağına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
6. Kopyanın, özgün dil gelişimine etkisine yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
7. Kopya yöntemine yönelik öğretim elemanlarının önerileri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Türkiye’de Eğitim Fakülteleri Resim-İş Öğretmenli Programlarında Resim Anasanat atölye derslerine giren öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşlerinin ve deneyimlerinin ortaya konmasının, Resim Anasanat atölye derslerine katkı sunmak bağlamında önemli olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda bu araştırmanın, Resim Anasanat atölye derslerinin uygulayıcıları olarak öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini ortaya koyması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca bu araştırmanın kopyaya ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerini ortaya çıkarması ve bu görüşlerden yararlanarak sanat eserlerinden eğitim amaçlı kopya yapmak isteyenlere ve kopya yöntemini eğitim amaçlı atölyelerinde uygulamak isteyenlere fikir vermesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Son olarak da Türkiye’de sanat eğitiminin Yükseköğretim kademesinde daha önce kopya yöntemine ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerinin araştırılmaması nedeniyle böyle bir araştırma yapılmasının önem taşıdığı söylenebilir.

Varsayım ve Sınırlılıklar

Çalışmada kopya yöntemine ilişkin öğretim elemanlarının belirtmiş oldukları görüşlerin gerçeği yansıttığı kabul edilerek ilerlenmiştir. Araştırma, katılan öğretim elemanlarının görüşleri ile sınırlıdır ve genelleme amacı taşımamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma yöntemi, araştırma modeli, ortam ve katılımcılar, veri toplama araçları, verilerin analizinde yararlanılan yöntem ve teknikler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, Resim Anasanat atölye derslerinin uygulayıcıları olarak öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntemi, 20. yüzyılın sonlarına doğru nicel yöntemin bazı sosyal olguları açıklamada yetersiz kalması nedeniyle gelişen ve hızla yaygınlaşan bir yöntem olup kaynağını post-pozitivist düşünceden almaktadır. Çünkü egemen bilim anlayışı olan pozitivistimin, var olan sorunlara tam çözüm getiremediği ve hatta sorunların kaynağını oluşturduğu ileri sürülmektedir. Bu nedenle nitel araştırmada, fiziksel gerçeklikle sosyal gerçeklik birbirinde ayrılmaktadır. Fiziksel gerçekliğin kişisel yorumlardan bağımsız olduğu kabul edilirken, sosyal gerçekliğin az da olsa kişisel yorumlardan oluştuğu ileri sürülmektedir. Bu nedenle insan davranışları ancak esnek ve bütüncül bir yaklaşımla araştırılabilir ve bu yaklaşımda da araştırmaya katılan bireylerin görüş ve deneyimleri önemlidir (Erişti, 2008, s. 8; Şimşek, 2014, s. 88).

Nitel araştırmanın tanımına bakıldığında, herkes tarafından kabul edilebilecek bir tanımın yapılması güçtür. Nitekim nitel araştırma alan yazınında birçok yazar, böyle bir tanım yapmaktan kaçınır. Bunun nedeni ise; “nitel araştırma” kavramının bir şemsiye kavram olarak kullanılmasından ve bu şemsiye altında yer alabilecek birçok kavramın değişik disiplinlerle yakından ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar kapsayıcı genel bir tanım yapmak güç ise de “nitel araştırma”; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Nitel araştırma yöntemi ise, nitel araştırmalarda izlenen tutum ve stratejileri kapsayan bir kavramdır (Şavran, 2011, s. 85; Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 45).

Nitel araştırmanın kısa bir tanımını yapmak yerine bir takım özelliklerine değinmek, nitel araştırmanın daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Yıldırım ve Şimşek'e (2013, s. 48-54) göre, en çok karşılaşılan yedi özellik aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- (1). Doğal ortama duyarlılık: Olgu ya da olaylar doğal ortamında incelenir.
- (2). Araştırmacının katılımcı rolü: Araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir parçası haline gelir ve zaman zaman veri toplama aracı işlevi görür.
- (3). Bütüncül yaklaşım: Bir bütünün, onu oluşturan parçaların toplamından daha fazla bir anlam ifade ettiği gerçeğinden hareketle araştırma konusu bütüncül bir yaklaşımla belirlenir ve toplanan veriler bütüncül bir yaklaşımla analiz edilir.
- (4). Algıların ortaya konması: Nitel araştırmanın en önemli amaçlarından biri, araştırmaya dâhil edilen bireylerin algılarının ve deneyimlerinin ortaya konmasıdır.
- (5). Araştırma deseninde esneklik: Nitel araştırma sürecinde ortaya çıkan yeni verilere ve durumlara bağlı olarak, araştırmanın çeşitli boyutları yeniden biçimlenebilir. Yani araştırmanın yönü gerektiği zaman değişebilir.
- (6). Tümevarımcı analiz: Nitel araştırma genellikle, doğruluğu veya yanlışlığı test edilmek üzere önceden belirlenmiş bir kuram (önceden belirlenmiş bir sonuç) ya da denenceyle (hipotez) başlamaz. Bunu yerine araştırmacı topladığı verilerden yola çıkarak incelediği probleme ilişkin ana temaları ortaya çıkarma, topladığı verileri anlamlı bir yapıya kavuşturma, yani bu verilerden yola çıkarak bir kuram (araştırılan konuya anlam kazandırma süreci) oluşturma çabası içerisindedir. Bundan dolayı nitel araştırmada tümevarım ilkesi hâkimdir.
- (7). Nitel veri: Nitel araştırmada toplanan veriler, nicel araştırmada olduğu gibi sayılara indirgenmez. Bunun yerine araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunulur. Bunun için, toplanan verilerin ayrıntılı ve derinlemesine olması ve araştırmaya konu olan bireylerin görüş ve deneyimlerinin mümkün olduğu ölçüde doğrudan sunulması önemlidir.

Nicel yöntemden ziyade nitel yöntemin kullanılması veya tercih edilmesinin sanat eğitimi araştırmaları için daha uygun olduğu söylenebilir. Bu konuda Kırıçoğlu'nun görüşleri dikkat çekicidir.

Kırıçoğlu'na (2009) göre, sanat eğitimine ilişkin araştırmalarda uzun yıllar boyunca Sosyal Bilimler ya da Eğitim Bilimleri ile ilişki kurularak araştırmacılar nicel araştırmaya yönlendirilmekteydiler. Nicel araştırmada bilimsel yöntemler baskın olup

mantık ve genelleme ön plandadır. Buna karşılık, sanatın bilimden farklı bir biçimde yapılmış bir alan olması; sanatsal bilgi ve deneyimin öznel olması; yaratma eyleminin, niteliklerle düşünme ve bunun sonucunda bir ürün ortaya koyma süreci olmasından dolayı, sanatın her boyutu nicel araştırma yöntemlerine daha uygun düşmemektedir. Bu bağlamda denilebilir ki, sanat yapma, hem sanatı yapan ve hem de araştıran için başlı başına nitel bir araştırmadır. Sanat eğitimi ve öğretimi alanında, nitel araştırma tekniklerinin önerilmesi bundandır (s. 153-172).

Araştırma Yaklaşımı

Merriam'e (2013) göre nitel araştırma, şemsiye bir kavram olup çok sayıda araştırma seçeneğini içinde barındırmaktadır. Bu araştırma seçenekleriyle ilgili nasıl bir sınıflandırmanın yapılacağı konusunda, araştırmacılar arasında bir fikir birliği yoktur. En sık kullanılan veya karşılaşılan yaklaşımlar şunlardır: Temel nitel araştırma, fenomenoloji, gömülü (örtük) teori, etnografi, öyküsel analiz, eleştirel nitel araştırma ve durum çalışmasıdır (s. 21-22).

Bu çalışmada araştırmacı ilk defa nitel bir araştırma yaptığından dolayı, nitel araştırma yaklaşımı, "temel nitel araştırma" olarak belirlenmiştir.

Nitel araştırmada yeni olanlar için en önemli sorulardan biri, ne "tür" bir nitel araştırma yapacaklarına karar vermeleridir. Herhangi bir kimse fenomenolojik, gömülü (örtük) teori, öyküsel analiz, eleştirel ya da etnografik çalışma değil ama nitel bir araştırma çalışması yapabilir. Eğitim, yönetim, sağlık, sosyal hizmetler, danışma, ticaret ve buna benzer uygulamalı alanlarda en sık rastlanan nitel araştırma türünün, temel nitel araştırma olduğu söylenebilir. Nitel araştırmaların temel özelliği, bireylerin gerçeği, sosyal dünyalarıyla etkileşimleri içinde nasıl inşa ettikleriyle ilgilenmesidir. Araştırmacı bir fenomenin anlamını, fenomene katılanlara göre anlamaya çalışır. Temel nitel araştırmalarda da araştırmacılar, (1) insanların yaşamlarını nasıl yorumladıklarıyla, (2) dünyalarını nasıl inşa ettikleriyle ve (3) deneyimlerine ne anlam katıklarıyla ilgilenirler. Bütün amaç, insanların deneyimlerini nasıl kavradığını anlamaktır. Temel nitel araştırma türünde veriler, görüşme, gözlem veya doküman analizi yolu ile toplanır. Daha sonrasında, veriler karakterize edilip tekrarlayan örüntüler ortaya çıkarılarak analiz edilir. Tekrarlayan örüntülerden temalar oluşturularak bulgular ortaya konur. Yorum kısmında da araştırmacı, katılımcının ilgilendiği fenomeni anlamaya çalışır (Merriam, 2013, s. 22-23).

Diğer nitel araştırma türleri de temel nitel araştırmada olduğu gibi anlamın nasıl inşa edildiğiyle ve insanların yaşamlarını nasıl anlamlandırdıklarıyla ilgilenir. Buna karşın bu araştırma türleri daha farklı boyutlara sahiptirler. Örneğin, fenomenolojik araştırma, fenomenin yapısını ve özünü anlamaya çalışır. Etnografi, yalnızca insanların başkalarıyla etkileşimini değil, içinde yaşadıkları toplumun kültürüyle etkileşimlerini de anlamaya çalışır. Gömülü (örtük) teori, fenomeni yalnızca anlamaya çalışmaz, ayrıca onun hakkında sağlam bir teori kurmaya amaçlar. Öyküsel analiz, insanların anlattığı hikâyeleri çeşitli şekillerde analiz ederek, hikâyelerde açığa çıkan yaşantıların anlamını kavramaya çalışır. Eleştirel nitel araştırmaya, toplumsal eleştirilere vurgu yaparak, bilinci artırma ve değişimi oluşturmaları için insanları güçlendirmeyi amaçlar. Özet olarak, bütün nitel araştırmalar anlamın nasıl inşa edildiğiyle, insanların hayatlarını ve dünyalarını nasıl anlamlandırdıklarıyla ilgilenir. Temel nitel araştırmanın öncelikli amacı bu anlamları açığa çıkarmak ve yorumlamaktır (Merriam, 2013, s. 23-24) .

Çalışma Grubu

Araştırma verilerinin elde edildiği çalışma grubunun seçimi, araştırma sonuçlarının anlamlılığı bakımından önemlidir. Çoğu araştırmada herkesle görüşme yapmak veya konuyla ilgili her şeyi gözlemleyebilmek olanaklı olmayıp, kişileri, olayları ve zamanları seçmek için gerekçeli bir yöntem ihtiyacı vardır. Çalışma grubunun belirlenmesi, hem nitel ve hem de nicel araştırmalar için büyük bir problem olup iki araştırma türü için farklı anlamalara gelmektedir. Nitel ve nicel araştırmalar, çalışma grubunun belirlenmesine farklı amaçlarla yaklaşır. Nicel araştırmalarda, araştırılmayacak sayıda birey, olay veya olguyu içeren bir evren, rastgele(olasılık temelli) örnekleme yöntemi ile küçük ve çalışılabilir bir büyüklüğe indirgenir. Daha sonrasında örnekleme bulunan sonuçlar tersi bir süreçle evrene genellenir. Nitel araştırmalarda ise, nicel araştırmalarda olduğu gibi ne rastgele seçimi anlamlı kılacak kadar büyük gruplarla çalışılır ne de genelleme yapmak amaçlanır. Bunun yerine araştırma konusuna veya problemlerine ilişkin derin bilgiye ulaşmak ön plandadır. Nitel araştırmalarda ya çalışma grubunun tamamıyla çalışılır ya da araştırma konusuna ilişkin zengin bilgiye ulaşmak amacıyla, rastgele örnekleme yönteminden çok, amaçlı örnekleme yöntemi ile oluşturulmuş bir çalışma grubu ile çalışılır. Nitel araştırmada örneklemin büyüklüğü, bağlamı geniş olan ve istatistiksel genellemenin büyük önem taşıdığı nicel araştırmalardaki örneklemlerin tersine daha küçük olabilmekte ve

derinlemesine analize imkân vermektedir. Nitel araştırmaların, genellikle araştırmacıların kendileri tarafından tek başına gerçekleştirilmesi, görüşme ve gözlem yoluyla elde edilen verilerin yoğunluğu ve verilerin çözümlenmesinin çok zaman alması, örneklem büyüklüğü üzerinde önemli sınırlılıkları beraberinde getirmektedir. Buna karşılık, nitel araştırmalarda ki amaçlı örnekleme yöntemleri, zengin bilgiye sahip olduğu düşünölen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Glesne, 2013, s. 59-60; Miles & Huberman, 2015, s. 27; Neuman, 2012, s. 319-320; Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 129-135).

Bu araştırmada, Resim Anasanat atölye derslerinin uygulayıcıları olarak öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğretim elemanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Bu nedenle bu araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye’deki Eğitim Faköltelerinde yer alan Resim-İş Eğitimi Programlarında, Resim Anasanat atölye derslerine giren öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Öncelikle 2014-2015 öğretim yılının güz döneminde Türkiye’deki Devlet üniversitelerine ait Eğitim Faköltelerin web siteleri incelemiş olup, öğrenci alan otuz bir tane Resim-İş Eğitimi Programı saptanmış ve Aksaray Üniversitesinin Resim-İş Eğitimi Programı hariç diğer programlarda Resim Anasanat atölye derslerinde eğitim-öğretim faaliyetinin yürütöldüğü belirlenmiştir. Resim-İş Eğitimi Programı olup bölüme öğrenci alan üniversiteler Ek-A’da gösterilmiştir.

Daha sonrasında Resim-İş Eğitimi Programlarının sekreterlikleri aranarak Resim Anasanat atölye derslerine giren öğretim elemanları saptanmaya çalışılmıştır. Bu araştırma sonucunda Resim Anasanat atölye derslerine giren toplam doksan dokuz öğretim elemanı belirlenmiştir.

Bu büyüklükteki bir çalışma grubunun, kopya yöntemine ilişkin görüşlerinin derinlemesine belirlenmesinin zaman ve maliyet açısından mümkün olmadığından dolayı, çalışma grubu iki kısma ayrılmıştır. Öncelikle araştırma için gerekli olan zaman, maliyet ve daha kolay ulaşılabilirlik özellikleri göz önünde bulundurularak Türkiye’de sanat eğitime uzun zamandır hizmet veren üç üniversite seçilmiştir. Bunlar Anadolu, Gazi ve Marmara Üniversiteleridir. Bu üniversitelerin Resim-İş Eğitimi Programlarında, Resim Anasanat atölye derslerine giren on sekiz öğretim elemanı, ana çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma konusuna ilişkin daha zengin bilgiye ulaşmak amacıyla bu

üniversiteler seçilmiştir. Öğretim elemanlarının konuya ilişkin görüşleri alınmadan önce, düşüncelerini daha özgür bir biçimde ifade etmeleri amacıyla, adlarının çalışma raporunda kesinlikle geçmeyeceği belirtilmiştir. Bu nedenle bu çalışmada öğretim elemanlarının adları doğrudan geçmeyip, bunun yerine kod isimler kullanılmıştır. Çalışma grubundaki öğretim elemanlarının kod isimleri, ders verme deneyimleri, eğitim durumları ve çalıştıkları üniversiteler Ek-B’de detaylı olarak verilmiştir. Bu ana çalışma grubundaki 18 öğretim elemanı ile araştırma konusuna ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme yapılması amaçlanmış olup, ÖE7 (Öğretim Elemanı 7) kod isimli öğretim elemanı konuya ilişkin görüş bildirmek istememiş ve ÖE16 kod isimli öğretim elemanına da ulaşılamamıştır. Sonuç olarak toplamda 16 öğretim elemanı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu üç üniversite dışında kalan diğer üniversitelerdeki Resim Anasanat atölye derslerine giren 81 öğretim elemanı da, ikinci çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu gruptaki öğretim elemanları ile de araştırma konusuna ilişkin açık uçlu sorulardan oluşan nitel anket ile ve öğretim elemanlarının e-mailleri üzerinden konuya ilişkin görüşleri genel olarak alınmaya çalışılmıştır. “Öğretim Elemanlarının Kopya Yöntemine İlişkin Görüşleri Anketi” Ek-C’de yer almaktadır. Öğretim elemanlarının e-mail adreslerine farklı zamanlarda ve toplamda üç kez anket formu yollanmış olup, toplamda 21 öğretim elemanından cevap gelmiştir. Bir öğretim elemanı da telefonda görüşme yolu ile konuya ilişkin düşüncelerini belirtmiştir. Ankete cevap veren öğretim elemanlarının kod isimleri, ders verme deneyimleri, eğitim durumları ve çalıştıkları üniversiteler Ek-D’de belirtilmiştir.

Araştırmanın sonuçları, araştırmaya katılanlarla sınırlı olup genelleme amacı taşımamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve nitel yöntem ile hazırlanmış anket ile toplanmıştır.

Araştırmanın uygulama boyutu için gerekli olan izinler enstitü aracılığıyla alınmış olup izin belgeleri Ek-E’de yer almaktadır.

Anadolu, Gazi ve Marmara Üniversitelerindeki öğretim elemanlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Türkiye’deki diğer Resim-İş Eğitimi

Programlarında Resim Anasanat atölye derslerine giren öğretim elemanlarının görüşleri de e-mail üzerinden anket yolu ile alınmıştır.

Nitel araştırmanın temel özelliği, araştırılan bireylerin bakış açılarını, anlam dünyalarını keşfetme yani dünyayı araştırılan bireylerin gözleriyle görme olduğu söylenebilir. Bu bağlamda görüşme, nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı olup belirleyici özelliği de görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmasıdır. Görüşme tekniğinin çıkış noktasını, “insanların ne düşündüğünü öğrenmek istiyorsan, onlara sor” ilkesi oluşturmaktadır. Nitel görüşme, sosyologlar, eğitimciler, siyaset bilimciler gibi sosyal bilimlerin alanına giren konularda, temel araştırma aracıdır (Geray, 2006, s. 164; Kuş, 2007, s. 87; Mil, 2007, s. 4).

Karasar’a göre (2007, s. 165) görüşme, sözlü iletişim yolu ile veri toplama tekniği olup genellikle yüz yüze yapılmakla birlikte, telefon ve televizyonlu telefon gibi anında ses ve resim iletilenleri ile de yapılabilir. Stewart ve Cash (1985’den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.147) görüşmeyi, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak tanımlamaktadır. Briggs’e göre (1986’dan aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.147) görüşme, sosyal bilimlerde en çok kullanılan veri toplama aracı olup, bunun nedeni ise; görüşmenin, bireylerin deneyimlerini, tutumlarını, görüşlerini, şikâyetlerini, duygularını ve inançlarını ortaya koymada etkili bir yöntem olmasıdır. Patton’a göre (1987’den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.148) görüşmenin amacı, bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamaktır.

Araştırmacılar değişik amaçlar doğrultusunda görüşme tekniğini, farklı formlarda kullanmaktadır. Farklı görüşme biçimlerinin temelinde, görüşmenin yapılandırılmış olma düzeyi, görüşmenin ne ölçüde derinlemesine yapıldığı, farklı durum ve kişilere göre ne düzeyde standartlaştırılmış olduğu yatar. Birçok görüşme tekniği olmakla birlikte görüşmeler, yapılandırılmışlık düzeylerine göre üçe ayrılmaktadır. Bunlar; Yapılandırılmış, Yarı-yapılandırılmış ve Yapılandırılmamış Görüşme Metotlarıdır (Ekiz, 2003, s. 62; Punch, 2005, s. 166).

Yapılandırılmış Görüşmelerde, sorulacak sorular ve sırası önceden belirlenmiştir. Araştırmacı görüşme süreci üzerinde kontrol sahibi olup, görüşmeci ikinci plandadır. Yani araştırma soruları görüşme sürecinde, görüşmecinin verdiği cevaplar doğrultusunda yeniden düzenlenmez veya yeni sorular sorulmaz. Bu görüşme

metodu, nicel araştırma teknikleri arasında yer almaktadır. Nitel çalışmalarda bu tarz görüşmelerle daima demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, etnik köken, eğitim vb.) hakkında bilgi toplanır (Ekiz, 2003, s. 62; Merriam, 2013, s. 87).

Yarı yapılandırılmış görüşmeler, yapılandırılmış ile yapılandırılmamış görüşme tekniklerinin ortasında yer alır. Bu tarz görüşmelerde, sorular önceden hazırlanmakla birlikte, görüşme esnasında araştırılan kişilere kısmi esneklik sağlanarak, oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin verilir. Bu tür bir görüşmede, araştırılan kişilerin de araştırma üzerinde kontrolleri söz konudur. Genellikle her katılımcıdan spesifik veriler toplanır. Nitel çalışmaların büyük bir kısmı için görüşmeler, daha az yapılandırılmış olup açık uçlu sorulardan oluşmalıdır. Çoğunluğu açık uçlu sorulardan oluşan daha az yapılandırılmış görüşmeler ile katılımcının algıladığı dünyayı kendi düşünceleriyle anlatması sağlanır (Ekiz, 2003, s. 62; Merriam, 2013, s. 87-88).

Yapılandırılmamış görüşmeler, araştırmacının bir konu hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığı durumlarda kullanılır. Bu tekniğin amacı daha sonraki görüşmeler için soru hazırlamaktır. Görüşmede, önceden hazırlanmış sorular sorulmayıp, keşfetmek ön plandadır. Görüşme, karşılıklı diyalog içerisinde açık uçlu sorular ile sohbet tadında yapılır. Görüşme sürecinin esnek yapısından dolayı katılımcı, kendini sorgulayıyor mu hissinde kapılmadığı için, konuya ilişkin daha derin ve samimi bilgilere ulaşmak mümkün olabilir (Ekiz, 2003, s. 62; Merriam, 2013, s. 87).

Bailey'e göre (1982'den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 151-153) görüşme yöntemi, nicel araştırmalarda sık kullanılan anket tekniği ile karşılaştırıldığında açık seçik bazı güçlü yönleri bulunmaktadır. Bu özellikler şöyle sıralanabilir:

- Araştırma süreci esnektir.
- Yanıt oranı daha fazladır.
- Araştırmacı tarafından sözel olmayan davranışlar incelenebilir.
- Araştırmacı, görüşmenin yapıldığı ortam üzerinde kontrol sahibidir ve verimli bir görüşme için ortamı düzenleyebilir.
- Görüşme sürecinde sorulan sorular, belli bir sırayı takip etmek zorunda değildir.
- Görüşme sürecinde, katılımcının verdiği anlık yanıtlar ve tepkiler, araştırma problemi hakkında zengin bilgi kaynağı olabilir.

- Görüşme sürecinin yüz yüze yapılmasından dolayı, veri kaynağının doğruluğu teyit edilmiş olur. Bu yolla elde edilen verilerin, anket yolu ile elde edilen verilere oranla geçerliliği daha yüksektir.
- Araştırmacı sorduğu sorularda anlaşılmayan noktaları, soruyu tekrar farklı biçimlerde sorarak, sorunun tam anlaşılmasını sağlayabilir ve böylece tam doğru cevaba ulaşması mümkündür.
- Araştırmacı görüşme süreci üzerinde doğrudan kontrol sahibi olduğundan, anketlere oranla daha derin bilgiye ulaşmak mümkündür.

Görüşme yönteminin artıları olduğu gibi bazı zayıf yönleri de vardır. Bailey'e göre(1982'den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 153-155) görüşme yönteminin zayıf yönleri şöyledir:

- Görüşme yöntemi diğer veri toplama yöntemleriyle karşılaştırıldığında (anket gibi) daha maliyetlidir.
- Diğer yöntemlerle kıyaslandığında görüşme yöntemi çok zaman alır. Örneğin araştırmacının zamanının önemli bir kısmı, görüşülecek bireyleri saptamak, bunlarla birebir iletişim kurmak, randevu ayarlamak, görüşme mahalline seyahat etmek, görüşmeyi gerçekleştirmek ve görüşme notlarını ve kayıtları yazıya dökmek için harcanır.
- Olası yanlılık, yani araştırmacı görüşülen bireyin yanıtını yanlış anlayabilir veya bireyin söylediği şeyleri kendi öznel süzgecinden geçirerek veya yorumlayarak yazabilir.
- Görüşmenin belli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmesinden dolayı, görüşülen birey, konuya ilişkin kayıtlı veya yazılı bilgileri kullanamayabilir.
- Görüşülen birey, görüşme için yeterli zaman ayıramayabilir.
- Her ne kadar görüşmeye dayalı birçok araştırmada bireyi tanımlayacak bilgilerden kaçınılsa da görüşme esnasında birey veya bireyler tanımlı ve belli olduğu için, bu durum zaman zaman belirli bilgilerin elde edilmesini güçleştirebilir veya verilen bilgiler doğruyu yansıtmaktan ziyade sosyal olarak kabul edilebilir tarzda söylenebilir.
- Belli bir soru standardının olmayışından dolayı elde edilen verilerin karşılaştırılması güç olabilir ve bu durumun doğal olarak araştırmada elde edilen verilerin güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyebilir.

- Çeşitli nedenlerden dolayı görüşme yapılacak bireylere ulaşma gücüğü yaşanabilir.

Bu araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı anket olup tanımı ve özelliklerine bakıldığında: “Anket, önceden hazırlanmış olan soruların cevaplayıcılara posta ile gönderilmesi, telefonla, internet üzerinden ya da yüz yüze sorulmasını kapsayan bir veri toplama tekniğidir (Şavran, 2011, s. 83)”.

En genel tanımıyla anket, ‘cevaplandırıcının daha önce belirlenmiş bir sıralamada ve yapıda oluşturulan sorulara karşılık vermesiyle veri elde etme yöntemi’ olarak tanımlanabilir. Bu bakımdan (...) tam biçimsel mülakatlar, telefonla yöneltilen sorular ve postayla dağıtılan soru formları ‘anket’ sınıflandırması içerisinde yer alır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroglu ve Yıldırım, 2005, s. 68).

Anket formu hazırlanış ve uygulanış biçimine göre farklı isimler alır. Eğer anket formu, cevaplayıcıya başkaca soru sormayı gerektirmeyecek biçimde gerekli olan tüm bilgileri verip, anketörle cevaplayıcı yüz yüze görüşecekse, buna görüşme cetveli denir. Eğer görüşmeci gerek duyduğunda anket formundaki soruların dışına çıkabilecek biçimde anket formu hazırlanmış ise, buna görüşme kılavuzu denir. Eğer görüşme cetveli anketör olmadan uygulanırsa, buna soru formu denir (İslamoğlu, 2009, s. 113).

Anket formundaki sorular kapalı uçlu veya açık uçlu olabilir. Kapalı uçlu soru, cevaplayıcıya alternatif cevapların sunulduğu ve içlerinden bir ya da birkaçını seçmesinin istendiği sorulardır. Kapalı uçlu sorular, anket uzun olduğu veya cevaplayıcıların, cevaplamaya çok istekli olmadıkları durumlarda kullanışlı olur. Açık uçlu sorular ise sadece soru cümlesinden oluşur ve cevaplayıcılar istedikleri cevapları yazmakta serbesttirler. Bu tip sorular cevaplayanların belli bir konuda düşündüklerini ortaya çıkarmak için kullanılır. Özellikle araştırmacının, cevaplayanların konuya bakış açılarına ve tutumlarına dair bir sezgiye sahip olmadığı durumlarda bu tip sorular uygulanmaktadır. Daha sonrasında bu tarz sorulardan elde edilen cevaplar, gruplandırılarak kodlanacağı için, kapalı sorulara oranla yoruma daha açıktır. Soruların açık uçlu mu, kapalı uçlu mu olacağı, soruların içeriğine, cevaplayıcıların türüne ve motivasyonuna, anketörlerin kodlama becerisine, anket sorularının hazırlanmasına ve anketin uygulanmasına ayrılan zamana bağlı olarak değişir (Şahin, 2010, s. 123; Şavran, 2011, s. 83).

Bu çalışmada e-posta anket türü kullanılmıştır.

E-posta anketleri, internet bağlantısına sahip olanların sürekli artmasıyla birlikte giderek kullanımı artan bir anket türüdür. Bu anket türünün avantajları; hızlı ve düşük maliyetli olmaları, sanal ortamın getirdiği rahatlıkla nesnelliğin artması, zaman sınırlamasının olmaması ve cevaplayıcının anketörden etkilenmemesi olarak sayılabilir. Buna karşılık bu tür anketin dezavantajları; anketin geri dönüş oranının düşük olması, sadece e-postası olan deneklere uygulanabilmesi, e-posta sahibi olanların gerçekten e-posta ve bilgisayar kullanma konusunda yeterli olmaması ve herhangi bir zorlama olmadığından dolayı cevaplandırıcının anketi görmezden gelmesi olasılığı olarak sayılabilir (Altunışık vd., 2005, s. 71-72; İslamoğlu, 2009, s. 116). Ama anket tekniğinin en önemli faydalarından birinin, çok sayıda birime ve geniş kitlelere ulaşmayı mümkün kılması olduğu söylenebilir. Bunu Şahin (2010) şöyle ifade etmektedir:

Anket tekniği özellikle sosyoloji, psikoloji ve eğitim araştırmalarına büyük katkıda bulunmuştur. Anket ile çok sayıda birime (kişi, aile veya işletme), geniş kitlelere ulaşmak mümkündür. Bu özellikleri araştırmacılara para, zaman ve enerji tasarrufu sağlar. Anketin geniş coğrafi bölgelere ve çok sayıda insana uygulanabilmesi sayesinde, daha geniş bir örneklem üzerinde çalışma, dolayısıyla örneklemin temsil düzeyini, böylece de araştırmanın dış geçerlilik derecesini artırmak mümkün olabilmektedir (s. 123).

Anket soruları hazırlanırken öncelikle literatür taraması yapılmış olup ortaya çıkan sorular daha sonrasında sanat eğitimi uzmanı görüşüne sunulmuştur. Uzmandan gelen dönütler doğrultusunda sorularda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Kapsam geçerliliği için literatürden ve sanat eğitimi uzmanı görüşünden yararlanılmıştır. Sorular hazırlanırken ayrıca aşağıdaki hususlara dikkat edilmiştir.

- Sorularda kullanılan dilin basit olmasına.
- Soruların mümkün olduğunca kısa, açık ve net olmasına.
- Her bir sorunun sadece bir ögeyi ölçmesine.
- Soruların objektif bir biçimde sorulmasına.
- Soruların mantıklı bir biçimde düzenlenmesine.

Bu araştırmadaki anket soruları kapalı uçlu ve açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Kapalı uçlu sorular ile öğretim elemanlarına ilişkin demografik (eğitim düzeyi, ders verme deneyimi vb.) bilgilere ulaşmak amaçlanmıştır. Açık uçlu sorular ile öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır.

“Öğretim Elemanlarının Kopya Yöntemine İlişkin Görüşleri Anketi” Ek-C’de yer almaktadır.

Anketteki sorular, aynı zamanda yarı-yapılandırılmış görüşmelerde esnek bir biçimde görüşme formu olarak da kullanılmıştır ve ek olarak alternatif sorular ve sondalar hazırlanmıştır. Görüşme sürecinde şu noktalara dikkat edilmiştir:

- Görüşme sorularını sorarken akışa göre gerekli değişiklikleri yapma.
- Soruları konuşma tarzında sorma.
- Teşvik edici olma ve geri bildirimlerde bulunma.
- Görüşme sürecini kontrol etme.
- Yansız ve empatik olma.

Görüşme sürecinde veriler, öğretim elemanlarının izni alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş olup, ses kaydı alınmasına izin vermeyen öğretim elemanlarının görüşleri ise yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Görüşleri alınan on altı öğretim elemanı içinden, ses kaydının alınmasını istemediklerinden dolayı, dört öğretim elemanının görüşleri yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Her bir görüşme yaklaşık olarak kırkar dakika sürmüştür. Sonrasında görüşmeye ilişkin ses kayıtları birebir yazıya dökülmüştür.

Veri Analizi

Yarı-yapılandırılmış görüşmelerden 164 sayfalık veri setine, anket yolu ile 26 sayfalık veri setine ve araştırmanın uygulama boyutu sonucunda toplamda 190 sayfalık veri setine ulaşılmıştır. Bu veri seti, sanat eğitimi uzmanı görüşü alınarak nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmanın kavramsal yapısı önceden açık bir biçimde belirlendiğinden dolayı betimsel analiz kullanılmıştır.

Betimsel analiz, daha çok araştırmanın kavramsal yapısının önceden açık bir biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılır. Bu doğrultuda elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Görüşülen veya gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde sunmak amacıyla da doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu nedenle elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır,

neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 255-256).

Bu araştırmada veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenip yorumlanmıştır. Araştırmanın problemi ve amacı göz önünde bulundurularak belirlenen temalar ve alt temalar aşağıdaki gibidir:

1. Kopya Yöntemini Uygulayıp Uygulamadıklarına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri:
2. Kopya Yöntemini Nasıl Uyguladıklarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri:
  - a. Kopya Yöntemini Hangi Eğitim Dönemlerinde Uyguladıklarına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri:
  - b. Hangi Sanatsal Dönemlerden Kopya Yaptırdıklarına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri:
  - c. Sanat Eserlerinden Birebir mi veya Yorum Biçiminde mi Kopya Yaptırdıklarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri:
  - d. Kareleme Tekniği ve Projektör Kullanılmasına Yönelik Öğretim elemanları Görüşleri:
3. Kopya Yönteminin Olumlu Yanlarına veya Hangi Kazanımlar İçin Uyguladıklarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri:
4. Kopyanın Sakıncalı Olabilecek Yanlarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri:
5. Kopyası Yapılacak Bir Resmin Son Halini Görerek O Resmin Geçirmiş Olduğu Aşamaların Ne Kadar Anlaşılabileceğine Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri:
6. Kopyanın, Özgün Dil Gelişimine Etkisine Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri:
7. Kopya Yöntemine Yönelik Öğretim Elemanlarının Önerileri:

Her bir öğretim elemanının kopya yöntemine ilişkin detaylı görüşleri ekler kısmına alınmıştır. Ek F'den her bir öğretim elemanının kopya yöntemine ilişkin detaylı görüşlerine ulaşılabilir.

Öğretim elemanlarının görüşleri alınmadan önce adlarının hiçbir şekilde tez çalışmasında geçmeyeceği belirtilmiştir. Bu nedenle araştırmaya katılan öğretim elemanlarına ÖE1(Öğretim Elemanı 1), ÖE2, ÖE3, (...) biçiminde kod adlar verilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğretim elemanlarının kopya ve özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak görüşleri alınırken de Gombrich'in (1992) *Sanat ve Yanılsama* adlı kitabından birkaç kısım okunmuş olup tartışılmıştır. Okunan kısımlar aşağıda yer almaktadır:

“Wölflin'in söylediği gibi, bütün resimler başka resimlere ilişkin gözlemlere, doğrudan doğanın gözlemlenmesine oranla çok daha fazla şey borçludur (s.309)”.

“Sanatçı, yaratma, benzetme ve değiştirme sürecine başlayabilmek için bir çıkış noktası gereksinir; bu süreç sonunda tamamlanmış imgeyi ortaya çıkaracaktır. Sanatçı işe sıfırdan başlayamaz, ama kendisine öncülük etmiş olanları eleştirisiz izlemek zorunda da değildir (s.310)”.

“Bilinen, bilinmeyenin betimlenmesi için hemen her zaman çıkış noktasıdır; bir sanatçı, içtenlikle gördüğünü aslına sadık resmetme çabası içerisinde olsa bile, var olan daha önceki bir betimleme onu her zaman kendi çekim alanına alacaktır (s.92)”.

“Doğrudan ‘nesnel’ doğalcılık diye bir şey yoktur. Tıpkı yazar gibi, güzel sanatlar alanında çalışan sanatçı da gerçekliği taklit etmeye girişmezden önce belli bir sözcük dağarcığını, bir biçimler hazinesini gereksinir (s.96)”.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Kopya Yöntemini Uygulayıp Uygulamadıklarına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Araştırmaya katılan 37 öğretim elemanından 5'i hariç (ÖE11,ÖE15, ÖE25, ÖE35 ve ÖE37), kopya yöntemine yönelik uygulamaları atölyelerinde yer verdiklerini belirtmektedirler. Bu açıdan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun atölyelerinde kopya yönteminden yararlandıkları söylenebilir. Kopya uygulamalarına atölyelerinde yer vermeyen öğretime elemanlarına bakıldığında ise, ÖE11, birebir kopya çalışmalarının çok fazla tekrarlanması durumunda yaratıcılığı engelleyeceğini ve bundan dolayı atölyesinde kopya çalışmalarına yer vermediğini ve sadece öğrencilerinin kendi üsluplarını edinmeleri yolunda yorum biçiminde kopya çalışmalarını atölye dışında yapılmasını tavsiye ettiğini söylemektedir (bkz. Ek-F.1.10, s.88). ÖE15, kopyanın orijinal eserin önünde yapılması gerektiğini, röprodüksiyonlardan kopya yapılmasını doğru bulmadığını ve bunun nedeni olarak da bir sanat eseri ile onun röprodüksiyonunun çok farklı etkilerde olabileceğini belirtmektedir. Bundan dolayı ÖE15 atölyesinde kopya çalışmaları yaptırmadığını söylemektedir (bkz. Ek-F.1.14, s.95). ÖE25, baskı kalitesi kötü olan röprodüksiyonlardan kopya yapılmasını istemediğinden dolayı atölyesinde kopya yöntemine yer vermediğini ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.7, s.105). ÖE35, kopya yöntemini teknik eğitimin bir parçası olarak ele aldığını ve sanat eğitiminin Yükseköğretim kademesinde teknik eğitimden ziyade yaratıcılığın ön plana çıkması gerektiğini ve bu nedenle atölyesinde kopya çalışmalarına yer vermediğini belirtmektedir (bkz. EK-F.2.17, s.115-116). ÖE37 ise, kopyanın geçmişte kalmış bir yöntem olduğunu ve günümüzde resim yapma problemine yanıt vermediğini belirterek atölyesinde kopya çalışmalarına yer vermediğini söylemektedir (bkz. Ek-F.2.19, s.117).

Bazı öğretim elemanlarının da atölyelerinde düzenli bir biçimde kopya yöntemine yer vermedikleri görülmektedir. Bu öğretim elemanlarından ÖE1, eğer atölyesindeki öğrenci gurubu çoğunlukla Güzel Sanatlar Lisesi çıkışlılardan oluşmuş ise, Güzel Sanatlar Liselerinde çokça kopya yapıldığından dolayı tekrar atölyesinde kopya çalışmalarına yer vermediğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.1, s.70). ÖE4, almış

olduğu sanat eğitiminde atölye hocasının kopya yöntemini kendilerine uygulatmamış olmasından ve bu yöntemin geçmişte kalmış bir yaklaşım olduğunu düşünmüş olduğundan dolayı uzun süre atölyesinde kopya çalışmalarına yer vermediğini söylemektedir (bkz. Ek-F.1.4, s.77). ÖE10 ve ÖE14, atölyelerinde grup halinde düzenli bir biçimde kopya yaptırmadıklarını, öğrencilerin resim yaparken yaşamış oldukları problemler karşısında bir çıkış noktası oluşturması açısından zaman zaman kopyadan yararlandıklarını ifade etmektedirler (bkz. Ek-F.1.9, s.88; Ek-F1.13, s. 94-95).

Kopya Yöntemini Nasıl Uyguladıklarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri

Kopya Yöntemini Hangi Eğitim Dönemlerinde Uyguladıklarına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri

Kopya yöntemi, kullanım amacına göre öğretim elemanları tarafından eğitimin her döneminde kullanılabilmesiyle birlikte, çoğunlukla ikinci sınıf ve ikinci dönemde uygulandığı görülmektedir. Bazı öğretim elemanları, ikinci sınıfta hem birinci hem ikinci dönemde ve bazı öğretim elemanları da sadece birinci veya ikinci dönemde kopya çalışmaları yaptırdıklarını belirtmektedirler. Bazı öğretim elemanları ise üçüncü veya dördüncü sınıfta kopya çalışmaları yaptırdıklarını söylemektedirler. Örneğin ÖE16, ikinci sınıfta her iki dönemde kopya çalışmalarına yer verdiği belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.15, s.98). ÖE1, ikinci sınıfta birinci dönem kopya çalışmaları yaptırmış olduğunu ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.1, s.70). ÖE5, ikinci sınıfta ikinci dönem kopya çalışmaları yaptırmış olduğunu söylemektedir (bkz. Ek-F.1.5, s.83). ÖE9 ise dördüncü sınıfta kopya çalışmalarına yer verdiğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.8, s. 87).

Bazı öğretim elemanları, kopya çalışmalarına geçilmeden önce mutlaka öğrencilerin bir birikime sahip olması ve atölye hocası tarafından tanınması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bundan dolayı bazı öğretim elemanları ikinci sınıfın birinci döneminin genellikle öğrencilerin tanındığı ve eksikliklerinin giderildiği bir dönem olduğunu söylemektedirler. Örneğin ÖE3, kopya çalışmalarından önce öğrencilerin öncelikle tanınması gerektiğini belirtmekte ve daha sonrasında öğrencilerin özelliklerine göre kopyası yapılacak olan sanatçıları seçip önerdiğini ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.3, s.75). ÖE23, kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine ve yapılacak ön çalışmaların önemine vurgu yapmakta olup, öğrencilerin

teknik ve malzemeye hâkim olmadan ve öncesinde başka birkaç uygulama yapmadan doğrudan kopya çalışmalarına yönelmelerinin sıkıntılı bir öğrenme durumu yarattığını söylemektedir (bkz. Ek-F.2.5, s.101). ÖE13, kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin öncelikle bir birikime sahip olmaları gerektiğini ve bundan dolayı üçüncü veya dördüncü sınıfta kopya çalışmalarının yapılmasının daha yararlı olacağını ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.12, s.92). ÖE9 ise, öğrencilerin kopyasını yapacakları resmi analiz edebilmeleri için öncelikle bir birikime sahip olmaları gerektiğini ve bundan dolayı dördüncü sınıfta kopya yaptırdığını belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.8, s.87).

Hangi Sanatsal Dönemlerden Kopya Yaptırdıklarına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri

Kopyası yapılacak sanat eserleri belirlenirken öncelikle öğretim elemanlarının çoğunluğunun, öğrencilerin plastik anlayışlarını ve isteklerini göz önünde bulundukları görülmektedir. Örneğin ÖE3 öğrencilerini tanıdıktan sonra onların plastik anlayışlarına uygun her hangi bir dönemden sanatçılar belirleyip önerdiğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.3, s.75). Bununla birlikte daha çok modern öncesi yani klasik döneme ait resimlerin veya figüratif resimlerin kopyasının yapılmasının tercih edildiği söylenebilir. Örneğin ÖE1 gerçekçi yansıma anlayışına dayalı olan Rönesans, Barok ve Neo Klasik dönemlere ait resimlerden birebir kopya yaptırmış olduğunu söylemektedir (bkz. Ek-F.1.1, s.70). Klasik dönemlere ait resimlerin tercih edilmesinin nedeni olarak; akademik eğitiminin temel unsurlarını (boyama tekniği, renk, ışık-gölge, açık-orta-koyu değerler, kompozisyon, denge, ritim, anatomi vb.) öğretmek açısından bu tarz eserlerin daha öğretici olduğunun ifade edildiği görülmektedir. Bazı öğretim elemanları, modern döneme ait resimlerin birebir kopyalanmasının çok zor olduğunu ve bundan dolayı tercih etmediklerini belirtmektedirler. Örneğin ÖE5 ve ÖE13 soyut bir resmin veya soyut dışavurumcu bir resmin birebir kopyalanmasının mümkün olmadığından dolayı tercih etmediklerini ve figüratif resimlerin kopyalanmasının daha öğretici olduğunu ifade etmektedirler (bkz. Ek-F.1.5, s.83; Ek-F.1.12, s. 92). Buna karşılık bazı öğretim elemanları da örneğin ÖE1 ve ÖE23, modern döneme ait resimlerin de birebir kopya biçiminde olmasa bile, sanatçıların resim yapma biçimlerinin analizine yönelik kopyaların yapılabileceğini ve bunun yararlı olacağını düşündüklerini söylemektedirler (bkz. Ek-F.1.1, s.73; Ek-F.2.5, s. 104).

Sanat Eserlerinden Birebir mi veya Yorum Biçiminde mi Kopya Yaptırdıklarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri

Öğretim elemanları tarafından kopya yönteminin çoğunlukla birebir yani kopyası yapılacak esere sadık kalınacak biçimde uygulandığı görülmektedir. Örneğin ÖE6, yağlıboya tekniğine geçişte öğrencilerinin seçmiş olduğu bir sanatçıdan birebir kopya çalışmaları yaptırdığını belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.6, s.83). Bazı öğretim elemanları, önce birebir kopya çalışmaları yaptırdıklarını ve daha sonrasında da yorum biçiminde kopya çalışmalarına geçtiklerini söylemektedirler. Bazı öğretim elemanları da sadece yorum biçiminde kopya çalışmalarına atölyelerinde yer verdiklerini ifade etmektedirler. Birebir kopyaların, teknik eğitimin bir parçası olarak yani akademik eğitimin temel unsurlarının veya sanat eğitiminin temel ilke ve elemanlarının (boyama tekniği, renk, ışık-gölge, açık-orta-koyu değerler, kompozisyon, denge, ritim, anatomi vb.) öğretilmesi amacıyla uygulandığı görülmektedir. Yorum biçiminde kopyaların ise öğrencilerde yaratıcılığın geliştirilmesi ve üslup gelişimin bir parçası olarak ele alındığı görülmektedir. Örneğin ÖE12, ikinci sınıftaki öğrencilerine, sanatçıların resim yapma tekniklerini kavramaları ve problem çözmeye yönelmeleri amacıyla öncelikle birebir kopya biçiminde resim yaptırdığını söylemektedir. Daha sonrasında ÖE12, üçüncü veya dördüncü sınıftaki öğrencilerinden sevdikleri bir sanatçının eserinden yola çıkarak, örneğin sanatçının kullanmış olduğu renklerden veya kompozisyondan etkilenerek kendilerine ait bir resim yapmalarını istediğini belirtmektedir. ÖE12, bu tarz bir çalışmanın öğrencilerin üslup gelişimi açısından çok yararlı bulunduğunu ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.11, s.90). ÖE14, bir sanat eserinin kopyası yapılacağı zaman mümkün olduğunca o esere sadık kalarak birebir kopya yapılması gerektiğini ve özellikle orijinal eserin boyutlarına sadık kalınmasının önemli olduğunu, çünkü orijinal eserin boyutları dışında bir eser kopyalandığında etkisinin çok değişeceğini ve orijinal eserle aynı şey olmayacağını vurgulamaktadır (bkz. Ek-F.1.13, s.95). Buna karşılık ÖE11, birebir kopya çalışmalarının sürekli tekrarlanması durumunda yaratıcılığı körelteceğine inandığını ve bundan dolayı birebir kopyalara sıcak bakmadığını belirtip, bunun yerine öğrencilerine, kendi sanatsal üsluplarını bulma yolunda yorum biçiminde kopyalar yapılmasını tavsiye ettiğini söylemektedir (bkz. Ek-F.1.10, s.88). ÖE13 de, kopyada asıl olanın yorum olduğunu ama yorum kopya yaptırmadan önce, öğrencilerinin yorumlanacak sanat eserini tanımları amacıyla öncelikle birebir kopya yaptırdığını

belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.12, s. 92-93). ÖE4 ise, kopya yapmanın en nihayetinde başkasının yapıtını anlamak olduğunu ve bu nedenle sonuçtan çok süreçte yaşananların kendisi için çok önemli olduğunu belirterek, bir resmin yüzeysel olarak çok başarılı bir biçimde taklit edilmesiyle ilgilenmediğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.4, s. 80).

Kareleme Tekniği ve Projektör Kullanılmasına Yönelik Öğretim elemanları

Görüşleri

Kopyalama esnasında kareleme tekniği ve projektör kullanılmasına yönelik görüşlerini dile getiren öğretim elemanlarından bazılarının bu tür teknik ve araçlardan yararlandıklarını, bazıları ise bu tür teknik ve araçların kullanılmasına izin vermediklerini veya kullanılmasına pek sıcak bakmadıklarını ifade etmektedirler. Örneğin ÖE33, kareleme tekniği ile bir resmi başka bir yüzeye aktarabilmenin de bir marifet olduğunu ve bu süreçte öğrencilerin kareleme tekniğini öğrendiklerini söylemektedir (bkz. Ek-F.2.15, s.111-112). Aynı biçimde ÖE23, kareleme tekniği ile öğrencilerin bir resmi nasıl büyütebileceklerini öğrendiklerini ve bu açıdan kareleme tekniğinin öğretilmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.5, s.102). Buna karşılık örneğin ÖE1, resmin temel öğelerinden birinin iyi desen çizebilme olduğunu ifade edip, resimlerin tuvale aktarılması sürecinde el-göz-beyin koordinasyonunu geliştirmek amacıyla kareleme tekniği, projektör veya kopya kâğıdı kullanılmasına izin vermemiş olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu tür teknik ve araçlar kullanıldığında bir resmin desen sürecinin ihmal edilip edilmeyeceğine ilişkin soruya, desen sürecinin tabi ki de ihmal edileceğini söylemektedir (bkz. Ek-F.1.1, s.70). ÖE8 ise, kopya yaptırmada ki amaca vurgu yaparak, eğer amaç sadece boyama tekniğini öğretmek ise zaman kazandırmak açısından kareleme tekniği veya projektör kullanılabilirliğini belirtmektedir. Ama kopyada amaç desen ise yani çizgi değerlerini öğretmekse bu tür teknik ve araçların kullanılmasının doğru olmadığını söylemektedir (bkz. Ek-F.1.7, s.87). ÖE15 de, kopyanın orijinal eserin önünde yapılması gerektiğini ve orijinal eser karelenemeyeceğinden dolayı bu tür teknik ve araçların kullanılmasını doğru bulmadığını söylemektedir (bkz. Ek-F.1.14, s.97).

Kopya Yönteminin Olumlu Yanlarına veya Hangi Kazanımlar İçin Uyguladıklarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri

Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda kopya yönteminin muhtemel olumlu yanları maddeler halinde şöyle sıralanabilir:

- a. Kopya yöntemi ile öğrencilerin, bir sanatçı tarafından akademik eğitimin temel unsurlarının (boyama tekniği, renk, ışık-gölge, açık-orta-koyu değerler, kompozisyon, denge, ritim, anatomi vb.) nasıl çözümlenmiş olduğunu deneyimledikleri söylenebilir. Özellikle öğretim elemanlarının kopya yöntemini, boyama tekniği ve renk eğitiminin bir parçası olarak ele aldıkları görülmektedir. Bu anlamda kopyanın, öğrencileri renk bulma çabası içerisine soktuğu söylenebilir. Ayrıca öğrenciler iki boyutlu bir yüzeyden iki boyutlu bir yüzeye aktarım yaparken resme ait plastik ve teknik konuları daha kolay öğrenebilmektedirler. Örneğin ÖE38, resmin eleman ve ilklerinin usta bir sanatçıyı taklit ederek daha kolay öğrenildiğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.2.20, s. 117-118). ÖE8, kopya yaptırarak yağlıboya tekniğini öğretmenin daha kolay olduğunu ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.7, s. 86). ÖE33, kopyanın öğrencileri renk bulma çabası içerisine soktuğunu söylemektedir (bkz. Ek-F.2.15, s.112). ÖE13 ise, öğrencilerinin kopya yaparken farklı görsel deneyimler edindiklerini belirtmekte ve örneğin sürekli ince boya kullanarak resim yapan birinin, kopya esnasında kalın boya ile denemeler yapabildiğini söylemektedir (bkz. Ek-F.1.12, s.93). Bu açıdan öğretim elemanlarının çoğunluğunun özellikle teknik eğitim açısından kopya yöntemini yararlı buldukları görülmektedir.
- b. Öğrenciler kopya esnasında bir sanat yapıtının oluşum sürecini analiz ettikleri, karşılaştıkları problemleri çözmeye yöneldikleri ve böylece görsel deneyimlerinin zenginleştiği söylenebilir. Örneğin bir kumaş dokusunun veya bir formun sanatçısı tarafında nasıl çözümlenmiş olduğu öğrenciye yol gösterebilir. Ayrıca bu görsel deneyimler aracılığıyla öğrenciler plastik açıdan nelerden hoşlanıp hoşlanmadıklarını görerek kendilerini tanıdıkları da söylenebilir. Örneğin ÖE4, öğrencilerin sanat yapıtlarını incelemeleri ve kopyalarını yapmalarının, plastik açıdan sevdikleri veya sevediklerini noktaları keşfetmelerini sağladığını ve böylece kendilerini tanıdıklarını belirtmektedir. Ayrıca ÖE4, kopyanın olumlu yanlarına ilişkin olarak özellikle “analiz” ve

“görsel deneyim” kavramlarına vurgu yapmaktadır. Bu açıdan ÖE4, kopya yapmanın, bir resmin oluşumu süreci ile ilgili öğrenciyi analiz etmeye yönlendirdiğini ve yüzey üzerindeki etkilerin nasıl yakalanmış olabileceği hakkında yaratıcı düşünmeyi sağladığını ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.4, s.79). ÖE23 de resimdeki bir problemin, örneğin bir kumaş dokusunun, bir formun sanatçısı tarafından nasıl çözümlenmiş olduğunun öğrenciyeye yol gösterebileceğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.2.5, s.103).

- c. Öğrencilerin resim yaparken yaşamış oldukları problemler karşısında bir çıkış yolu edinmeleri amacıyla sanatçılara ait eserleri incelemeleri ve kopya etmelerinin yararlı olduğu söylenebilir. Yani resim yaparken yaşanan bir problem karşısında, sanatçıların aynı problemi nasıl çözmüş oldukları, öğrenciler için bir çıkış noktası oluşturabilmektedir. Örneğin ÖE10 ve ÖE14, öğrencilerinin resim yaparken yaşamış oldukları problemler karşısında, aynı problemleri sanatçıların nasıl çözmüş olduklarını görmeleri ve bir çıkış yolu edinmeleri amacıyla zaman zaman kopyadan yararlandıklarını belirtmektedirler (bkz. Ek-F.1.9, s.88; Ek-F.1.13, s. 94-95). ÖE28 ise kopya yönteminin, yeni bir problemle karşılaşan öğrenciyeye yol gösterici olduğunu ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.10, s.107).
- d. Farklı boyama teknikleri öğretilirken öğrencilerin sadece tekniğe yoğunlaşmalarını sağlamak amacıyla kopyadan yararlanılabilir. Çünkü bir sanatçının eserinde öğrenci hazır bir biçimde resmin plastik değerlerini örneğin; kompozisyonu, açık-orta-koyu değerleri, ritmi, dengeyi vs. görebilir. Bundan dolayı bir sanatçının eseri her defasında farklı bir boyama tekniğiyle kopyalandığında öğrenci; kompozisyonla, açık-orta-koyu değerlerle, ritimle vs. ile tekrar uğraşmadan sadece boyama tekniğe yoğunlaşabilir. Aynı zamanda bu tarz bir çalışmanın yaratıcılığı geliştirdiği de söylenebilir. Çünkü bir sanatçının resmi her defasında farklı bir teknikle kopyalandığında, öğrenci boyama tekniğinin sunduğu olanaklar bağlamında düşünerek sanatçının eserini yeniden yorumlaması gerekecektir. Örneğin yağlıboya tekniği ile yapılmış, ışık-gölgeye dayalı bir resim, kolaj tekniği ile kopyalandığında, hacim etkisinin kolaj tekniği ile verilmesinin çok zor olmasından dolayı resim, kolaj tekniğinin sunduğu

olanaklar bağlamında yeniden yorumlanmak zorundadır. Bu konuya ilişkin ÖE4'ün görüşlerine bakılabilir (bkz. Ek-F.1.4, s.77-78).

- e. Sadece teorik olarak anlatıldığında iyi anlaşılmayacak konuların, kopya yöntemi ile uygulamaya koyularak daha iyi anlaşılabilirdiği söylenebilir. Bu açıdan bazı öğretim elemanları kopya yönteminin, yaparak-yaşayarak daha iyi öğrenmeye imkân verdiğini belirtmektedirler. Örneğin ÖE3, sanatçıları örnek göstererek bir şeyler anlatmanın daha kolay ve öğretici olduğunu söylemektedir (bkz. Ek-F.1.3, s.76). ÖE8 ise örnek göstererek, kopya yaptırarak yağlıboya tekniğini öğretmenin daha kolay olduğunu belirtmekte ve sadece boyama tekniğini sözel olarak anlatmanın yetmediğini ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.7, s.86).
- f. Öğretim elemanlarının çoğunluğu, kopyası yapılacak eser ile ilgili öğrencilerini teorik araştırmalara yönlendirdikleri görülmektedir. Bu açıdan öğrencilerin kopyası yapılan eserin dönemi, sanatçısı ve plastik değerleri hakkında bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Ayrıca kopya yöntemi; sanat tarihi, sanat eleştirisi gibi teorik derslerde öğrenilen veya öğrenilecek bilgilerin uygulama yolu ile pekişmesini sağlayabilir. Aynı zamanda öğrencilerin bir sanat yapıtı üzerinde araştırma yapmayı öğrendikleri de söylenebilir. Örneğin bu konuya ilişkin ÖE23'ün görüşlerine bakılabilir (bkz. Ek-F.2.5, s.103).
- g. Öğrenciler sanatçıları taklit ederek ve onların yürüdüğü yoldan yürümeye çalışarak, sanatçıların bir eser üretme sürecinde neler yaşadıklarına ilişkin empati kurabilirler ve böylece onları daha iyi anlayabilirler. Bu açıdan ÖE23 ve ÖE31'in görüşlerine bakılabilir (bkz. Ek-F.2.5, s.103; Ek-F.2.13, s. 109-110).
- h. Kopyalama sürecinde öğrencilerin kareleme tekniğiyle bir resmi başka bir yüzeye orantılı bir biçimde nasıl aktarabileceklerini öğrendikleri söylenebilir. Örneğin ÖE23 ve ÖE33, kopyalama esnasında öğrencilerin kareleme tekniği ile bir resmi başka bir yüzeye nasıl aktarabileceklerini öğrendiklerini ve bu açıdan kareleme tekniğinin öğretilmesinin önemli olduğunu belirtmektedirler (bkz. Ek-F.2.5, s.102; Ek-F.2.15, s. 111-112).
- i. Yapılan yorum kopya çalışmaları ile öğrencilerin yorum yetenekleri ve yaratıcılıkları gelişebilir. Ayrıca yorumlama esnasında öğrenciler, sanat eserlerine eleştirel yaklaşarak sorgulayabilir. Örneğin ÖE26 bu yöntemi, öğrencilerinin bir sanat eserini teorik açıdan araştırmaları, yorumlamaları ve

böylece yorum yeteneklerinin gelişmesi ve bu yorum esnasında sanat eserinde neyin sabit neyin değişken olduğunu sorgulamaları ve de bu yorum esnasında çağın sanatını sorgulamaları (Duchamp'ın Mona Lisa'ya bıyık eklemesi gibi) açısından yararlı bulmakta olduğunu ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.8, s.106).

- j. Bazı öğrenciler için büyük bir sanatçının eserini kopyalayabilmek önemli bir özgüven takviyesi olabilmektedir. Örneğin ÖE4 ve ÖE33, büyük sanatçılara ait eserler başarılı bir biçimde kopyalandığında bu durumun bazı öğrencilerde özgüveni geliştirdiğini belirtmektedirler (bkz. Ek-F.1.4, s.79; Ek-F.2.15, s.112).

Kopyanın Sakıncalı Olabilecek Yanlarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri

Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda kopya yönteminin sakıncalı olabilecek yanları maddeler halinde şöyle sıralanabilir:

- a. Öğretim elemanlarının tamamına yakını sürekli kopya yapılmasını, özgünlük ve yaratıcılık açısından sakıncalı bulduklarını ifade etmektedirler. Bundan dolayı kopya yönteminin eğitim amaçlı belli bir süre uygulanması ve süreklilik arz etmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin ÖE28, sürekli kopya yapılmasının yaratıcılığı engelleyebileceğini ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.10, s.107).
- b. Bazı öğretim elemanları, hiçbir amaç gözetmeden kopya yapılmasını sakıncalı bulduklarını belirtmektedirler. Bu süreçte amacın kopya eser üretmek olmadığı, kopyanın sanat eğitimi açısından bazı kazanımları edinmek için araç olduğu vurgulanmaktadır. Bu açıdan bazı öğretim elemanları hiçbir amaç gözetmeden ve kopya eser üretmek amacıyla sanat eserlerinin taklit edilmesini sakıncalı bulmaktadırlar. Aynı zamanda kopyanın sakıncalı yanlarına maruz kalınmaması için, hangi amaçla yapıldığının bilincinde olunmasının önemli olduğu ifade edilmektedir. Örneğin ÖE8, hiçbir amaç gözetmeden sadece bir eserin yeniden kopyalanmasının sakıncalı olduğunu belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.7, s.87). ÖE23, bu sürecin öğrencilerin özgür yaratım sürecine olumsuz yansımaması için atölye hocasının ve öğrencilerin bu yöntemi hangi kazanımlar için uyguladıklarının farkında olmalarının önemine vurgu yapmaktadır (bkz. Ek-F.2.5, s.103).
- c. Bazı öğretim elemanları, öğrencilerin bireysel özellikleri ve hassasiyetleri göz önünde bulundurulmadan atölye hocasının kendisine göre kopya yaptırması

veya zorla kopya yaptırmasını sakıncalı bulduklarını ifade etmektedirler. Örneğin ÖE1, öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat çekerek bu yöntemin olumlu yanlarının bulunduğunu ama bununla birlikte her öğrenciye fayda sağlayıp sağlamayacağını sorgulanması gerektiğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.1, s.71).

- d. Bazı öğrencilerin kopyalamada başarısız olduklarında, dersten soğuma ihtimallerinin olduğu belirtilmektedir. Örneğin ÖE23, bazı öğrencilerin bir eseri başarılı bir biçimde kopya edemediklerinde dersten soğuyabileceklerini ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.5, s.104).
- e. Bazı öğretim elemanları, bir sanat eserlerinin röprodüksiyonu ile orijinalinin aynı şey olmadığını ve röprodüksiyonların orijinal eserleri olduklarından çok farklı gösterebildiğini belirtmektedirler. Bundan dolayı özellikle baskı kalitesi kötü röprodüksiyonlardan kopya çalışmalarının sakıncalı olabileceğini ifade etmektedirler. Özellikle bu konuda ÖE15'in görüşlerine bakılabilir (bkz. Ek-F.1.14, s.95-96).
- f. Bazı öğretim elemanları da etik açıdan çalma veya intihal gibi risklerin olabileceğini belirtmektedirler. Örneğin ÖE25, öğrencilerin sanatsal etiğe uymayan çalma çırpma kopyalar yapmaya yönelebileceğini ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.7, s.105).

Kopyası Yapılacak Bir Resmin Son Halini Görerek O Resmin Geçirmiş Olduğu Aşamaların Ne Kadar Anlaşılabilirliğine Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri

Bir resmin son haline bakarak, o resmin geçirmiş olduğu aşamaların ne kadar anlaşılabilirliği veya analiz edilebileceğine ilişkin soruya, öğretim elemanları özellikle baskı kalitesi kötü röprodüksiyonlardan resmin son haline bakarak bunun pek anlayamayacağını ve zihinsel süreçleri işe koşarak yaratıcı düşünmek gerektiğini belirtmektedirler. Yani sadece görsel algıyla yetinmeyip aynı zamanda zihinsel süreçleri de işe koşmak gerektiği ifade edilmektedir. Bu noktada atölye hocasının rehberliğinin çok önemli olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin bir resmi doğru analiz edebilmeleri için bir birikime sahip olmaları gerektiği de ifade edilmekte ve bu nedenle bazı öğretim elemanları ya üçüncü sınıfta ya da dördüncü sınıfta kopya çalışmalarına yer verdiklerini söylemektedirler. Ayrıca

bir eserin doğru analiz edilebilmesi için sanatçının hayatı ve dönemi ile ilgili literatür taramasının yapılması ve önceki eserlerine bir bütün olarak bakılmasının da önemli olduğu ifade edilmektedir. Örneğin ÖE1, bir eser analiz edilirken sadece duysal açıdan görmenin yetmeyeceğini, bununla birlikte zihinsel süreçleri de işe koşmanın gerektiğini belirtmektedir. Bu açıdan ÖE1, öğrencinin resmin ilk katmanlarında neler yapıldığını, resmin aşama aşama nasıl ilerlediğini teknik boyutta analiz edebilmesi, hayal edebilmesi ve yaratıcı düşünebilmesi gerektiğini söylemektedir (bkz. Ek-F.1.1, s. 71-72). ÖE4, “Nasıl?” sorusunun plastik sanatlarda en önemli sorulardan biri olduğunu söylemekte ve öğrencinin bir resmin üzerindeki etkilerin nasıl yakalanmış olduğuna ilişkin sorular sormasının çok çok önemli olduğunu belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.4, s. 80). ÖE15, öğrencinin bir resmi doğru analiz edebilmesi için orijinal eserin başında kopya yapması gerektiğini belirtmekte, yoksa röprodüksiyonlarda orijinal esere ilişkin birçok detayın kaybolduğunu söylemektedir (bkz. Ek-F.1.14, s. 95-96). ÖE13, kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin bir birikime sahip olmaları gerektiğini ve bundan dolayı genellikle üçüncü sınıfta kopya yaptırmayı tercih ettiğini ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.12, s. 92). ÖE9 da aynı biçimde, kopya çalışmaları yapılırken öğrencilerin bir resmi doğru analiz edebilmeleri için öncelikle bir birikime sahip olmaları gerektiğini belirtmekte ve bundan dolayı dördüncü sınıfta kopya çalışmaları yaptırdığını söylemektedir. Ayrıca ÖE9, kopyası yapılacak resim belirlenirken, resmin çok katmanlı bir yapıya sahip olmamasına dikkat ettiklerini, çünkü bir renk üzerine sürüldüğü zeminin rengine göre etkisinin değiştiğini ve bu durumda da öğrencilerin alt katmanlardaki renkleri bilemediklerinden dolayı, renk bulmakta zorluk çektiklerini belirtmektedir. Bu açıdan ÖE9, çok katmanlı bir yapıya sahip olduklarından dolayı Rembrandt’ın eserlerinin kopyalanmasını önermediğini söylemektedir (bkz. Ek- F.1.8, s. 87-88).

Kopyanın, Özgün Dil Gelişimine Etkisine Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri

Kopya ve özgün dil geliştirmeye ilişkin olarak öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu, öğrencilerin sanatçıların resim yapma süreçlerini analiz ederek teknik açıdan gelişmeleri, görsel deneyim kazanmaları ve bu görsel deneyimler sonucunda plastik açıdan kendilerini tanımları ve aynı zamanda sanatçılardan çıkış yolu edinerek özgün dil geliştirme açısından ilerleyebileceklerini belirtmektedirler.

Bununla birlikte öğretim elemanları, özgün dil geliştirmenin komplike bir süreç olduğunu, sadece sanat yapıtlarından etkilenerek değil, birçok şeyin özgün dil gelişimine etki edebileceğini ve kişinin bir çok alandan beslenerek özgünlüğünü bulma noktasında ilerleyebileceğini belirtmektedirler. Buna karşın öğretim elemanlarının tamamına yakını hiçbir eğitim amacı gütmeyen sürekli kopya yapılmasını özgünlük ve yaratıcılık açısından sakıncalı bulduklarını ifade etmektedirler. Örneğin ÖE1, kişi sanatsal üretimde bulunurken yaşadığı çağdan, kültürden, gördüğü resimlerden etkilenmesinin ve bu etkilenmelerin sanatsal üretimine yön vermesinin bu işin doğasında olduğunu belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.1, s. 73). ÖE15, salt yaratıcılık diye bir şeyin olmayacağını, herkesin bir birinden bir şeyler aldığını ve bir şeyler bıraktığını ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.14, s. 97). ÖE9, bu süreci, arının bal yapmasına benzetip “Her çiçekten bal alıp kendi balımızı yapmalıyız.” demektedir (bkz. Ek-F.1.8, s. 88). ÖE4, öğrencilerin kopyalama esnasında bir eseri aktif bir biçimde analiz ederken edindikleri görsel deneyimler sonucunda plastik açıdan nelerden hoşlanıp hoşlanmadıklarını görerek sanatsal bir yol çizebileceklerini ifade etmektedir. Ayrıca ÖE4, hiçbir şeyden etkilenmeden, hiç kimseye bir borcu olmadan özgün bir yaratım ortaya koymanın mümkün olmadığını söylemektedir. Bunlara ek olarak ÖE4, aynı zamanda sadece sanat eserleri ve sanatçılar değil yaşanan coğrafyanın, çağın, kültürün ve hatta sanatla doğrudan ilgisi olmayan alanların bile kişinin resim yapma biçimine yön verebileceğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.4, s. 82). Bazı öğretim elemanlarının da üslup gelişiminin bir parçası olarak öğrencilerini yorum biçiminde kopya çalışmalarına yönlendirdikleri görülmektedir. Örneğin ÖE11 ve ÖE12, öğrencilerini üsluplarını edinmeleri noktasında yorum biçiminde kopya çalışmalarına yönlendirdiklerini belirtmektedirler (bkz. Ek-F.1.10, s. 88; Ek-F.1.11, s. 90). Ayrıca Kodaman’ın (2014), “Sanat Yapıtlarında Alıntılamanın Picasso Resimleri Üzerinden İrdelenerek Resim Ansanat Atölye Öğrencilerinin Çalışmalarına Katkısı” adlı doktora çalışmasında, resimsel alıntılama biçiminde kopya çalışmalarının, öğrencilerin kendilerine ait üsluplarını edinmeleri noktasında dikkat çekici boyutta olumlu etkileri olduğu saptanmıştır.

Kopya Yöntemine Yönelik Öğretim Elemanlarının Önerileri

Öğretim elemanlarının kopya yöntemine ilişkin önerileri maddeler halinde aşağıda sunulmuştur:

- a. Bazı öğretim elemanları öncelikle öğrencilerin tanınması gerektiğini ve daha sonrasında gerekiyorsa kopya çalışmalarına geçilmesini önermektedirler. Örneğin ÖE1, öncelikle öğrenci grubunun dinamiği göz önünde bulundurularak eğitim sürecinin düzenlenmesi gerektiğini ve bu açıdan gerekiyorsa eğitim sürecinde kopya yöntemine yer verilebileceğini belirtmektedir (bkz. Ek-F.1.1, s. 73). ÖE3, en az bir dönem öğrencileri tanıdıktan sonra kopya çalışmalarına geçilmesini doğru bulduğunu söylemektedir (bkz. Ek-F.1.3, s. 77). ÖE20 ise öğrencilerin bireysel biçim yaklaşımları dikkate alınarak kopyası yapılacak eserin doğru seçilmesi gerektiğini önermektedir (bkz, Ek-F.2.2, s. 100).
- b. Bazı öğretim elemanları, birebir kopya çalışmalarından ziyade yorum biçiminde kopya çalışmalarının daha yararlı olacağını önermektedirler. Örneğin ÖE11, birebir kopya çalışmalarının çok fazla tekrarlanması durumunda yaratıcılığı körelteceğini belirtmekte ve bundan dolayı birebir kopya çalışmalarına sıcak bakmadığını söylemektedir. Birebir kopya çalışmaları yerine ÖE11, yaratıcılığın geliştirilmesi ve kişinin kendi üslubunu edinmesi yolunda bellek eğitimi ve resimsel alıntılama biçiminde kopya çalışmalarının yaptırılmasını önermektedir (bkz. Ek-F.1.10, s. 88-89).
- c. Öğretim elemanlarından bazıları, kopyanın eğitim amaçlı olarak abartılmadan belli bir süre yapılması gerektiğini önermektedirler. Örneğin ÖE24, kopyanın belli bir süre içerisinde ve gerektiği şekilde yapılırsa yararlı olacağını ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.6, s.105).
- d. Bazı öğretim elemanları, klasik döneme ait eserlere ek olarak modern veya çağdaş eserlerin de kopyalanabileceğini önermektedirler. Örneğin ÖE1, klasik eserlere ek olarak modern veya çağdaş eserlerin birebir kopya biçiminde olmasa bile en azından analize yönelik kopyaların yapılabileceğini ve bunun yararlı olacağını düşündüğünü belirtmektedir (bkz, Ek-F.1.1, s. 73).
- e. Bazı öğretim elemanları, bir eser birebir kopya edildikten sonra, aynı eserin farklı tekniklerde kopya edilebileceğini ve böyle bir çalışmada öğrencilerin bir

araya gelerek grup halinde çalışabileceklerini önermektedirler. Örneğin ÖE2, birebir kopya çalışmalardan sonra farklı tekniklerde aynı resmin ele alınabileceğini, bu bağlamda bir resim üzerinde öğrencilerin grup halinde çalışabileceklerini ifade etmektedir (bkz. Ek-F.1.2, s. 74).

- f. ÖE13, kopyanın erken dönemlerde yapılmasını önermediğini, öncelikle öğrencilerin bir birikime sahip olmaları gerektiğini belirtmekte olup bundan dolayı üçüncü veya dördüncü sınıflarda kopya çalışmalarının yapılmasının daha yararlı olacağını söylemektedir (bkz. Ek-F.1.12, s. 94).
- g. ÖE23, hobi kurslarında yüzeysel bir biçimde sadece uygulama boyutuyla ele alınan kopya çalışmalarından farklı olarak, atölyede hem uygulama hem teorik boyutların entelektüel bir biçimde birlikte ele alınması gerektiğini ve öğrencilerin bunun bilincinde olmalarının önemli olduğunu belirtmektedir (bkz. Ek-F.2.5, s. 104).
- h. ÖE23, kopya çalışmalarının sonunda öğrencilerle birlikte bu süreçte neler öğrenildiğine ilişkin olarak ortak bir değerlendirmenin yapılmasının önemli olduğunu ifade etmektedir (bkz. Ek-F.2.5, s. 104).
- i. Bazı öğretim elemanları, kopyanın sakıncalı olabilecek yanlarına öğrencilerin maruz kalmamaları için hangi amaçlarla kopya yapıldığının öğrencilere net bir biçimde anlatılması gerektiğini belirtmektedirler. Örneğin ÖE36'ya göre, bu yöntem belli bir süre uygulanarak öğrencilerin faydalanmaları sağlanmalı ve bu yöntemin neden kullanıldığı öğrencilere net bir biçimde açıklanmalıdır (bkz. Ek-F.2.18, s. 116-117).
- j. ÖE34, kopyası yapılan eserin döneminin tekniğine göre öğrencilerin yönlendirilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca ÖE34 kiç (kitsch) eserlerin kopyalanmamasına dikkat edilmesi gerektiğini önermektedir (bkz. Ek-F.2.16, s. 115).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Öğretim elemanlarının, kopya yönteminden yararlanıp yararlanmadıklarına ilişkin sonuçlar:

- Araştırmaya katılan 37 öğretim elemanından 5'i hariç, kopya yöntemine yönelik uygulamalara Resim Anasanat Atölye derslerinde yer verdiklerini belirtmişlerdir. Bu açıdan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun atölyelerinde kopya çalışmalarına yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının, kopya yöntemini hangi eğitim-öğretim dönemlerinde uyguladıklarına ilişkin sonuçlar:

- Kopya yöntemi, kullanım amacına göre öğretim elemanları tarafından eğitimin her döneminde kullanılabilmesiyle birlikte, çoğunlukla ikinci sınıf ve ikinci dönemde uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim elemanlarından bazıları, ikinci sınıfta her iki dönemde, bazıları da ikinci sınıfta sadece birinci veya ikinci dönemde kopya çalışmaları yaptırdıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğretim elemanları ise üçüncü veya dördüncü sınıfta kopya çalışmaları yaptırdıklarını belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının, hangi sanatsal dönemlerden kopya yaptırdıklarına ilişkin sonuçlar:

- Koyası yapılacak sanat eserleri belirlenirken öncelikle öğretim elemanlarının çoğunluğunun, öğrencilerin plastik anlayışlarını ve isteklerini göz önünde bulundukları görülmüştür. Bununla birlikte daha çok modern öncesi yani klasik döneme ait resimlerin veya figüratif resimlerin kopyasının yapılmasının tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim elemanlarından bazıları, akademik eğitimin temel unsurlarını (boyama tekniği, renk, ışık-gölge, açık-orta-koyu

değerler, kompozisyon, denge, ritim, anatomi vb.) öğretmek açısından klasik döneme ait resimlerin daha öğretici olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretim elemanları, modern döneme ait resimlerin birebir kopyalanmasının çok zor olduğunu ve bundan dolayı tercih etmediklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğretim elemanları da klasik dönemdeki eserlerin kopyalanmasına ek olarak, modern veya çağdaş eserlerin de birebir kopya biçiminde olmasa bile, en azında yapıtların analizine yönelik kopyaların yapılabileceğini belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının, birebir mi veya yorum biçiminde mi kopya yaptırdıklarına ilişkin sonuçlar:

- Öğretim elemanları tarafında kopya yönteminin çoğunlukla birebir yani kopyası yapılacak esere sadık kalınacak biçimde uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğretim elemanları, önce birebir kopya çalışmaları yaptırdıklarını ve daha sonrasında da yorum biçiminde kopya çalışmalarına geçtiklerini belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarından bazıları da sadece yorum biçiminde kopya çalışmalarını atölyelerinde yer verdiklerini ifade etmişlerdir.
- Birebir kopyaların, teknik eğitimin bir parçası olarak yani sanat eğitiminin temel ilke ve elemanlarının (boyama tekniği, renk, ışık-gölge, açık-orta-koyu değerler, kompozisyon, denge, ritim, anatomi vb.) öğretilmesi amacıyla uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır
- Yorum biçiminde kopyaların ise öğrencilerde yaratıcılığın geliştirilmesi ve üslup gelişimin bir parçası olarak ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda kareleme tekniği ve projektör kullanılmasına ilişkin sonuçlar:

- Kopyalama esnasında kareleme tekniği ve projektör kullanılmasına yönelik görüşlerini dile getiren öğretim elemanlarından bazılarının bu tür teknik ve araçlardan yararlandıkları, bazıların ise bu tür teknik ve araçların kullanılmasına izin vermedikleri veya kullanılmasına pek sıcak bakmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğretim elemanları, kareleme tekniği ile öğrencilerin bir resmi, bir yüzeyden başka bir yüzeye nasıl orantılı bir biçimde aktarabileceklerini

öğrendiklerini ve bu açıdan öğretilmesinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretim elemanlarından bazıları da bu tür teknik ve araçların, zaman ve pratiklik kazandırması açısından yararlı bulduklarını belirtmişlerdir.

- Bazı öğretim elemanları da bu tür teknik ve araçların kullanılmasına sıcak bakmadıklarını daha çok öğrencilerin el-göz-beyin koordinasyonunu sağlayarak resmi kendilerinin tuvale aktarmalarını istediklerini ifade etmişlerdir. Öğretim elemanlarından bazıları da bu tür teknik ve araçların öğrencileri tembelliğe itebileceğini belirtmişlerdir.
- Kareleme tekniği, projektör ve benzeri araç ve tekniklerin kullanılması durumunda, bir resmin desen sürecinin ihmal edilip edilmeyeceğine ilişkin soruya öğretim elemanları, bu tür teknik ve araçlar kullanıldığında tabi ki de desen sürecinin ihmal edileceğini ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda kopya yönteminin olumlu yanlarına ilişkin sonuçlar:

- Kopya yöntemi ile öğrencilerin, bir sanatçı tarafından akademik eğitimin temel unsurlarının (boyama tekniği, renk, ışık-gölge, açık-orta-koyu değerler, kompozisyon, denge, ritim, anatomi vb.) nasıl çözümlenmiş olduğunu deneyimledikleri; özellikle renk bulma çabası içerisine girdikleri ve bu açıdan öğretim elemanlarının çoğunluğunun, özellikle teknik eğitim açısından kopya yöntemini yararlı buldukları sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğrenciler, iki boyutlu bir yüzeyden iki boyutlu bir yüzeye aktarım yaparken resme ait plastik ve teknik konuları daha kolay öğrenebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğrenciler, kopya esnasında bir sanat yapıtının oluşum sürecini analiz ettikleri, karşılaştıkları problemleri çözmeye yöneldikleri ve böylece görsel deneyimlerinin zenginleştiği ve bu görsel deneyimler aracılığıyla öğrenciler plastik açıdan nelerden hoşlanıp hoşlanmadıklarını görerek kendilerini tanıdıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- Resim yaparken yaşanan bir problem karşısında, sanatçıların aynı problemi nasıl çözmüş oldukları, öğrenciler için bir çıkış noktası oluşturabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

- Farklı boyama teknikleri öğretilirken, öğrencilerin sadece tekniğe yoğunlaşmalarını sağlamak açısından kopyanın yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Sadece teorik olarak anlatıldığında iyi anlaşılmayacak konuların, kopya yöntemi ile uygulamaya koyularak daha iyi anlaşılabilmesi veya kopyanın yaparak-yaşayarak daha iyi öğrenmeye imkân verdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Kopya yöntemi; sanat tarihi, sanat eleştirisi gibi teorik derslerde öğrenilen veya öğrenilecek bilgilerin uygulama yolu ile pekişmesini sağlayabildiği sonucun ulaşılmıştır.
- Öğrenciler sanatçıları taklit ederek ve onların yürüdüğü yoldan yürümeye çalışarak, sanatçıların bir eser üretme sürecinde neler yaşadıklarına ilişkin empati kurabilecekleri ve böylece onları daha iyi anlayabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Kopyalama sürecinde öğrencilerin kareleme tekniğiyle bir resmi başka bir yüzeye orantılı bir biçimde nasıl aktarılacaklarını öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Yapılan yorum kopya çalışmaları ile öğrencilerin yorum yetenekleri ve yaratıcılıklarının gelişebileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğrenciler için büyük bir sanatçının eserini kopyalayabilmenin önemli bir özgüven takviyesi olabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda kopya yönteminin sakıncalı olabilecek yönlerine ilişkin sonuçlar:

- Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu sürekli kopya yapılmasını, özgünlük ve yaratıcılık açısından sakıncalı bulduklarını belirtmişlerdir. Bundan dolayı sürekli kopya yapılmasının özgünlük ve yaratıcılık açısından sakıncalı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğretim elemanları, eğitsel açıdan hiçbir amaç gözetmeden sadece var olan bir eseri yeniden üretmek amacıyla kopya yapılmasını sakıncalı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu açıdan hiçbir eğitsel amaç göz önünde bulundurulmadan kopya yapılmasının sakıncalı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

- Bazı öğretim elemanları, öğrencilerin bireysel özellikleri ve hassasiyetleri göz önünde bulundurulmadan atölye hocasının kendisine göre kopya yaptırması veya zorla kopya yaptırılmasını sakıncalı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle öğrencileri tanımdan, bireysel özelliklerine ve hassasiyetlerine dikkat etmeden kopya yaptırılmasının sakıncalı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğrencilerin kopyalamada başarısız olduklarında, dersten soğuma ihtimallerinin olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğretim elemanları, bir sanat eserlerinin röprodüksiyonu ile orijinalinin aynı şey olmadığını ve röprodüksiyonların orijinal eserleri olduklarından çok farklı gösterebildiklerini belirtmişlerdir. Bundan dolayı özellikle baskı kalitesi kötü röprodüksiyonlardan kopya çalışmalarının sakıncalı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğretim elemanları etik açıdan çalma veya intihal gibi risklerin olabileceğini belirtmişlerdir. Bundan dolayı etik açıdan çalma veya intihal gibi risklerin olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda, bir resmin son halini görerek o resmin geçirmiş olduğu aşamaların ne kadar anlaşılabilirliği veya analiz edilebileceğine ilişkin sonuçlar:

- Öğretim elemanları, özellikle baskı kalitesi kötü röprodüksiyonlardan resmin son haline bakarak bunun pek anlaşılamayacağını ve zihinsel süreçleri işe koşarak yaratıcı düşünmek gerektiğini belirtmektedirler. Bu açıdan sadece görsel algıyla yetinmeyip aynı zamanda zihinsel süreçleri de işe koşmanın gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğretim elemanları, bir rengin, üzerine sürüldüğü zeminin rengine göre etkisinin değiştiğini ve bundan dolayı öğrenciler resimlerdeki renkleri bulmaya çalışırken, alt katmanlardaki renkleri bilemediklerinden dolayı renk bulmakta zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Bundan dolayı bir resmin doğru analiz edilebilmesi için, resmin katmanlı yapısının göz önünde bulundurulması gerektiği ve önce hangi renklerin sürüldüğü ve daha sonra

hangi renklerin eklendiğinin zihinsel olarak hayal edilebilmesinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Bir resmin teknik boyutta doğru analiz edilebilmesi için atölye hocasının rehberliğinin çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Bir resmin teknik boyutta doğru analiz edilebilmesi için öncelikle öğrencilerin bir birikime sahip olmaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Bir resmin analizi sürecinde, sanatçısı ve eserine yönelik teorik araştırmaların ve sanatçının diğer eserlerine bir bütün olarak bakılmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Bir resmin analizi sürecinde, sanatçının yaşamış olduğu dönemde nasıl bir gelenekle resim yapıldığının araştırılması ve bu bağlamda sanatçıların hayatlarını, resim yapma süreçlerini anlatan belgesellerin, videoların seyredilmesinin yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Bir resmin doğru analiz edilmesi sürecinde, mümkünse orijinal eserin önünde kopya yapılması, bunun mümkün olmadığı durumlarda orijinal esere en yakın, yüksek çözünürlükteki röprodüksiyonlardan yararlanılmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda kopya yönteminin özgün dil gelişimine etkisine ilişkin sonuçlar:

- Öğrencilerin, sanatçıların resim yapma süreçlerini analiz ederek teknik açıdan gelişmeleri, görsel deneyim kazanmaları ve bu görsel deneyimler sonucunda plastik açıdan kendilerini tanımları ve aynı zamanda sanatçılardan çıkış yolu edinerek özgün dil geliştirme açısından ilerleyebilecekleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğretim elemanları, öğrencilerine, sanatçılardan çıkış yolu edinerek kendi üsluplarını bulma yolunda ilerleyebilmeleri amacıyla yorum biçiminde kopya çalışmalar yaptırdıklarını veya tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Bu açıdan sanatçılardan çıkış yolu edinmek amacıyla yapılan yorum biçimindeki kopya çalışmalarının, özgün dil gelişimi açısından olumlu yanlarının olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Kodaman'ın (2014), "Sanat Yapıtlarında Alıntılamanın Picasso Resimleri Üzerinden İrdelenerek

Resim Ansanat Atölye Öğrencilerinin Çalışmalarına Katkısı” adlı doktora çalışmasında, resimsel alıntılama biçiminde kopya çalışmalarının, öğrencilerin kendilerine ait üsluplarını edinmeleri noktasında dikkat çekici boyutta olumlu etkileri olduğu saptanmıştır. Bu açıdan elde edilen sonucun literatürde yer alan bulgularla uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Öğretim elemanlarından bazıları, hiçbir şeyden etkilenmeden, hiç kimseye bir borcu olmadan özgün bir yaratım ortaya koymanın mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Bu açıdan kişi, ne kadar çok şeyden etkilenip beslenirse veya ne kadar çok görsel deneyime sahip olursa, özgünlüğe giden yolunun o kadar açılacağı sonucuna ulaşılmıştır.
- Bazı öğretim elemanları, başkalarından etkilenmenin doğal olduğunu ama bu etkilenmelerin, kişinin özgünlüğünün önüne geçmemesi gerektiğini veya başkalarının birebir taklitçisi olunmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu açıdan kişinin özgün üslubunu edinirken başkalarından etkilenmesinin doğal olduğu ama bu süreçte kişinin kendi duygu ve düşüncelerini yapıtlarında biçimlendirebilmesinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Özgün dil geliştirmenin komplike bir süreç olduğu, sadece sanat yapıtlarından etkilenerek değil, birçok şeyin özgün dil gelişimine etki edebileceği ve kişinin bir çok alandan beslenerek özgünlüğünü bulma noktasında ilerleyebileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğretim elemanlarının tamamına yakını hiçbir eğitim amacı gütmeyen sürekli kopya yapılmasını özgünlük ve yaratıcılık açısından sakıncalı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu açıdan hiçbir eğitim amacı göz önünde bulundurulmadan sürekli kopya yapılmasının, özgünlük ve yaratıcılık açısından sakıncalı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
- Özgün dil gelişimi açısından; öğrencinin kaygılarına, eğilimlerine, dünyasına değer verilip empati kurulmasının ve resim yaparken öğrencinin kendine ait olan kısımların hoca tarafından yüceltilmesinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının kopya yöntemine yönelik önerilerine ilişkin sonuçlar:

- Öğretim elemanlarında bazıları, kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin tanınması gerektiğini, buna göre kopya yaptırılıp yaptırılmayacağına veya nasıl kopya yaptırılacağına karar verilebileceğini önermişlerdir.
- Bazı öğretim elemanları, birebir kopya çalışmalarından ziyade yorum biçiminde kopya çalışmalarının daha yararlı olacağını önermişlerdir.
- Öğretim elemanlarından önemli bir kısmı, kopyanın eğitim amaçlı olarak abartılmadan belli bir süre yapılması gerektiğini önermişlerdir.
- Bazı öğretim elemanları, klasik döneme ait eserlere ek olarak modern veya çağdaş eserlerin de kopyalanabileceğini önermişlerdir.
- Öğretim elemanlarından bazıları, bir eser birebir kopya edildikten sonra, aynı eserin farklı tekniklerde kopya edilebileceğini ve böyle bir çalışmada öğrencilerin bir araya gelerek grup halinde çalışabileceklerini önermişlerdir.
- Bazı öğretim elemanları, kopyanın erken dönemlerde yapılmasını önermediklerini, öncelikle öğrencilerin bir birikime sahip olmaları gerektiğini belirtmekte olup bundan dolayı üçüncü veya dördüncü sınıflarda kopya çalışmalarının yapılmasının daha yararlı olacağını belirtmişlerdir.
- Öğretim elemanlarından bazıları, hobi kurslarında yüzeysel bir biçimde sadece uygulama boyutuyla ele alınan kopya çalışmalarından farklı olarak, atölyede hem uygulama hem teorik boyutların entelektüel bir biçimde birlikte ele alınması gerektiğini önermişlerdir.
- ÖE23, kopya çalışmalarının sonunda öğrencilerle birlikte bu süreçte neler öğrenildiğine ilişkin olarak ortak bir değerlendirmenin yapılmasının önemli olduğunu belirtmiş ve önermiştir.
- Bazı öğretim elemanları, kopyanın sakıncalı olabilecek yanlarına öğrencilerin maruz kalmamaları için hangi amaçlarla kopya yapıldığının öğrencilere net bir biçimde anlatılması gerektiğini belirtmişler ve önermişlerdir.

- ÖE34, kopyası yapılan eserin döneminin tekniğine göre öğrencilerin yönlendirilmesinin önemli olduğunu belirtmiş ve önermiştir. Ayrıca ÖE34 kiç (kitsch) eserlerin kopyalanmamasına dikkat edilmesi gerektiğini önermiştir.

Öneriler

Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak elde edilen bulgulara ve ulaşılan sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler, uygulamaya yönelik öneriler ve araştırmaya yönelik öneriler olmak üzere iki alt başlıkta aşağıda sunulmuştur.

Uygulamaya yönelik öneriler

- Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu, kopya çalışmalarına geçilmeden önce en az bir eğitim dönemi boyunca öğrencilerini tanıdıklarını, eksikliklerini giderdiklerini ve daha sonrasında kopya çalışmalarına geçtiklerini belirtmişlerdir. Bundan dolayı en az bir eğitim dönemi boyunca öğrenciler tanıdıktan sonra kopya çalışmalarına geçilmesi önerilmektedir.
- Öğretim elemanlarının çoğunluğu, klasik dönemlerden veya figüratif resimlerden kopyalar yaptırdıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretim elemanları, modern döneme ait resimlerin birebir kopyalanmasının çok zor olduğunu ve bundan dolayı tercih etmediklerini ifade etmişlerdir. Buna karşın bazı öğretim elemanları da klasik dönemlerdeki eserlerin kopyalanmasına ek olarak, modern veya çağdaş eserlerin de birebir kopya biçiminde olmasa bile, en azında yapıtların analizine yönelik kopyaların yapılabileceğini ve bunun yararlı olacağını belirtmişlerdir. Bu nedenler klasik yapıtların kopyalanmasına ek olarak modern veya güncel sanattan eserlerin, birebir kopya biçiminde olmasa bile en azından analizine yönelik kopyaların yapılması önerilmektedir.
- Öğretim elemanlarından bazıları kareleme tekniği ve projektör kullanılmasına sıcak baktıklarını ve bazı öğretim elemanları da sıcak bakmadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle kareleme tekniği ve projektör kullanılırken dikkatli olunması ve kopya yaptırmada ki amacın göz önünde bulundurulması önerilmektedir. Bu tür teknik ve araçlar kullanıldığında bir resmin desen sürecinin ihmal edileceği unutulmamalıdır.

- Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu sürekli kopya yapılmasını, özgünlük ve yaratıcılık açısından sakıncalı bulduklarını belirtmişlerdir. Bundan dolayı kopya çalışmalarının ne dozda yapılacağı belirlenirken dikkatli olunması önerilmektedir.
- Bazı öğretim elemanları, eğitsel açıdan hiçbir amaç gözetmeden sadece var olan bir eseri yeniden üretmek amacıyla kopya yaptırılmasını sakıncalı bulduklarını belirtmişlerdir. Eğitsel açıdan sonuçtan çok, kopyalama sürecinde öğrencinin yaşamış olduğu görsel deneyimlerin önemli olduğu söylenebilir. Bu nedenle hangi amaçlarla kopya yaptırıldığının bilincinde olunması ve kopyalama sürecinde yaşanılacak görsel deneyimlere odaklanılması önerilmektedir.
- Bazı öğretim elemanları, öğrencilerin bireysel özellikleri ve hassasiyetleri göz önünde bulundurulmadan atölye hocasının kendisine göre kopya yaptırması veya zorla kopya yaptırılmasını sakıncalı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle kopya yaptırılırken mutlaka öğrencilerin özellikleri, istekleri ve hassasiyetleri göz önünde bulundurulması önerilmektedir.
- Bazı öğretim elemanları, bir sanat eserlerinin röprodüksiyonu ile orijinalinin aynı şey olmadığını ve röprodüksiyonların orijinal eserleri olduklarından çok farklı gösterebildiklerini belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarından bazıları da röprodüksiyonlarda orijinal esere dair birçok detayın kaybolabildiğini ve bundan dolayı atölyelerinde kopya çalışmalarına yer vermediklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle mümkün olduğunca orijinal eserlerin önünde kopya yapılması, bunun mümkün olmadığı durumlarda çözünürlüğü yüksek ve orijinal esere en yakın röprodüksiyonlardan kopya yapılması önerilmektedir. Sanat eserlerinin doğrudan müze ortamında çekilmiş muazzam yüksek çözünürlükteki röprodüksiyonlarına *Google Art Project* (<https://www.google.com/culturalinstitute/project/art-project?hl=en-gb>) adlı siteden ulaşılabilir. Bu sitede sanat eserlerinin doğrudan müzelerden çekilmiş muazzam yüksek çözünürlükteki kopyaları sayesinde, sanatçıların nasıl bir tuval kullandıkları, fırça darbelerini, hangi renkleri birbirlerinin üzerine önce ve sonra sürdüklerini, boya dokusunu vb. detayları analiz etmek mümkün olabilmektedir. Bu açıdan bu siteden yararlanılması önerilmektedir.

- Bazı öğretim elemanları etik açıdan çalma veya intihal gibi risklerin olabileceğini belirtmişlerdir. Bundan dolayı bu risklere karşı dikkatli olunması önerilmektedir.
- Bir resim teknik açıdan analiz edilirken, öğretim elemanlarından bazıları sadece görsel algıyla yetinilmemesi ve zihinsel süreçlerinde işe koyulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle bir sanat eseri analiz edilirken, resimlerin aşamalı ve katmanlı yapıları göz önünde bulundurularak, ta en baştan sanatçının nasıl bir tuval kullandığı, ilk katmanlarda neler yaptığı, hangi renkleri hangi renklerin üzerine sürdüğü vb. işlemlerin yaratıcı bir biçimde düşünülerek hayal edilmesi önerilmektedir. Yani başka bir deyişle bir resmin üzerindeki etkilerin nasıl yakalanmış olduğuna ilişkin sorular sorulması önerilmektedir.
- Bazı öğretim elemanları, bir rengin üzerine sürüldüğü zeminin rengine göre etkisinin değiştiğini ve bundan dolayı öğrenciler resimlerdeki renkleri bulmaya çalışırken, alt katmanlardaki renkleri bilemediklerinden dolayı renk bulmakta zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle, bir renk bulunurken, alt katmanlarda sürülmüş olan renklerin göz önünde bulundurulması önerilmektedir.
- Bir resmin teknik boyutta doğru analiz edilebilmesi için atölye hocasının rehberliğinin çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle öğrenciler bir resmi kopyalarken kendi başlarına bırakılmaması önerilmektedir.
- Bir resmin teknik boyutta doğru analiz edilebilmesi için öncelikle öğrencilerin bir birikime sahip olmaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin göz önünde bulundurulması önerilmektedir. Bu açıdan üçüncü veya dördüncü sınıflarda kopya çalışmalarına yer verilebilir.
- Bir resmin analizi sürecinde sanatçısı ve eserine yönelik teorik araştırmaların ve sanatçının diğer eserlerine bir bütün olarak bakılmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle sanatçı ve eseri ile ilgili gerekli teorik araştırmaların yapılması ve sanatçının diğer eserlerine de bakılması önerilmektedir.
- Bir resmin analizi sürecinde, sanatçının yaşamış olduğu dönemde nasıl bir gelenekle resim yapıldığının araştırılması ve bu bağlamda sanatçıların

hayatlarını, resim yapma süreçlerini anlatan belgesellerin, videoların seyredilmesinin yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle sanatçıların hayatlarını, resim yapma süreçlerini anlatan belgesellerin, videoların seyredilmesi önerilmektedir.

- Öğrencilerin, sanatçıların resim yapma süreçlerini analiz ederek teknik açıdan gelişmeleri, görsel deneyim kazanmaları ve bu görsel deneyimler sonucunda plastik açıdan kendilerini tanımları ve aynı zamanda sanatçılardan çıkış yolu edinerek özgün dil geliştirme açısından ilerleyebilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle sanat eğitimi sürecinde mümkün olduğunca öğrencilerin çok fazla sanatçı ve resim yapma biçimlerini tanımları ve böylece görsel deneyim edinmeleri sağlanmalıdır.
- Bazı öğretim elemanları, öğrencilerine, sanatçılardan çıkış yolu edinerek kendi üsluplarını bulma yolunda ilerleyebilmeleri amacıyla yorum biçiminde kopya çalışmalar yaptırdıklarını veya tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Bu açıdan öğrencilerin kendi üsluplarını bulma yolunda ilerleyebilmeleri amacıyla kendilerine yakın buldukları sanatçılardan yorum biçiminde kopya çalışmaları yaptırılabilir.
- Özgün dil gelişimi açısından; öğrencinin kaygılarına, eğilimlerine, dünyasına değer verilip empati kurulmasının ve resim yaparken öğrencinin kendine ait olan kısımların hoca tarafından yüceltilmesinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle öğrencinin kaygılarına, eğilimlerine, dünyasına değer verilip empati kurulması ve resim yaparken öğrencinin kendine ait olan kısımların hoca tarafından yüceltilmesi önerilmektedir.
- ÖE23, kopya çalışmalarının sonunda öğrencilerle birlikte bu süreçte neler öğrenildiğine ilişkin olarak ortak bir değerlendirmenin yapılmasının önemli olduğunu belirtmiş ve önermiştir. Bu açıdan kopya çalışmalarının sonunda ortak bir değerlendirmenin yapılması önerilmektedir.
- ÖE34, kopyası yapılan eserin döneminin tekniğine göre öğrencilerin yönlendirilmesinin önemli olduğunu belirtmiş ve önermiştir. Bu nedenle kopyalanan eserin boyama tekniğindeki aşamalara göre öğrencilerin yönlendirilmesi önerilmektedir. Yani sonuçtan çok süreçte yaşananlar önemli olduğundan dolayı, amaç sadece yüzeysel bir benzerlik elde etmek olmamalıdır.

- ÖE14, kopya çalışmaları yapılırken özellikle orijinal eserin boyutlarına sadık kalınması gerektiğini, orijinal eserin boyutlarıyla orantılı bile olsa bir resim, orijinal boyutları dışında kopyalandığında, etkisinin orijinal eserden çok farklı olacağını belirtmiştir. Bu nedenle birebir kopya çalışmaları yapılırken, orijinal eserin boyutlarına sadık kalınması önerilmektedir. Çünkü örneğin 20x20cm boyutundaki bir resmin etkisi ile 200x200cm boyutundaki etkisinin aynı olmayacağı söylenebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Eğitim Fakültelerinin Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde kopya yöntemine ilişkin öğrencilerin görüşlerini ortaya koymaya yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Güzel Sanatlar Fakültelerinin Resim Bölümlerinde hem öğretim elemanlarının hem öğrencilerin kopya yöntemine ilişkin görüşlerini ortaya koymaya yönelik araştırmalar yapılabilir.

EKLER

EK A - 2014-2015 Öğretim Yılı'nın Güz Dönemi İtibariyle Resim-İş Eğitimi Programı Olup Bölüme Öğrenci Alan Üniversiteler	61
EK B - Anadolu, Gazi Ve Marmara Üniversitelerinde Resim Anasanat Atölye Derslerine Giren Öğretim Elemanları Ve Özellikleri	62
EK C - Öğretim Elemanlarının Kopya Yöntemine İlişkin Görüşleri Anketi	63
EK D - Anadolu, Gazi Ve Marmara Üniversiteleri Dışında Diğer Üniversitelerde Resim Anasanat Atölye Derslerine Giren Ve Ankete Cevap Veren Öğretim Elemanları Ve Özellikleri	65
EK E - Araştırmalar İçin Gerekli Olan İzin Belgeleri	67
EK F - Her Bir Öğretim Elemanının Kopya Yöntemine İlişkin Görüşleri	70
EK F.1 - Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Her Bir Öğretim Elemanının Kopya Yöntemine İlişkin Görüşleri	70
EK F.1.1 - ÖE1'in Görüşleri	70
EK F.1.2 - ÖE2'nin Görüşleri	73
EK F.1.3 - ÖE3'ün Görüşleri	75
EK F.1.4 - ÖE4'ün Görüşleri	77
EK F.1.5 - ÖE5'in Görüşleri	83
EK F.1.6 - ÖE6'nın Görüşleri	83
EK F.1.7 - ÖE8'in Görüşleri	85
EK F.1.8 - ÖE9'un Görüşleri	87
EK F.1.9 - ÖE10'nun Görüşleri	88
EK F.1.10 - ÖE11'in Görüşleri	88
EK F.1.11 - ÖE12'nin Görüşleri	90
EK F.1.12 - ÖE13'ün Görüşleri	92
EK F.1.13 - ÖE14'ün Görüşleri	94
EK F.1.14 - ÖE15'in Görüşleri	95
EK F.1.15 - ÖE16'nın Görüşleri	98
EK F.1.16 - ÖE18'in Görüşleri	98

EK F.2 - Anket Yolu İle Elde Edilen Her Bir Öğretim Elemanının Kopya Yöntemine İlişkin Görüşleri	98
EK F.2.1 - ÖE19'un Görüşleri	98
EK F.2.2 - ÖE20'nin Görüşleri	99
EK F.2.3 - ÖE21'in Görüşleri	100
EK F.2.4 - ÖE22'nin Görüşleri	101
EK F.2.5 - ÖE23'ün Görüşleri	101
EK F.2.6 - ÖE24'ün Görüşleri	104
EK F.2.7 - ÖE25'in Görüşleri	105
EK F.2.8 - ÖE26'nın Görüşleri	106
EK F.2.9 - ÖE27'nin Görüşleri	106
EK F.2.10 - ÖE28'in Görüşleri	107
EK F.2.11 - ÖE29'un Görüşleri	108
EK F.2.12 - ÖE30'un Görüşleri	109
EK F.2.13 - ÖE31'in Görüşleri	109
EK F.2.14 - ÖE32'nin Görüşleri	110
EK F.2.15 - ÖE33'ün Görüşleri	111
EK F.2.16 - ÖE34'ün Görüşleri	115
EK F.2.17 - ÖE35'in Görüşleri	115
EK F.2.18 - ÖE36'nın Görüşleri	116
EK F.2.19 - ÖE37'nin Görüşleri	117
EK F.2.20 - ÖE38'in Görüşleri	117
EK F.2.21 - ÖE39'un Görüşleri	118

EK A - 2014-2015 ÖĞRETİM YILININ GÜZ DÖNEMİ İTİBARIYLA RESİM-İŞ
EĞİTİMİ PROGRAMI OLUP BÖLÜME ÖĞRENCİ ALAN ÜNİVERSİTELER

Abant İzzet Baysal Üniversitesi	
Adanan Menderes Üniversitesi	Harran Üniversitesi
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	İnönü Üniversitesi
Aksaray Üniversitesi	Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ)
Anadolu Üniversitesi	Kastamonu Üniversitesi
Atatürk Üniversitesi	Marmara Üniversitesi
Cumhuriyet Üniversitesi	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Çukurova Üniversitesi	Mustafa Kemal Üniversitesi
Dicle Üniversitesi	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dokuz Eylül Üniversitesi	Niğde Üniversitesi
Ege Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Erzincan Üniversitesi	Pamukkale Üniversitesi
Fırat Üniversitesi	Trakya Üniversitesi
Gazi Üniversitesi	Uludağ Üniversitesi
Gazi Osman Paşa Üniversitesi	Yüzüncü Yıl Üniversitesi

EK B - ANADOLU, GAZİ VE MARMARA ÜNİVERSİTELİNDE RESİM
ANASANAT ATÖLYE DERSLERİNE GİREN ÖĞRETİM ELEMANLARI VE
ÖZELİKLERİ

No	Kod İsim	Ders Verme Deneyimi	Eğitim Durumu	Unvanı	Çalıştığı Üniversite
1	ÖE1	6-10 yıl	Sanatta Yeterlilik	Doç.	Anadolu Üniversitesi
2	ÖE2	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	Anadolu Üniversitesi
3	ÖE3	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Doç.	Anadolu Üniversitesi
4	ÖE4	6-10 yıl	Doktora	Doç. Dr.	Anadolu Üniversitesi
5	ÖE5	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	Anadolu Üniversitesi
6	ÖE6	11-15 yıl	Sanatta Yeterlilik	Doç.	Anadolu Üniversitesi
7	ÖE7	16-20 yıl	Yüksek Lisans	Öğr. Gör.	Anadolu Üniversitesi
8	ÖE8	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	Anadolu Üniversitesi
9	ÖE9	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	Gazi Üniversitesi
10	ÖE10	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	Gazi Üniversitesi
11	ÖE11	11-15 yıl	Doktora	Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi
12	ÖE12	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	Gazi Üniversitesi
13	ÖE13	16-20 yıl	Sanatta Yeterlilik	Prof.	Gazi Üniversitesi
14	ÖE14	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Prof.	Gazi Üniversitesi
15	ÖE15	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	Gazi Üniversitesi
16	ÖE16	21 yıl ve üzeri	Doktora	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi
17	ÖE17	21 yıl ve üzeri	Doktora	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi
18	ÖE18	21 yıl ve üzeri	Doktora	Yrd. Doç. Dr.	Marmara Üniversitesi

EK C -ÖĞRETİM ELEMANLARININ KOPYA YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ ANKETİ

Değerli Öğretim Elemanı,

Bu anket Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Öğretmenliği Programı yüksek lisans öğrencisi ve araştırma görevlisi Yunus Yanık'ın yüksek lisans tezi için yapılmaktadır. Anketin amacı; Eğitim Fakülteleri Resim-İş Öğretmenliği Programlarında yer alan Resim Anasanat Atölye derslerinde uygulanagelen kopya yöntemine ilişkin görüşlerinizi belirlemektir. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgular ile Resim Anasanat atölye derslerinde verilen eğitime katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel, ikinci bölümde de kopya yöntemine ilişkin sorular yer almaktadır. Bu anket sonucunda ortaya çıkacak tez çalışmasında, anket katılımcılarının isimleri kesinlikle yer almayacaktır.

Katılımcının gönüllü olarak katıldığına dair imza:

I. BÖLÜM

1. Adınız ve Soyadınız:

2. Unvanınız:

3. Çalıştığınız Üniversite:

4. Eğitim durumunuz: a) Lisans. b) Yüksek Lisans. c) Doktora. d) Sanatta Yeterlilik.

5. Resim Anasanat Atölyelerinde ders verme deneyiminiz:

a) 1-5 yıl. b) 6-10 yıl. c) 11-15 yıl. d) 16-20 yıl. e) 21 yıl ve üzeri.

6. Resim Anasanat atölye derslerinde öğrencilerinize kopya yönetimi kapsamında uygulamalar yaptırıyor musunuz?

a) Evet. b) Hayır.

II. BÖLÜM (Cevabınız Evet İse)

7. Hangi eğitim-öğretim döneminde veya dönemlerinde kopya yöntemine ilişkin uygulamalar yaptırmaktasınız?

a) 3. Yarıyıl. b) 4. Yarıyıl. c) 5. Yarıyıl. d) 6. Yarıyıl. e) 7. Yarıyıl. e) 8. Yarıyıl

8. Atölyede kopya yöntemini nasıl uygulatmaktasınız, açıkla mısınız?

9. Bu yöntemi hangi kazanımlar için uygulatmaktasınız veya öğrencilerinize ne gibi yararları olduğunu düşünmekte sınız?

10. Size göre kopya yöntemiyle öğrencinin sanatsal özgün bir dil geliştirmesi arasında nasıl bir ilişki vardır, açıkla mısınız?

11. Sizce kopya yönteminin sakıncalı yönleri var mıdır, açıkla mısınız?

12. Sanat eğitimcilerine, kopya yöntemine ilişkin önerileriniz nelerdir?

III. BÖLÜM (Cevabınız Hayır İse)

7. Atölyede kopya yöntemini neden uygulatmamaktasınız?

8. Sizce kopya yönteminin olumlu yönleri var mıdır, açıkla mısınız?

9. Sizce kopya yönteminin sakıncalı yönleri var mıdır, açıkla mısınız?

10. Sizce kopya yöntemi, öğrencinin özgün sanatsal bir dil geliştirmesinin önünde bir engel mi, yoksa özgün sanatsal bir dil geliştirmede yararlanılabilecek bir yöntem midir, açıkla mısınız?

11. Sanat eğitimcilerine, kopya yöntemine ilişkin önerileriniz nelerdir?

EK D - ANADOLU, GAZİ VE MARAMARA ÜNİVERSİTELERİ DIŞINDA DİĞER ÜNİVERSİTELERDE RESİM ANASANAT ATÖLYE DERSLERİNE GİREN VE ANKETE CEVAP VEREN ÖĞRETİM ELEMANLARI VE ÖZELİKLERİ

No	Kod İsim	Ders Verme Deneyimi	Eğitim Durumu	Unvanı	Çalıştığı Üniversite
1	ÖE19	6-10 yıl	Doktora	Yrd. Doç. Dr.	Uludağ Üniversitesi
2	ÖE20	21 yıl ve üzeri	Yüksek Lisans	Okutman	Uludağ Üniversitesi
3	ÖE21	6-10 yıl	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	ÇOMÜ
4	ÖE22	11-15 yıl	Lisans	Öğr. Gör.	ÇOMÜ
5	ÖE23	11-15 yıl	Doktora	Prof. Dr.	MSKÜ
6	ÖE24	1-5 yıl	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	MSKÜ
7	ÖE25	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Prof.	AİBÜ
8	ÖE26	6-10 yıl	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	AİBÜ
9	ÖE27	1-5 yıl	Doktora	Yrd. Doç. Dr.	Trakya Üniversitesi
10	ÖE28	1-5 yıl	Doktora	Öğr. Gör.	Trakya Üniversitesi
11	ÖE29	1-5 yıl	Yüksek Lisans	Öğr. Gör.	Fırat Üniversitesi
12	ÖE30	21 yıl ve üzeri	Doktora	Doç. Dr.	Ege Üniversitesi
13	ÖE31	1-5 yıl	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç. Dr.	OMÜ
14	ÖE32	16-20 yıl	Sanatta Yeterlilik	Okutman	İnönü Üniversitesi
15	ÖE33	11-15 yıl	Yüksek Lisans	Öğr. Gör.	Harran Üniversitesi
16	ÖE34	16-20 yıl	Sanattan Yeterlilik	Prof.	Necmettin Erbakan Üniversitesi
17	ÖE35	21 yıl ve üzeri	Sanatta Yeterlilik	Yrd. Doç.	Çukurova Üniversitesi
18	ÖE36	21 yıl ve üzeri	Doktora	Okutman	Cumhuriyet Üniversitesi
19	ÖE37	6-10 yıl	Yüksek Lisans	Öğr. Gör.	Gazi Osman Paşa

					Üniversitesi
20	ÖE38	16-20 yıl	Doktora	Yrd. Doç. Dr.	Kastamonu Ünv.
21	ÖE39	16-20 yıl	Yüksek Lisans	Öğretim Görevlisi	Pamukkale Üniversitesi

EK E - ARAŞTIRMALAR İÇİN GEREKLİ OLAN İZİN BELGELERİ

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : 63784619-605.01- 534

29/04/2015

Konu :

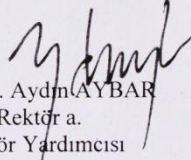
Güzel Sanatlar Eğit.

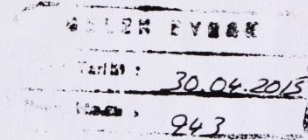
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 26/03/2015 tarihli ve 27899372-500-138 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yunus YANIK'ın, "Sanat Eğitiminde Kopya (Röprodüksiyon) Yöntemine İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasını Üniversitemiz Eğitim Fakültesi'nde uygulaması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Aydın AYBAR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Danışman
İznerel
SA

Evrak Tarih ve Sayısı: 27/05/2015-16327

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : 18744377-302.08.02-
Konu : Yunus YANIK

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü
Şirintepe Mah., Yunusemre Kampusu, 26470 Merkez/Eskişehir

İlgi : Anadolu Üniversitesi Rektörlüğünün 29.04.2015 tarih ve 3583 sayılı yazısı.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yunus YANIK'ın tez çalışması uygulamasını 2014-2015 öğretim yılı Bahar döneminde Üniversitemiz Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Elemanları ile gerçekleştirmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-izahdır
Prof. Dr. Süleyman BÜYÜKBERBER
Rektör

DAĞITIM
Gereği:
Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü
Şirintepe Mah., Yunusemre Kampusu, 26470
Merkez/Eskişehir

Bilgi:
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığına

BELGENİN ASLİ
ELEKTRONİK İMZALIDIR
28.05.2015

Yılmaz KORKMAZ
Memur

Danışman
Şişirceye
ES

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü	
Evrak Kayıt Servisi	
K. TARİHİ:	01 Haziran 2015
K. NOSU:	5764

- Yazı D. Mel

← Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Evrakı Doğrulamak İçin: <http://belgedogrulama.gazi.edu.tr>

Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Personel Daire Başkanlığı 06500 Teknikokullar / Ankara
Tel: 0 (312) 202 24 00 Faks: 0 (312) 215 20 34

F-Posta: personel@gazi.edu.tr Web Adresi: <http://personel.gazi.edu.tr/>

Pn: 73503

Eğitim Bil. Enst.

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 16110545-300-1500120193
Konu : Yunus YANIK 'ın Tez Uygulama İzni Hk

09.06.2015

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Yunus Emre Kampüsü 26470
ESKİŞEHİR

İlgi : 29.04.2015 tarihli ve 537/3583 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencilerinden Yunus Yanık'ın "Sanat Eğitiminde Kopya (Röprodüksiyon) Yönetimine İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri " başlıklı tezini Üniversitemiz Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalında Anasanat atölye derslerine girecek öğretim elemanları ile gerçekleştirilmesi uygun görülmüş olup yazı sureti ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Erol ÖZVAR
Rektör Adına
Rektör Yardımcısı

EK: Yazı Sureti

GELEN EVRAK
Kayıt Tarihi : 19.06.2015
Kayıt No nu : 1340

-Yazı İsl. Md.
+ Eği. Bil. Enst. Md.

Danışmana
ve işlerime,

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Evrak Kayıt Servisi
K.TARİHİ: 15 Haziran 2015
K. NOSU: 6159

Güvenli elektronik imzalı aslı ile aynıdır.
Tarih: 11-06-2015
İmza: Adnan KÖLE
Adı Soyadı: Bilgisayar İşletmeni
Unvanı:

Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
34722 Kadıköy / İSTANBUL
Telefon: 0216 414 05 45/1093
ogrenci.yenikayit@marmara.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için:
Anıl Kubilay ÖZCAN

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince Erol ÖZVAR tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://ehes.marmara.edu.tr/QR/0D2DFE7F7BF64D7>

EK F - HER BİR ÖĞRETİM ELEMANININ KOPYA YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

EK F.1 - Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Her Bir Öğretim Elemanının Görüşleri

EK F. 1.1 - ÖE1'in Görüşleri

ÖE1, öğrenci grubunun niteliğini göz önünde bulundurarak atölyesinde gerekiyorsa kopya çalışmalarına yer vermekte olduğunu belirtmekte olup eğer gruptaki öğrenciler çoğunlukla lise eğitimlerinde kopya çalışmaları yapmışlarsa, tekrar kopya çalışmaları yapmak kendilerine sıkıcı geldiğinden dolayı bir daha uygulamamaktadır. Son zamanlarda öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun Güzel Sanatlar Liselerinden geldiğini ve orada kopya çalışmaları yapmış olduklarından dolayı yaklaşık beş yıldır bu yöntemi atölyesinde uygulamadığını ÖE1 ifade etmektedir.

ÖE1, geçmişte kopya yöntemini ikinci sınıfın birinci döneminde uygulamış olduğunu ve birinci dönemde uygulamış olmasının nedeni olarak da almış olduğu sanat eğitiminde böyle bir geleneğin var olmasını göstermektedir. Bu süreçte gerçekçi yansıtma anlayışına dayalı olan Rönesans, Barok ve Neo Klasik dönemlere ait resimlerden birebir kopya yaptırmış olduğunu söylemektedir. ÖE1, resmin temel öğelerinden birinin iyi desen çizebilme olduğunu ifade edip resimlerin tuvale aktarılması sürecinde el-göz-beyin koordinasyonunu geliştirmek amacıyla kareleme tekniği, projektör veya kopya kâğıdı kullanılmasına izin vermemiş olduğunu belirtmektedir. Kendisi; kareleme tekniği, projektör veya kopya kâğıdı kullanıldığında bir resmin desen sürecinin ihmal edileceği düşüncesine katıldığını belirtmekte ve şöyle ifade etmektedir:

(...) Tabi ki ihmal ediliyor. Yani birebir röprodüksiyon çalışmalarındaki mantalitede deseni de öğrenci doğrudan kendi çizmeli. Nasıl boyayı, rengi, hacimsel, dokusal etkileri vermek için bir emek harcıyorsa, deseni çizmede de gereken zanaatkârlığı ve yeteneği göstermesi gerekiyor...

Kopyanın olumlu yanlarına ilişkin olarak ÖE1, resmin plastik elemanları açısından sanatçıların başarılı yapıtlarının analiz edilmesinin, örnek alınmasının öğretici olduğunu ve bu bağlamda röprodüksiyon çalışmalarının yararlı olduğunu düşündüğünü belirtmekte ve şunları ifade etmektedir:

(...) Bir resim nasıl kurgulanır? Bir resimde fon-figür ilişkisi nasıl kurulur? Bir resimde açık-koyu leke dengesi nasıl dağıtılır? Sıcak-soğuk renk ilişkileri nasıl kurulur? Yani hem zıtlık ilişkileri hem de resmin birliğinin bütünlüğünün oluşumunda etkili olan, rol alan şeyler bir sanatçı tarafından (...) nasıl kotarılmış, nasıl başarılmış? Yani o süreçleri zihinsel anlamda çözümlmek, [öğrenci] kendi resmini yaparken yine aynı zihinsel süreçleri takip etmesinin belli bir başarıya gitmesine neden olacağı için katkı sağlayıcı olduğunu düşünüyorum.

Bu açıdan ÖE1, sanat eserleri üzerinde öğrencilerin, resmin plastik elemanlarını hazır ve somut bir biçimde görebildiklerini ifade etmektedir.

Bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak ÖE1, öğrencilerin hazır kurguları teknik açıdan başarılı bir biçimde kopyaladıktan sonra özgünlük aramaksızın sürekli sanat eserlerini kopyalayıp başkalarını taklide yönelme biçiminde bir zararının olabileceğini söylemektedir. Bunun önüne geçilmesi içinde ÖE1, sanatçıları kopyalamanın amaç değil, bir araç olduğu ve bu sürecin özgün çalışmalara gidişte bir rehber yöntem olduğu öğrenciye hissettirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu açıdan öğrencilerin kopya çalışmalarını hangi amaçlar doğrultusunda yaptıklarının bilincine varmalarının çok büyük bir önemi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte ÖE1, etik açıdan çalma veya intihal gibi risklerin olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca ÖE1, öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat çekerek bu yöntemin olumlu yanlarının bulunmasıyla birlikte her öğrenciye fayda sağlayıp sağlamayacağını sorgulanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu açıdan ÖE1, kopya çalışması yapmak istemeyen veya bir öğrenciye zorla kopya yaptırılmasının kişiye zarar verip resimden soğumasına neden olabileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte sadece bir sanatçıdan sürekli kopyalar yapılmasının, o sanatçının fazla etkisi altına girme riskine neden olup olmayacağına ilişkin soruya ÖE1, böyle bir riskin olabileceğini söylemektedir.

Bir sanat eserinin röprodüksiyonundan (baskısından) o resmin son halini görerek kişinin o eserin geçirdiği süreçleri ne kadar analiz edebileceğine ilişkin soruya ÖE1, bunun eser inceleme ile ilintili olduğunu ve sadece duyuşal açıdan o resmi görmenin yetmeyeceğini bununla birlikte zihinsel süreçleri işe koşarak eserin analiz edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu açıdan ÖE1, öğrencinin resmin ilk katmanlarında neler yapıldığını, resmin aşama aşama nasıl ilerlediğini teknik boyutta analiz edebilmesi, hayal edebilmesi ve yaratıcı düşünebilmesi gerektiğini söylemektedir. ÖE1, bu analizi klasik yapıtlarda yapabilmeyen daha zor olduğunu, bununla birlikte örneğin dışavurumcu bir resimde boyaların üst üste sürülmesinin yaratmış olduğu o katmanlı

yapının görülebilmesinin daha kolay olduğunu belirtmektedir. Klasik yapıtları teknik açıdan veya resimdeki o tabakalı yapıyı daha iyi analiz etmek bakımından o dönemin sanat ve estetik anlayışına ilişkin sanatçıların nasıl bir gelenek ile resim yaptıklarının bilinmesi veya araştırılmasının faydalı olacağını ÖE1 belirtmekte ve şöyle bir örnek vermektedir:

(...) Mesela ben şöyle bir bilgi duymuştum: Barok dönemi resimlerinde ilk zeminin siyaha yakın bir koyu renk olduğu, siyahın sonradan eklenmediği [ve bu] çok da mantıklı geldi bana. O siyahın üzerine sadece ışıklı alanları koyup onun üzerinden yansıtma eylemine geçtiğin zaman, gerçekten çok daha pratik, çok daha amaçlanan şeye ulaşmayı sağlan bir şey (...) Yani bu iş sadece gözlemlenmeyle değil, görmeyle değil; bir anlamda okumayla, zihinsel süreçleri işe koşmayla ve sonrasında kendi yapacağı işlerde de bu süreçleri takip etmesi ve ilerletmesi ile ilgili bir şey olduğunu düşünüyorum ben.

Kareleme tekniğiyle veya projeksiyonla bir resmin deseni tuvale aktarıldığında, sürecin boyama kitaplarında olduğu gibi resmi bir bütün olarak aşama aşama ele almayı, bir noktadan başlayıp sınırlandırılmış alanların içini boyamaya mı döndüğüne ilişkin soruya ÖE1 düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

Aynen! Aynen! Çocuklara yönelik yapılmış olan o boyama kitaplarında nasıl sınırlandırılmış yüzeylerin içini doldurma eylemine dönüşüyorsa, lisans eğitimlerindeki de biraz daha gelişmiş bir boyama kitabı etkisinde ve öğretici olmuyor tabii bu.

Sanatçıları daha iyi tanıyıp resimlerini daha iyi analiz etmek bağlamında günümüz olanaklarından veya teknolojik olanaklardan nasıl yararlanabileceğine ilişkin soruya ÖE1; sanatçıların hayatlarını, resim yapma biçimlerini, boyalarını nasıl hazırladıklarını vb. bilgileri araştıran belgesellerin seyredilmesinin sanatla ilgilen herkes için faydalı olacağını düşündüğünü şöyle ifade etmektedir:

(...) görsel kültürün bu türlü bilgilendirici, eğitici ya da kültüre ve sanata dair videoları, görüntüleri ve metinleri okumak bireysel gelişim anlamında ya da sanat eğitimi veren bizler ya da alan kişiler olarak katkı sağlayıcı olduğunu düşünüyorum.

Gombrich'in *Sanat ve Yanılsama* adlı kitabında ileri sürdükleri bağlamında kopya yöntemi ile özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE1, *Sanat ve Yanılsama* adlı kitaptan kendisine okunan kısımlara katıldığını belirtmekte ve şunları ifade etmektedir:

(...) orda şey der, hani, sanatçılar kendinden önceki dönemdeki yapılmış işleri taklit ederek sanat tarihi oluşmuştur, oluşturmuşlardır der. E1 bunda doğruluk payı olduğunu düşünüyorum yani(...) Onun için tabii ki sanat, daha sonraki süreçte ki yapılacak sanat için örnek

teşkil etmiştir. Hani geçmişin sanatı, günümüzün sanatında, eğitim süreçlerinde etkili olmuştur diyorum yani. Sanat sanattan türemiştir tabi ki diyorum yani.

Bu bağlamda ÖE1, kişi sanatsal üretimde bulunurken yaşadığı çağdan, kültürden, gördüğü resimlerden etkilenmesinin ve bu etkilenmelerin sanatsal üretimine yön vermesinin bu işin doğasında olduğunu ifade etmektedir.

Ayrıca ÖE1, hobi kurslarında yapılan kopya çalışmalarına ilişkin olarak da görüşlerini şöyle dile getirmektedir:

(...) işte orda başarısız örnekleri görüyoruz. Yani dediğin şey gibi, sadece o figürün içini şablon gibi, boyama kitaplarında olduğu gibi boyama mantığıyla gidiyorlar. Çünkü diğer süreç, daha zorlu bir süreç (...) yani işin, sanatın özüne dair şeyler verilmeden yöntem uygulanıp geçiliyor diye düşünüyorum ben açıkçası.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE1, sanat eğitimi sürecinde hiçbir yöntemin başka bir yönetime göre daha iyi veya daha kötü olduğunu düşünmediğini belirtip, öncelikle eğitim verilen grubun dinamiği göz önünde bulundurularak eğitim sürecinin düzenlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu açıdan eğer gerek duyuluyorsa eğitim sürecinde kopya yöntemine yer verilebileceğini belirtmektedir. Ayrıca ÖE1 kendisi uygulatmamış olmakla birlikte bu süreçte klasik eserlere ek olarak modern dönemdeki eserlerinde kopyaları yapılabileceğini belirtmektedir. Birebir kopya biçiminde olmasa bile modern sanatçıların tekniklerini, konularını ele alma biçimleri gibi sanatsal bir ürünün ortaya çıkış sürecinin en azından analiz edilerek çeşitli açılardan taklit edilebileceğini ve bunun faydalı olabileceğini düşündüğünü ifade etmektedir.

EK F.1.2 - ÖE2'nin Görüşleri

ÖE2, kopya çalışmalarını çoğunlukla ikinci sınıfta uygulatmakta olup öğrenci grubunun niteliğine göre ya birinci dönemde ya da ikinci dönemde kopyalar yaptırdığını belirtmektedir. Bu durumun nedenini şöyle ifade etmektedir:

Grupta düz lise çıkışlılar çoğunluktaysa birinci dönem, Güzel Sanatlar Lisesi çıkışlılar çoğunluktaysa ikinci dönem uygulattım. Çünkü Güzel Sanatlar Lisesi çıkışlılar çok fazla kopya yaparak buraya geliyorlar. Burada hemen tekrar kopya çalışmaları yapmak çok sıkıcı geliyor kendilerine.

ÖE2, öncelikle modern sanat akımlarından birebir kopyalar yaptırdığını ve daha sonrasında klasik dönemlere geçtiklerini ifade etmektedir. Bunun nedenini ÖE1 şöyle belirtmektedir: “İlk başta klasik eserleri çok iyi kopya edemeyeceklerini düşünüyorum.”

Kopyanın olumlu yanlarına ilişkin olarak ÖE2, öğrencilerinin kopya yapmayı öğrendiklerini, sanatçıların resim yapma tekniklerini analiz ettiklerini ve bu süreçte kendilerine yakın buldukları noktaları benimseyerek ilerde kendi çalışmalarında kullanabildiklerini ifade etmektedir.

Kopyanın sakıncalarına ilişkin olarak ÖE2, sürekli kopya yapılmasının sakıncalı olduğunu belirtip şunları söylemektedir: “Sürekli kopya yapılması öğrencinin sanat eğitimini sırf teknik ve biçimden ibaret olduğunu sanmasına neden olabilir. Bu da düşünmeye yönelik çalışmalarında aksamalara sebep olabilir.”

Bir sanatçının eserinin daha iyi analiz edilebilmesine ilişkin olarak ÖE2; sanatçının hayatı, dönemi, önceki eserleri ve sanat tarihindeki yeri ile ilgili literatür taramasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu durumu şu cümlesiyle ifade etmektedir: “Bence kuru kuru direkt kopya yaptırmak hiç kârlı bir iş değil.”

Kareleme tekniği, projektör ve kopya kağıdı kullanılmasına ilişkin olarak ÖE2, bu tür teknik ve araçların zaman kazandırması bakımından yararlı bulunduğunu söylemektedir.

Kopya ve özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE2; herhangi bir kişinin özgünlüğünün, sanatçıların ortaya koydukları farklılıklardan birebir kopuk olmadığını, bu farklılıkları tanıyıp geliştirmekle ilgi bir durum olduğunu belirtmektedir. ÖE2 bu duruma şöyle değinmektedir:

Özgünlük, farklıdan birebir kopuk olmayıp farklıyı geliştirebilmektir. Yani farklıdan kopuk yaşarsan o özgünlük olmayıp değişiklik arama gibi bir şeydir. Özgünlük farklıdan kopuk olmamalıdır. Bu açıdan öğrenciler sanat eserlerindeki farklılıkları değerlendirmeli. Yani öğrenciler sanatçıların farklılıklarını tanıyarak, bu farklılıklarını nasıl kazandıklarını araştırarak sanatçıların kullanmış oldukları dilin ipuçlarını öğrenebilirler. Daha sonrasında kendi resimlerinde neyin ön plana çıkması gerektiğine karar verebilirler.

Gombrich’in *Sanat ve Yanılsama* adlı kitabından kendisine okunanlara ilişkin olarak ÖE2, sanatın hem doğadan hem de sanatçılardan öğrenilebileceğini belirtmekte ve her iki yoldan da özgün dilin gelişebileceğini düşündüğünü söylemektedir. Kendisi ise daha çok sanatçılardan yolla çıkarak öğrencilerinin özgün dil gelişim süreçlerine katkı yapabileceğini belirtmektedir.

Bu yönleme ilişkin önerilerinde ÖE2, birebir kopya çalışmalardan sonra farklı tekniklerde aynı resmin ele alınabileceğini, bu bağlamda bir resim üzerinde öğrencilerin grup halinde çalışabileceklerini ifade etmektedir.

EK F.1.3 - ÖE3'ün Görüşleri

ÖE3, ikinci sınıfın ikinci döneminde yorum kopya biçiminde çalışmalar yaptırdığını belirtmektedir. Kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin öncelikle tanınması gerektiğini, bundan dolayı birinci dönemin öğrencileri tanıma biçiminde geçtiğini ifade etmektedir. Bir öğrenciyi tanımayı ÖE3, şöyle açıklamaktadır: “(...) Tanımak anlamında yani kalem tutuşu, çizgiyi çekişi, açıklara mı meyli var yoksa koyulara mı veya renkçi bir anlayışı mı var yoksa biçimci bir tavrı mı var, bunların bir kere tanınması gerekir sanırım (...).” ÖE3 böylece öğrencilerini tanıdıktan sonra plastik anlayışlarına yakın her hangi bir dönemden sanatçılar seçip önerdiğini ve daha sonrasında araştırmalarını istediğini belirtmektedir. Eseri kopyalanacak sanatçı belirlenirken ÖE3, sanatçının kendini kanıtlamış usta biri olmasının önemli olduğunu ve öğrencinin sanat anlayışı ve beğenisinin göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamaktadır.

ÖE3, yorum kopya sürecinde “kompozisyon” ve “armoni” kavramlarına vurgu yapmaktadır. Öğrencilerinin doğadaki veya gördükleri bir nesneyi yansıtmacı bir anlayışla resmedebildiklerini ama kompozisyon ve kurgu söz konusu olduğunda boşluk-doluluk, ön-arka ilişkileri ve zıtlıklardan yararlanma konularında büyük zorluklar yaşadıklarını ifade etmektedir. Bu zorluklara cevaben yorum kopya yaptırdığını belirtmektedir. Yorum kopya sürecini, ÖE3 bir örnek üzerinden şöyle ifade etmektedir:

Öğrenci kopyasını yaptığı resmin bir kısmına sadık kalıyor, diğer kısımlarını da sanatçının resim yapma tarzına sadık kalacak bir biçimde yorumluyor. Örneğin öğrenci bir peyzaj resmi kopyalıyor, ona çıplak gözle gördüğü doğadaki bir peyzajı o resme uyarlamasını söylüyorum yani doğayı o sanatçının bakış açısıyla görmeye bir çalış diyorum. Böylece öğrenciyi kompozisyon ve armoni üzerinde düşünmeye yönlendiriyorum. Yani öğrencileri sanatçıların gözüyle bakabilmeye yönlendirerek ek bir bakış açısı kazandırmaya çalışıyorum.

Kopyalama sürecinde ÖE3, projektörle bir resmi tuvale aktarmaya sıcak bakmadığını, bunun nedeni olarak da resim yapmanın kompozisyon kurmak olduğunu söylemektedir. Ayrıca birebir kopya çalışmalar yapmanın çok yararı olmayacağını sadece renk bulma bağlamında işçiliği geliştireceğini ve bu tarz çalışmaların zaten Temel Tasarım dersinde yapıldığını belirtmektedir.

Bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak ÖE3, sürekli birebir kopya yapmanın sakıncalı olduğunu, bunun belli bir süre yapılması gerektiğini ve daha sonrasında

öğrencilerin kendilerini tanımlarına yönelik çalışmalara yer verilmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir.

Bir resmin son haline bakarak o resmin geçirdiği süreçleri görmeden kişi baktığı resmi ne kadar iyi tanıyabileceğine veya analiz edebileceğine ilişkin soruya ÖE3, aslında bir resmin son haline bakarak yeterince analiz etmenin mümkün olmadığını belirtmektedir. Bu duruma şöyle bir örnek vermektedir:

Örneğin öğrenci palette rengi karıştırıyor karıştırıyor bir türlü resimdeki rengi tutturamıyor. Çünkü bir renk üzerine sürüldüğü zeminin rengine göre farklı etkilerde görünür. Bundan dolayı öğrenci alt katmanlarda neler yapıldığını, hangi renklerin olduğunu bilmediğinden dolayı renkleri yakalamakta zorluk çekiyor.

Analiz sürecinin daha iyi yapılması açısından ÖE3, sanatçıların diğer resimlerinin de bir bütün olarak incelenmesinin yararlı olabileceğini düşünmektedir. Ayrıca ÖE3, röprodüksiyonların orijinal eserlerden oldukça farklı olduğunu söylemekte ve bundan dolayı birçok sanatçının doğrudan müzelere gidip kopya yaptıklarını belirtmektedir.

Gombrich'in *Sanat ve Yanılsama* adlı kitabından kendisine okunanlar bağlamında kopya yöntemi ile özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE3, asıl olarak resim yapmayı sanatçılardan öğrendiğimizi belirtmekte ve şunları söylemektedir:

Ben daha açık söyleyeyim, aslında biz resim yapmayı ustalardan öğreniriz. Bence öyle. Dışardan kendi kendimize değil de ustalardan öğreniriz. Kendimi hep o kategoride tutarım. Şimdi diyelim ki ben bir deformasyon yapacağım zaman, ustaların resimlerine baka baka deformasyonun ne kadar yapılması gerektiğini veya yapılmaması gerektiğini öğrenirim ve öğrencilerime de bu anlamda katkıda bulunabilirim. Ne kadar tecrübeli olursanız olun -örneğin ben yirmi beş yıllık bir hocayım- bazen öğrencilere bir şeyler anlatmak o kadar zor ki yani uygulamada öğrenciye şunu şöyle yap dediğin zaman öğrenci bundan pek bir şey anlayamayabiliyor veya zihninde soyut bir şeyler kalıyor. Ama öğrenciye örnek göstererek, yani "Şu sanatçının yaptığı gibi (...)" dediğin zaman öğrencinin zihninde anlatılanlar daha somut hale gelebiliyor.

Sanatçıların eserlerini inceleyerek dış doğaya resim gözüyle bakabilmeye ilişkin olarak ÖE3 şunları ifade etmektedir:

(...) ben kişisel olarak söyleyeyim bence biraz öyle. Yani onlar nasıl görmüş, biz nasıl görebiliriz, o yüzden klasikleri her zaman önemserim. Ama sanatçıların gözüyle doğaya bakabilmek önemli olmakla birlikte daha sonrasında kişi kendi bakış açısıyla doğaya resim gözüyle bakabilmeyi öğrenmelidir.

ÖE3, sanat eğitimi sürecinde doğanında sanatçılar kadar öğretici olduğunu belirtmekte ve sanatçıların resim yapma biçimleri incelenerek dış doğayı betimlemeye ilişkin kalıplar edinebileceğini ama daha sonrasında bu kalıpların kırılması gerektiğini belirtmektedir. Bu düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

Sadece sanatçıların yapıtlarından bir şeyler öğreniyoruz gibi bir şey de algılanmasın! Mutlaka doğada büyük öğreticidir! Kişi sanatçıları inceleyerek betimlemeye ilişkin bir takım kalıplar edinebilir. Sanat tabii ki kalıbı kabul etmez. Ama bence kalıbın öncelikle bir oluşması gerekir. O kalıp oluşsun, kişi sonra o kalıbı kırarak kendi kalıbını oluştursun. Ondan sonraki gelende yine o kalıbı alıp tekrar kıracak. Zaten sanat tarihi de bu şekilde gelişmiştir ya! Bu kaçınılmaz bir şey.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE3, kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin tanınmasının önemli olduğunu ve bu açıdan en az bir dönem öğrenciyi tanıdıktan sonra kopya çalışmalarına geçilmesinin daha doğru olacağını düşündüğünü belirtmektedir. Ayrıca ÖE3, birebir kopyalardan ziyade yorum biçiminde kopyaların yapılmasını daha yararlı olabileceğini söylemektedir.

EK F.1.4 - ÖE4'ün Görüşleri

ÖE4, çok uzun süre atölyesinde kopya yöntemine yer vermemiş olduğunu, son zamanlarda dördüncü sınıftaki öğrencilerine bir kopya çalışması yaptırdığını belirtmekte ve bunun nedeni şöyle açıklamaktadır:

Bunun nedeni birkaç başlıkta anlatılabilir. Birincisi, lisans eğitimimde atölye hocamız bize kopya yaptırmadı. İkincisi, bu uygulamanın geçmişte kalmış olduğunu ve artık yeni şeylere geçmek gerektiğini düşündüm. Bu nedenlerden dolayı kopya yaptırmayı biraz ötedim.

Bununla birlikte ÖE4, Resim Teknikleri dersinde kopya çalışmaları yaptırmış olduğunu söylemektedir. Resim tekniklerini öğretebilmek amacıyla bu ders kapsamında bir sanat eserini parçalara bölüp, her bir bölümünü öğrencilerine dağıtarak farklı tekniklerde birçok kopyalarını yapmalarını istemiş olduğunu belirtmektedir. ÖE4, bu tarz bir çalışmanın faydalarını şöyle ifade etmektedir:

Birincisi, grup halinde çalışıldığı için öğrencilerin daha iyi kaynaşmasını sağlıyor. İkincisi, [öğrenciler] bir sanat eserini farklı tekniklerde defalarca kopyalarken sadece tekniğe yoğunlaşıyorlar. Yani öğrenciler kompozisyonu, rengi, açık-koyu değerleri ve benzerini hazır bir biçimde resimde görüyorlar. Tekrar bunlar için zaman ve emek harcamalarına gerek kalmıyor. Böylece öğrenciler aynı anda onlarca şeyle uğraşmak yerine sadece tekniğe yoğunlaşabiliyorlar. Örneğin bizim atölye hocamız “Bir konu belirleyin sürekli onun üzerine gidin.” derdi. Yani

burada ne demek istiyor? Şimdi diyelim ki ben bir sepet resmi yapıcım; kurşun kalemle yapıyorum, guajla yapıyorum, yağlıboya ile yapıyorum, kolajla yapıyorum, füzelenle yapıyorum vs. Böylece konunun egemenliğini ortadan kaldırıyorum. Çünkü en nihayetinde sanat yapıtları konularından ziyade veya ne anlattıklarıyla değil, nasıl anlattıklarıyla bilinirler. Yani kişinin nasıl anlatacağına yoğunlaşabilmesi için öncelikle konuyu bir sabitlemesi lazım. Bu bağlamda modern sanat akımları örneğin Empresyonistler veya Kübistler neyin resminin yapıldığıyla ilgilenmemişlerdir, nasıl yapıldığıyla veya nasıl ifade edildiğiyle ilgilenmişlerdir. Bu nedenle plastik açıdan birçok problemi çözülmüş bir resmin öğrencinin önüne konulması ve bunun farklı tekniklerde kopyalamasının istenmesi, “nasıl” meselesinin önemini vurgulamak açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bu tarz bir çalışmada öğrenciler hem sanat yapıtını analiz ediyorlar ve farklı bir teknikle kopyalarken de kullandıkları tekniğin sunduğu olanaklar bağlamında yaratıcılıklarını kullanıp kendilerinden de bir şeyler eklemeleri gerekiyor. Mesela yağlıboyanın sunduğu imkânlarla oluşturulabilecek şeyler var ama bunun kolaj tekniği ile yakalanması mümkün değil. Örneğin bunlardan biri valördür. Yani burada orijinal esere sadık kalmak önemli ama teknik değiştiği için o tekniğin şartlarına da sadık kalınması gerekiyor.

Son zamanlarda dördüncü sınıftaki öğrencilerine yaptırmış olduğu kopya çalışmasına ilişkin olarak da ÖE4, öğrencilerinin kullanmış oldukları malzeme veya teknik üzerinde daha disiplinli çalışmaları amacıyla, beğendikleri bir sanatçının eserini aynı boyutta ve teknikte kopyalamalarını istediğini belirtmektedir. Bu süreçte ÖE4, bir öğrencisinin yaşamış olduğu deneyimleri şöyle anlatmaktadır:

Mesela bir öğrencimiz Nicolas De Stael’in bir röprodüksiyonundan kopya yapmak istedi. Kopyalama esnasında mala ile çalıştı, spatullayla çalıştı. Bu süreç öğrenci için çok yeni bir deneyim oldu. Çünkü daha önce kendi çalışmalarında spatulaya ihtiyaç duymamıştı. Ama Stael’in resimlerini incelerken bazı etkilerin fırça ile yakalanamayacağını anladı. Mesela bu öğrencimiz her zaman ince boya katmanları biçiminde çalışıyordu ama bir boya yoğunluğunun da resmin bir ögesi olduğunu Stael’in resmini kopyalayarak anladı.

ÖE4, kopya çalışmalarının yaptırılıp yaptırılmayacağına karar vermeden önce mutlaka öğrencilerin tanınması gerektiğini vurgulayarak bu yöntemin bazı kişilere fayda sağlayabileceğini ama bazı kişilere (özgün yaratıma meraklı veya sabırsız öğrencilere) zorla kopya yaptırılmasının bir yararının olmayabileceğini veya zarar verebileceğini ifade etmektedir. Bunu şöyle vurgulamaktadır:

Sanat eğitiminde dünya tecrübesi gösteriyor ki röprodüksiyon çok önemli bir araçtır. Ama bununla birlikte bazı insanlar artık görsel hafızaları gereği, görsel alışkanlıkları gereği, görme biçimleri gereği röprodüksiyona hiç iltifat etmeyebilirler. Bu insanlara saygı duymak gerekir. O zaman bir Anasanat uygulamasını işkenceye çevirmek istemiyorsam, öğrencilerin hassasiyetlerini göz önünde bulundurmam lazım. Nitekim çağdaş eğitim de zaten bunu öngörüyor. Öğrenci merkezli bir eğitim vereceksem ben; öğrencilerin ihtiyaçlarını, öğrencilerin

alışkanlıklarını, öğrencilerin beklentilerini göz önünde bulundurmam gerekir. Ayrıca atölye dersine giren bir sanat eğitimcisinin “Hayır kopya yaptırılmamalı!” veya “Evet kopya kesinlikle yaptırılmalı!” diyeceğini zan etmiyorum.

Kopya çalışmalarının hangi eğitim dönemlerinde uygulanabileceğine ilişkin olarak ÖE4, her sınıfta ve her dönemde yaptırılabilirliğini belirtmekte olup özellikle renk konusuna geçildiğinde kopya çalışmalarından yararlanılabileceğini söylemektedir. ÖE4, kopya çalışmalarının biçim, doku, kompozisyon vs. ile de ilgili olduğunu ama özellikle renk kavramı açısından ele almak istediğini belirtmektedir. Renk kavramı üzerinden kopya çalışmaları yapılmak istendiğinde, birçok renkçi sanatçıdan kopya yapılabileceğini ama özellikle bir Marc Chagall, bir Edouard Vuillard, bir Pierre Bonnard veya bir Orhan Peker resminin, renk sorunsalıyla ilgilenen öğrenciler için çok daha fazla fırsat sunabileceğini söylemektedir. ÖE4, bu sanatçıların resimlerinde rengin egemen olduğunu hatta biçimin önüne geçtiğini belirtmektedir. Ayrıca ÖE4, kopyalanacak sanatçı ve resim seçilirken mutlaka demokratik bir biçimde öğrencilerin istekleri de göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamaktadır.

Kopya yönteminin olumlu yanlarına ilişkin olarak ÖE4, bazı öğrenciler için büyük bir sanatçının eserini kopyalayabilmenin önemli bir özgüven takviyesi olabileceğini ayrıca öğrencilerin sanat yapıtlarını incelemelerinin ve kopyalarını yapmalarının, plastik açıdan sevdikleri veya sevedikleri noktaları keşfetmelerini sağladığını ve böylece kendilerini tanıdıklarını belirtmektedir. ÖE4, kopyanın olumlu yanlarına ilişkin olarak özellikle “analiz” ve “görsel deneyim” kavramlarına vurgu yapmaktadır. Bu açıdan ÖE4, kopya yapmanın, bir resmin oluşumu süreci ile ilgili öğrenciyi analiz etmeye yönlendirdiğini ve yüzey üzerindeki etkilerin nasıl yakalanmış olabileceği hakkında yaratıcı düşünmeyi sağladığını ifade etmektedir. ÖE4 bunu şöyle örneklemektedir:

(...) kopya sürecinde analiz ederken o eseri öğrenci, sadece yenisini yapmanın yolunu öğrenmiyor, o ressamın resim yapma sürecini öğreniyor. Sadece öğrenmekle kalmıyor aynı zamanda deniyor. Mesela bir tahmin yürütürsün resimle ilgili, dersin ki “Maviyi sürmüş sonra süngerle onu yaymış, kurumasını beklemiş, çok uçuk bir mavi oluşturmuş, yer yer tuvalin beyazından yararlanmış, sonra almış eline spatülü kırmızılarını girmiş yukarıdan aşağı doğru vs.” Şimdi bunların hepsi bilgi, hepsi öğrenme aslında. Bence kopyada bunlar çok önemli. Ayrıca ÖE4, kendisiyle ilgili şöyle bir örnek vermektedir:

(...) Richard Gerstl galiba, onun bir gülen adam portresi var. Ben çok severim o portreyi. Hatırlıyorum okul bittikten sonra yani doktorayı yaptıktan sonra, kendi kendime oturup

bu resimde beni çeken bana çekici gelen, beni burda etkileyen ne var diye, analiz etmek için o resmi etüt ettiğimi, yeniden kâğıda aktardığımı ben hatırlıyorum.

Teorik olarak anlatıldığında anlaşılmayacak deneyimlerin kopya yolu ile uygulamaya dökülerek daha iyi anlaşılabilceğini yani kopyanın yaparak yaşayarak öğrenmenin önünü açtığını ÖE4 şöyle ifade etmektedir:

(...) eski Avrupa ekolünü düşünürsek Louvre'a gitmeyen veya ne biliyim Padova'ya gitmeyen ressam kalmamış. Orada oturup kopya yapmayan ressam nerdeyse kalmamış. Çünkü nedir ustalardan öğrendikleri? Örneğin, sarının yanına nasıl koymuş yeşili. Bu teorik olarak anlaşılacak bir şey değil. Yani biz bunu akşama kadar konuşalım anlaşılmaz. Yapması gerekiyor.

ÖE4, bir resim karşısında, o resim üzerindeki etkilerin sanatçısı tarafından nasıl oluşturulmuş olduğuna ilişkin soruların sorulmasının çok önemli olduğunu vurgulamakta ve "Nasıl?" sorusunun plastik sanatlarda en önemli soru olduğunu belirtmektedir.

ÖE4, kopya yapmanın en nihayetinde başkasının yapıtını anlamak olduğunu ve bu nedenle sonuçtan çok süreçte yaşananların kendisi için çok önemli olduğunu ifade etmektedir. Bunu şöyle anlatmaktadır:

Ben eğitsel olarak bir kopya çalışmasının en nihayetinde çok başarılı olmasıyla ilgilenmiyorum. Yani "Vay be her santimetresini aynen aktarmış, ne kadar başarılı!" denmesi benim için önemli değil. Burada öğrencinin yaşadığı bocalamalar önemli. Örneğini kopyalama sürecinde öğrenci rengi bir sürecek bulamayacak, ondan sonra orayı yeniden silecek, "Daha detaylı bak!" diyeceğim ben. "Bak dikkat ediyorsan burada bu resmi yapan kişi tablonun üçte ikisinin alt kısmını sarıyla boyamış, hem de belli bir sarıyla, ardından bir takım lekeler atmaya başlamış. Oysa sen lekeleri attın, sarıyı üstten üstten aralara dolduruyorsun, bu yüzden istediğin etki olmayabiliyor mu?", bi düşün bakalım diyeceksin. Şimdi bu süreç sonunda öğrenci çok iyi bir kopya yapamayabilir. Bu beni fazla ilgilendirmiyor. (...) eğer gerçekten disiplinli bir biçimde ve bir sürü şeyi deneyerek öğrenci kopyaya yaklaşıyorsa varsın sonunda iyi bir kopya çıkmasın, hiç önemli değil benim için. Benim için önemli olan örneğin bir öğrencinin önündeki resme bakıp, "Şu anda karşımdaki resmin sağ alt kısmında bir etki var bu etki nasıl oluşmuş? Ressam hangi kıvamda hangi boyayı en önce sürmüş? O üzerine kondurduğu mavi beneği, o alta ki boya yaşken mi kondurmuş, kuruyken mi kondurmuş? Alt katmanlarda ne var? Ön katmanlarda ne var? Resmin temel olarak geometrisi ne? Bu resmi dikeylerine, yataylarına ayırsam nasıl bir sema oluşur?" gibi sorular sorabilmesi. Bunların hepsi analiz ve bunlar sanat eleştirisi anlamında da çok önemli. Çünkü kopya sadece öğrencilere boyaya daha iyi hükmetmeyi öğretmiyor.

Ayrıca ÖE4, kopyanın öğrencileri görsel deneyim açısından sistematik bir toplama eylemi içerisine soktuğunu belirtmekte ve bunu şöyle ifade etmektedir:

Zaten bir insan samimiyetle görsel tasarımla ilgileniyorsa kırk dereden su getirir. Ona bakacak, buna bakacak, şuna bakacak, normal yanındaki adam uyur o trenden dışarı bakar, ışıklara, gölgelere, ağaçlara, dağlara bakar, o sürekli toplamaktadır. Kopya bu anlamda daha sistematik bir toplama eylemi içerisine sokar öğrenciyi.

Bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak ÖE4, ne dozda, hangi tip öğrenciye ve nasıl uygulandığına bağlı olarak sakıncaları olabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda ÖE4, öğrencilerin hassasiyetlerini göz önünde bulundurmadan zorla kopya yaptırılmasının, öğrencilerin isteklerini göz önünde bulundurmadan doğrudan bir sanatçının ve eserinin dayatılmasının doğru olmadığını ifade etmektedir. Ayrıca ÖE4, atölye hocası tarafında öğrencilere bir sanatçı örnek gösterilip hep onun gibi resim yapmalarının istenmesinin sakıncalı olacağını söylemektedir. ÖE4, bunu şöyle ifade etmektedir:

Yani öğrenciye başka bir sanatçının çalışma sürecini, çalışma yöntemini analiz etmesi için kopya yaptırmak başka bir şey, “İyi resim budur, bunun gibi yapın işte!” deyip onu örnek gösterip, onu hep kopyalamasını istemek başka bir şey. Çünkü en nihayetinde görsel tasarım dediğim zaman benim aklıma özgün duyarlılığın ifade bulması gelmektedir. Bu açıdan bu yöntemin nasıl uygulandığına bağlı olarak özgün duyarlılığı öldüre de bilirsin. (...) Benim yapmak istediğim görsel deneyimin çeşitliliğini öğrencilere vurgulamak. (...) Atölye hocası olarak benim bir takım beğenilerim olabilir ama öğrencilerimin farklı beğenilerinin olabileceğini her zaman göz önünde bulundurmam lazım. (...) Bu açıdan öğrencilerimi görsel deneyimin çeşitliliği içinde gezdirmeye çalışıyorum.

Bir sanat eserinin röprodüksiyonundan kopya yapmanın sakıncalı olup olmadığına ilişkin soruya ÖE4, orijinal eserin karşısında birebir kopya yapmanın en ideal olduğunu belirtmekte olup, bunun nedeni olarak da röprodüksiyonun yani fotoğrafın suniliği ve yüzeyselliğinin bazı resimleri bize olduklarından çok farklı gösterebildiğini belirtmektedir. Bu açıdan ÖE4, sanat eserlerinin röprodüksiyonlarına şüphe ile bakılması gerektiğini şöyle ifade etmektedir:

Yani bugün biri çıkıp e1 diyelim ki bir Giacometti portresini dünyanın en iyi fotoğraf makinasıyla çekip en iyi kâğıtlara bastırursa yine de orijinalden bir kayıp yaşanır. Yani ben buna Walter Benjamin’in dediği gibi işte aurası kayboluyor murası kayboluyor, bunlarda var ama bunun dışında görsel olarak da optik olarak da kayıp olur illa ki. E1 o zaman herkes röprodüksiyonlara şüpheyle bakmalı.

Bir öğrencinin sürekli aynı sanatçıdan kopya yapmasının sakıncalarının olup olmayacağına ilişkin ÖE4, şunları ifade etmektedir:

Sürekli aynı sanatçıdan da kopya yapabilir öğrenci. Bu öğrencinin kendi olgunluğuyla filan ilgilidir. Ama tabii onun bir takım sakıncaları olabilir. Ne olur mesela? Artık karşılaştığı her

problemi o ressamın çözdüğü şekilde çözmeye çalışır. Bu durum biraz özgünlüğe sıkıntı getirebilir.

Dışavurumcu, otokontrolün az olduğu bir resmi, örneğin Van Gogh'un bir resmini bire bir kopyalamanın ne kadar mantıklı ve mümkün olduğuna ilişkin soruya ÖE4, bu tarz bir resim yapılırken sanatçının “resim yapışının” taklit edilmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Bu konuya ilişkin düşüncelerini şöyle anlatmaktadır:

(...) şimdi kopya kavramına, işte burda aslında e ben tamamen eğitsel anlamda analiz olarak bakıyorum. Eğitsel olarak analiz anlamında baktığın zaman Van Gogh'un resminin aynısının ortaya çıkması o kadar önemli değil! Bak mesela şöyle söyleyeyim, öğrenciyken okumuştum hâlen aklımda, bir sergisinin kataloğuna Adnan Turani şöyle yazmıştı: “Ben doğa nesnesinin bendeki algısının resmini yapıyorum.” Şimdi bu adam kendi sanatsal anlayışına dair bir detay veriyor bize. Van Gogh veya onun çağdaşları, ondan sonra gelen ressamların hemen hepsi nesnenin bireydeki algısı peşinde. Şimdi bu algı açısından Van Gogh'un dünyayı algılayışına biraz aşına olmak gerekir. O zaman senin soruna gelecek olursak fırça tuşları birebir aynı olmasa da zaten imkânı yok olmasının, birebir olmasa da o Van Gogh'un “resim yapışının” yeniden bir üretimidir. Yani burada pedagojik açıdan ben şöyle düşünürüm, öğrenci şu anda Van Gogh'u inceledi ve Van Gogh'un algısına yakın bir yoğunluğa ulaştı. Sonrasında bir fırça izi iki santim aşağıya kayabilir veya orijinalinden farklı bir yerde olabilir. Ama genel olarak, kompozisyon olarak, organizasyon olarak o bir Van Gogh resminin kopyası olabilir. Yani burada benim için tıpa tıp, birebir bir şey oluşturmaktan ziyade süreçte öğrencinin yaşadıkları önemli.

Gombrich'in *Sanat ve Yanılsama* adlı kitabında ileri sürdükleri bağlamında kopya yöntemi ve özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE4, kendisine okunan kısımlara katıldığını belirtmekte olup, öğrencilerin aktif analiz sürecinde edindikleri görsel deneyim sonucunda kendilerinin plastik açıdan neleri beğenip neleri beğenmediklerini öğrenerek sanatsal bir yol çizebileceklerini ifade etmektedir. Hiçbir şeyden etkilenmeden, hiç kimseye bir borcu olmadan özgün bir yaratım ortaya koymanın mümkün olmadığını söylemektedir. Aynı zamanda yaşanan coğrafya, çağ ve kültürün bile kişinin resim yapma biçimine yön verdiğini belirtmektedir. Bununla birlikte ÖE4, günümüzde sanatın sınırlarının genişlemesinden dolayı sadece sanatçılardan, doğadan değil aynı zamanda felsefeden ve sanatla doğrudan ilgisi olmayan birçok alandan da etkilenecek şekilde sanatçıdan kişinin yolunu çizebileceğini ifade etmektedir.

ÖE4 ile yapılan görüşmede özellikle “analiz” ve “görsel deneyim” kavramlarının ön plana çıktığı söylenebilir.

EK F. 1.5 - ÖE5'in Görüşleri

ÖE5, ikinci sınıfın ikinci döneminde Rönesans sanatçılarından birebir kopyalar yaptırdığını belirtmektedir. Kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin bir birikime sahip olmaları gerektiğini ve bundan dolayı ikinci dönemde kopya çalışmalarını yaptırmayı tercih ettiğini söylemektedir.

Neden sadece klasik dönemden kopya yaptırdığına ilişkin soruya ÖE5, modern dönemden örneğin Ekspresif bir resmi veya soyut bir resmi birebir taklit etmenin çok zor olduğunu ifade etmektedir.

Kopya yöntemini hangi kazanımlar doğrultusunda uygulattığına ilişkin soruya ÖE5, amacının akademik eğitimin temel unsurlarını kavratmak olduğunu belirtmektedir. Bunu şöyle ifade etmektedir: “Sanatçının paletini tanıma, açık-koyu değerlerini görebilme, ön-arka ilişkilerini kavrama, saç, kumaş vb. dokuların nasıl resmedildiğini öğrenme (...)” Ayrıca ÖE5 kopya yönteminde amacın bir eserin yeniden üretimi olmadığını, bunun yerine kopya yapmanın bir öğrenme biçimi olduğunu belirtmektedir.

ÖE5, bir resmin analizi sürecinde atölye hocasının rehberliğinin önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Kopyanın sakıncalarına ilişkin olarak da ÖE5, eğitim amaçlı olarak kopyanın belli bir süre kullanılabileceğini ama sürekli kılınmasının sakıncalı olduğunu belirtmektedir.

Kopya yöntemi ve özgün dil geliştirmeye ilişkin olarak ÖE5, başkalarından etkilenmenin veya esinlenmenin gayet doğal olduğunu belirtmekte ama bunu sürekli devam ettirilmesinin anormal olduğunu söylemektedir. Bunu şöyle ifade etmektedir:

Eı elbette esin olacaktır. Birbirinden etkilenme olacaktır. Sanatçı daha önceki sanatçıların etkisinde kalacaktır. Bunlar gayet normal, gayet doğal. Başka türlü ayrıcalığının farkına nasıl varacak! Yani filanca filanca sanatçı birbirlerinden nasıl ayrılıyor, bende onlardan farklı bir birey olayım diye eı düşünecektir herhalde. (...) Yani sanatta bu bal yapmaya benzer. Yani sen bir arısın, eserinde bal. Arı her çiçekten bir şeyler alıp bal yapıyor. Yani elbette birçok şeyden yararlanır, sadece sanatçılardan değil. Çevreni gözleyeceksin, kitap okuyacaksın, şunu yapacaksın, bunu yapacaksın, bir birikimin olacak.

EK F.1.6 - ÖE6'nın Görüşleri

ÖE6, ikinci sınıfın ikinci döneminde yağlıboya tekniğine geçişte öğrencilerinin seçmiş olduğu bir sanatçıdan birebir kopya çalışmalarını yaptırdığını belirtmektedir.

Kopyanın olumlu yanlarına ilişkin olarak ÖE6, öğrencilerin seçmiş oldukları sanatçıyı, dönemini ve eserini tanıdıklarını, özellikle renk bulma çabası içerisine girdiklerini, teknik açıdan katkılarının olduğunu söylemektedir.

Kopyanın sakıncalarına ilişkin olarak ÖE6, kendisine göre sürekli yapılmadığı sürece sakıncası olmadığını belirtmekte ve şunları ifade etmektedir:

Zaten sanat tarihine baktığımızda, kişi kurumsal bir eğitim almış veya almamış olsun, sanat tarihinde kopyanın çok fazla yapılmış olduğunu görüyoruz. Günümüzde bile kopyanın yapıldığı müzelerde çokça rastlarız. E1, ha, sürekli kopya çalışılıyorsa o başka bir şey. O çok farklı bir şey. Ama akademik eğitimin bir bölümünde kopyanın belli amaçlara hizmet etmesi açısından uygulanmasına, “evet” diyorum.

Ayrıca ÖE6, kopya yapmanın amaç olmadığını, belli kazanımlara ulaşmak için araç olduğunu şöyle vurgulamaktadır:

Amacımız kopya yapmak değil. O bir araç. Amaca ulaşmada bir araç! Yani bakıyorsunuz hobi kurslarına gidiyorlar, beş yıl gitmiş, beş yılda da hiç özgün bir iş yok! Hep gördüğünü yapmış. Hiçbir anlamı yok. Yani kopya belli amaçlara hizmet eden bir araçtır!

Bir resmin veya onun röprodüksiyonunun son haline bakarak bir öğrenci o resmi ne kadar iyi analiz edebileceğine veya o resmin oluşum süreçlerini ne kadar görebileceğine ilişkin soruya ÖE6 şöyle cevap vermektedir:

Öğrencinin herhangi bir kitaptan gördüğü, gidip fotokopisini çektiği, renginin bile tartışmalı olduğu bir baskıdan kopya yaptığında tabii ki o süreçleri yaşamayı, yakalamayı mümkün değil. Mümkün değil! O çağ farklı, dönem farklı, birçok şey farklı.

Kareleme tekniğiyle veya projektörle bir resmin deseni tuvale aktarıldığında sürecin boyama kitaplarında olduğu gibi resmi bir bütün olarak aşama aşama ele almayı, bir noktadan başlayıp sınırlandırılmış alanların içini boyamaya mı döndüğüne ilişkin soruya ÖE6 düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

Ben o kadar da basitleştirmiyorum açıkçası. Bu tabii ki bakış açısına göre değişir. Böyle gören de olabilir. Ben öyle görmüyorum kesinlikle. Dediğim gibi işçiliği de geliştiren bir tarafı var. Artı ciddi bir renk araştırması yapıldığını düşünüyorum. Dolayısıyla böyle hemen al eline boyayı hadi bu boş alanı doldur şeklinde yapılmıyor kopya.

Gombrich’in *Sanat ve Yanılsama* adlı kitabında ileri sürdükleri bağlamında kopya yöntemi ve özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE6, kendisine okunan kısımlara katıldığını belirtmekte ve şunları ifade etmektedir:

Zaten bu süreç böyledir. Pat diye özgün dil gelişmez. Birden bire olmaz. Sanat eğitimi bir süreçtir ve bu sürecin içinde bunların hepsi vardır. O kodlar, şablonlar, yaşadığın kültürden bir sürü veri, geleneklerin, örflerin, değerlerin hepsi, hepsi senin yolunu belirler.

ÖE6, ayrıca kendisiyle ilgili şöyle bir örnek vermektedir:

Örneğin şurada Van Gogh'un kitabı var, ben kendim de öğrenciliğimde açardım tek tek bakardım. Hangi rengi neyin yanına kullanmış? Alta hangi renk var, yanı ne kullanmış? İşte mekânda ne yapmış? Bu çoğaltılabilir. Birçok sanatçı için bu incelemeler yapılabilir. Dolayısıyla yani bir resme, tabi ki dümdüz bakmadan söz etmiyoruz, bu anlamda sanatçıların incelenmesinin öğretici olduğuna inanıyorum. Sanat eserleri ne kadar iyi çözümlenirse, anlaşılırsa eı tabi ki bu süreç uzun bir süreç, eı sonrasında özgün bir dil gelişmesi beklenir. Zaten hani sanat tarihine baktığımızda eı bu tür şeylerin çokça yapıldığını görürüz ve ben, özgün bir dile ulaşılmasında mutlak ve mutlak ne kadar çok şey görürsek, bilirsek eı yani ne kadar fazla açarsak, eı o kadar kendimizi geliştirebileceğimizi düşünüyorum, öğrencinin kendisini geliştirebileceğini düşünüyorum.

Son olarak ÖE6, sanat eğitiminde taklit ederek öğrenmenin doğal bir süreç olduğuna katılmaktadır.

EK F.1.7 - ÖE8'in Görüşleri

ÖE8, ikinci sınıfın birinci döneminde atölyesinde temel teknikleri yani pastel boya, suluboya, guaj boya ve karışık teknikleri gösterdiğini belirtmekte olup ikinci dönemde de yağlı ve akrilik boya tekniklerine geçtiklerini ve bu süreçte kopyadan yararlandıklarını söylemektedir. Kopya yöntemini ÖE8, yağlıboya tekniğinin öğretilmesinin bir parçası olarak ele aldığını belirtmektedir. Yağlıboya tekniğinin öğretilmesi amacıyla kopya yaptırılırken ÖE8, özellikle bir sanat eserinin yüzeysel olarak taklit edilmesinden ziyade o sanat eserinin oluşum sürecinin yani boyama tekniğindeki işlem sıralarının taklit edilmesine vurgu yapmaktadır. Bu açıdan ÖE8'e göre kopya yapılırken amaç bir sanat eserini yeniden üretmek olmayıp, o sanat eserinin oluşum aşamalarını analiz ederek ve uygulamaya sokarak sanatçının kullanmış olduğu boyama tekniği hakkında bilgi sahibi olmaktır denebilir.

ÖE8, yağlıboyanın günümüze kadar tuval veya her hangi bir yüzey üzerine genel olarak iki biçimde uygulanageldiğini ve bunlardan birinin *impasto* (kalinboya) ve diğerinin de *glaze* (ince boya) teknikleri olduğunu belirtmektedir. Kendisi öğrencilerine bu boyama tekniklerini öğretmek amacıyla klasik dönem sanatçılarından kopya yaptırdığını ifade etmektedir. İmpasto ve glaze tekniklerini ÖE8 şöyle açıklamaktadır:

Şimdi yağlıboya tekniğini öğreteceğimiz için, yağlıboya tekniği günümüze kadar incelendiği zaman göreceksiniz ki iki şekilde tuvale yahut da boyanacak zemine sürülüyor. Tarih boyunca bu gözlemlenmiştir. Nedir bunlar? Birincisi impasto dediğimiz yani pasta halinde,

hamur halinde boyanın yüzeye sürülmesi. İkincisi glaze dediğimiz yani boyanın inceltirilerek transparan bir biçimde yüzeye sürülmesi. Başka bir deyişle alttaki rengi gösteren boyama yöntemi. Glazede boyanın yağ oranı artırılarak inceltirilip tuvale sürülüyor. İmpastoda ise tüpten çıkan boya birkaç gün bekletildikten sonra hamur halinde yani kalın halde tuvale sürülüyor. Klasik dönem resimlerin analizi yapıldığı zaman görülecektir ki önce pasta halinde boya sürülüp kurutuluyor. Yani en az altı ayın geçmesi gerekir tam kurumanın olması için. Aksi takdirde üzerine kat kat boya sürüldüğünde alt kattaki boya tabakası geç kurduğundan dolayı çatlamalar yapar. Sonrasında glaze dediğimiz yöntemle yani bu kurumuş pasta halindeki kalın boyanın üzerine son derece ince zar halinde sürülen boya tabakaları gelir. (...) Peki, her glaze bir öncekinin kurumasını gerektiriyor, glazenin üzerine tekrar pasta halinde boya sürülmez mi? Sürülür. Demek ki iki boyama yöntemi var: Pasta halinde ve zar halinde yani glaze halinde (...)

ÖE8, impasto ve glaze tekniklerini bir resimdeki elbisenin resmedilmesi

üzerinden şöyle örnelemektedir:

(...) eğer elbisenin kıvrımları varsa kumaşın kıvrılışına göre kalın bir biçimde pasta halinde boya sürülür. Daha sonra bu kalın boya tabakası kuruduktan sonra glaze denilen ince boya tabakaları gelir. Yani şimdi sarı bir elbisenin üzerine çok yağlı bir şekilde siyah sürelim, ne olacak? Alta ki sarı görünür ve bir bezle üzerindeki o yağlı siyahı alırsak ona bir degrade yapmış oluruz, gölge vermiş oluruz. Klasik resimler böyle incelendiği takdirde benim ne demek istediğim anlaşılacaktır.

ÖE8, klasik tarzda bir resim yapılırken genel olarak boya katmanlarının açık tonlardan koyu tonlara doğru ilerlediğini belirtmektedir. Yukarıdaki örnekte sarı kalın boyanın üzerine ince transparan siyah boyanın sürülmesi gibi.

ÖE8, boyama tekniğini öğretmek amacıyla klasik dönemden resimler seçilirken, resimlerde ten, deri, kumaş, cam, metal dokularının olmasına önem verdiklerini söylemektedir.

Kopya yönteminden yararlanmasının nedeni olarak ÖE8, örnek göstererek, kopya yaparak yağlıboya tekniğinin anlaşılmasının daha kolay olduğunu belirtmekte ve sadece boyama tekniğini sözel olarak anlatmanın yetmediğini ifade etmektedir.

Ayrıca ÖE8, kopya yönteminden farklı amaçlar doğrultusunda da yararlanılabileceğini söylemekte olup şöyle ifade etmektedir:

(...) amacım çizgi değerlerini, ince, kalın, açık, koyu çizgi değerlerini öğretmek istiyorsam yine başvururum kopyaya. (...) Ha eğer kompozisyon öğreteceksem o zaman resimlerin kopyası yaptırılmaz. Bunun yerine bol bol röprodüksiyonlardan kompozisyon çözümlenmeleri yaptırılarak gösterilir. (...) Peki, esas kopya ne işe yarıyor? Bizim arşivimiz o. Yani bilgiye ulaşmak için başvurduğumuz arşiv. Klasik dönemden tut günümüze kadar getir. Biz bunlara ne

için gerekiyorsa o amaçla bakar, işimize yarayanı alır, örnek olarak öğrencilerimize gösterebiliriz.

Kopya yönteminin sakıncalarına yönelik olarak da ÖE8, hiçbir amaç gözetilmeden sadece bir eserin yeniden kopyalanmasının sakıncalı olduğunu belirtmektedir. Yani eğitim amaçlı kopya yaptırılırken amacın, bir eseri yeniden üretmek olmadığını ÖE8 vurgulamaktadır.

Kopyalama esnasında kareleme tekniği, projektör gibi araçların kullanılmasına ilişkin olarak da ÖE8, kopya yaptırmadaki amaca vurgu yapmaktadır. Eğer kişinin amacı sadece boyama tekniğini öğretmekse zaman kazanmak açısından kareleme tekniği veya projektörün kullanılabilirliğini belirtmektedir. Ama eğer kopyada amaç desen ise yani çizgi değerlerini öğretmekse bu tür teknik ve araçların kullanılmasının doğru olmadığını söylemektedir.

Bir resmin son haline bakarak o resmin geçirdiği süreçleri görmeden kişi baktığı resmi ne kadar iyi tanıyabileceğine veya analiz edebileceğine ilişkin soruya ÖE8, aslında bir resmin son haline bakarak yeterince analiz etmenin mümkün olmadığını belirtmektedir. Burada ÖE8, atölye hocasının rehberliğinin çok önemli olduğunu söylemekte ve şöyle bir örnek vermektedir:

(...) şöyle bir örnek veriyim: Olcay Tekin Kırıçoğlu'nun yapmış olduğu bir araştırmada ilkokul öğrencilerinin resim dersinin sevmemelerinin sebebi; neyi, niçin ve nasıl yapmaları gerektiğini bilmemelerinden kaynaklandığı ifade ediliyor. Bu nedir? İşlem sırasını bilmemektir. Demek ki neyi, niçin ve nasıl öğreneceğini bilmeyen öğrenci tabii ki resimden soğur.

Kopya yöntemi ve özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE4, geçmişin sanatsal birikiminden yararlanmak gerektiğini ifade etmektedir.

Yapılan bu görüşmede ÖE8, kopyada amacın bir sanat eserini yeniden üretmek olmadığını, bunun yerine belli amaçlar doğrultusunda bir sanat eserinin oluşum sürecinin plastik açıdan analiz edilmesi olduğunu vurguladığı söylenebilir. Yani ÖE8 için asıl olan bir sanat eserinin oluşum sürecindeki işlem sıralarının kopyalanmasıdır denebilir.

EK F.1.8 - ÖE9'un Görüşleri

ÖE9, dördüncü sınıfın birinci döneminde birebir kopya yaptırdığını belirtmekte ve dördüncü sınıfta kopya yaptırmasının nedeni olarak da öğrencilerin öncelikle bir birikime sahip olmaları gerektiğini söylemektedir.

Kopyanın yararlarına ilişkin olarak ÖE9, öğrencilerinin usta sanatçıların paletlerini tanıdıklarını belirtmektedir. Ayrıca ÖE9, kopyası yapılacak eser belirlenirken resmin çok katmanlı olmamasına dikkat ettiklerini söylemekte ve bunun nedeni olarak, bir rengin altındaki renge göre etkisinin değiştiğini ve öğrencilerinin alt katmanlardaki renkleri bilmediklerinden dolayı renk bulmakta zorluk çektiklerini ifade etmektedir. Örneğin bu açıdan ÖE9, çok katmanlı yapıya sahip olduklarından dolayı bir Rembrandt resminin kopyalanmasını önermediğini belirtmektedir.

Kişinin üslup gelişimi açısından sanatçı eserlerinin analiz edilmesinin ne gibi bir önemi olduğuna ilişkin soruya ÖE9 şöyle cevap vermektedir: “Her çiçekten bal alıp kendi balımızı yapmalıyız.”

EK F.1.9 - ÖE10’un Görüşleri

ÖE10, öğrencilerinin resim yaparken yaşamış oldukları problemler karşısında bir çıkış noktası oluşturması açısından zaman zaman kopyadan yararlandığını belirtmektedir. Renk kayıpları olduğundan dolayı ÖE10, bir sanat eserinin röprodüksiyonundan kopya yapılmasına karşı olduğunu söylemektedir. Aynı zamanda ÖE10, kopyanın sistematik bir yöntem olması gerektiğini ve bu nedenle sanat eserleri kopyalanmadan önce sanatçısı ve eser hakkında bilgi sahibi olunması gerektiğini ifade etmektedir.

EK F.1.10 - ÖE11’in Görüşleri

ÖE11, kopya yöntemini atölyesinde uygulamadığını ve birebir kopya yapılmasına pek sıcak bakmadığını belirtmektedir. Bunun nedeni olarak da birebir kopyanın çok fazla tekrarlanması durumunda yaratıcılığı körelteceğine inandığını söylemektedir. Bundan dolayı öğrencilerine kendi sanatsal üsluplarını bulma yolunda bir çıkış yapabilmeleri amacıyla yorum biçiminde kopya çalışmalarını tavsiye ettiğini ifade etmektedir.

Bir eser kopyalanırken ÖE11, süreçte yaşananların önemli olduğunu ve sonucun kendisi için pek bir anlam ifade etmediğini belirtmekte ve şunları söylemektedir: “Kesinlikle süreç önemli. Neden süreç önemli? Sen sonuca ulaşırken yaşadığın süreçte ediniyorsun öğrendiklerini. Sonuç nedir? Sonuç kopyadır. Sonuç aslında değersiz bir şeydir.”

Kopyaya ilişkin önerilerinde ÖE11, yaratıcılığın geliştirilmesi ve kişinin kendi üslubunu edinmesi yolunda *bellek eğitimi* yöntemi ile ve *resimsel alıntılama* biçiminde

kopya çalışmalarının yaptırılmasını önerdiğini belirtmektedir. Bellek eğitimi ve alıntılama ÖE11 şöyle anlatmaktadır:

Bellek eğitimi yöntemini taa Okulöncesinden Yükseköğretim dâhil eğitimin her kademesinde uygulanması taraftarıyım. Çünkü bellek eğitimi yönteminde öğrenci hem sanatçının eserinden mutlaka bir şeyler kazanacak hem de çalışırken kendinden bir şeyler katacak. Bellek eğitimi dediğimiz nedir? Çok kabaca anlatayım: Öğrencilerin karşısına sanat eserini yerleştirirsin, 5-10 dakika boyunca eseri öğrenciler iyice inceler. Bu esnada öğretim elemanı veya öğretmen, eğitim kademesine göre eserle ilgili çeşitli sorular yönelir, işte “Eserde ne görüyorsunuz?”, “Hangi renkler nasıl kullanılmış?” gibi. Yani eser eleştirisi ile ilgili sorular yöneltilerek öğrencilerin dikkati esere çekilir. Böylece eserin iyice algılanması sağlanır ve daha sonrasında eser önlerinden kaldırılır. Denir ki hadi şimdi aklınızda kaldığı kadarıyla eseri resmedin. Öğrenciler çalışmaya başlarlar ve bir 10-15 dakika kadar çalışırlar, sonra eser önlerine tekrar getirilir. Öğrenciler hatırlamadıkları yerleri yeniden dikkat ederler. Sonra eser tekrar öğrencilerin önünden kaldırılır ve kaldıkları yerden çalışmaya devam ederler. Şimdi böyle bir çalışma, birincisi öğrencinin algısını geliştirir. Kopya yönteminin öğrencinin algısını geliştirdiğine inanmıyorum. Çünkü sürekli karşısındaki esere bakarak çalışıyor. Çok fazla bir şey algılamasına gerek yok, bakacak çalışacak, bakacak çalışacak. Ama bellek eğitiminde eseri öğrencinin önünden kaldırdığın zaman bir şeyleri hatırlamaya çalışacak. Aynı zamanda eseri hatırlayarak aktarmaya çalışırken öğrenci kendinden de bir şeyler katacak, ister istemez, mecburen. O açıdan ben bellek eğitimi yönteminin eğitimin her aşamasında Yükseköğretim de dâhil çok etkili olduğunu düşünüyorum. Diğer bir yöntem de alıntılama yöntemi olabilir. Bununla ilgili hatta bir doktora çalışması yaptırıp yakın dönemde ve araştırmanın sonucunda da öğrencilerin kendi üsluplarını edinmeleri yolunda alıntılama yönteminin öğrenci başarısına çok ciddi katkısı olduğu ortaya çıktı. Mesela Picasso pek çok sanatçının eserini kendi üslubuyla eî kopyalamıştır demeyelim de alıntılanmıştır. Aslında buna alıntılama adını veriyoruz. Çünkü belki kişi eserin sadece kompozisyonundan alıntılama yapacak, belki renklerinden alıntılama yapacak, belki sadece konusundan alıntılama yapacak, belki sadece üslubunu alıntılatacak. Bundan dolayı birebir kopya yerine alıntılama yöntemini daha çok benimsiyorum. Örneğin Velazquez’in *Nedimleri* Picasso tarafından alıntılanmıştır ve Picasso kendi üslubuyla kopyalamıştır. Yani eser kompozisyon öğeleriyle benzer bir biçimde kübist anlayışta yeniden oluşturulmuştur. Dolayısıyla birebir kopyadan ziyade alıntılama yöntemine daha çok inanıyorum eğitim açısından. Çünkü öğrencinin kendi bireysel yorumu giriyor işin içine. Yani dediğim gibi öğrencileri birebir kopya yapmaları yerine alıntılama yöntemine yönlendirmeye çalışıyorum. Yani dediğim gibi hani artık sanatçının üslubundan mı etkilenecek, ne biliyim plastik dengesinde mi etkilenecek, eserin nesinden yararlanmak istiyorsa ondan yararlanması yönünde yönlendirmek.

EK F.1.11 - ÖE12'nin Görüşleri

ÖE12, atölyesinde kopya çalışmalarına yer vermekte olduğunu ve bu yöntemin kullanılması gerektiğini düşündüğünü söylemektedir. Öncelikle ÖE12, ikinci sınıftaki öğrencilerine birebir kopya yaptırdığını belirtmekte ve bu süreçte öğrencilerinin bir sanatçının resim yapma tekniğini tanıdıklarını ve problem çözmeye yöneldiklerini ifade etmektedir. Problem çözmeye ilişkin olarak ÖE12 şöyle bir örnek vermektedir:

Öğrenci orijinal eserdeki bir rengi bulmada çaba sarf ederken zorlanabiliyor. Çünkü o rengin altında başka bir renk var. Öğrencinin bunu bir sorun olarak görmesi ve çözmeye çalışması kendisine çok şey katıyor. Yani böylece öğrenci bir usta sanatçının çalışmasında hem boyama tekniği hem de kompozisyon açısından öğrendiklerini zihnine kalıcı imge olarak yerleştirmiş oluyor.

Daha sonrasında üçüncü veya dördüncü sınıfta ÖE12, öğrencilerinin resim yapma yaklaşımlarına göre sevdikleri bir sanatçının eserinden yola çıkarak örneğin sanatçının kullanmış olduğu renklerden veya kompozisyondan etkilenerek kendilerine ait bir resim yapmalarını istemektedir. ÖE12, bu tarz bir çalışmanın öğrencilerin üslup gelişimi açısından çok yararlı bulunduğunu ifade etmektedir.

Ayrıca ÖE12, taklidin en iyi öğrenme aracı olduğunu belirtmekte ve şunları söylemektedir:

Kopya yapmak insanın özünde var. Aristoteles'e göre de taklit, kopya dediğimiz şey en iyi öğrenme aracıdır. En iyi öğrenme aracıdır! Taklit ederek insan öğreniyor diyor. Öğrenci nerden taklit ediyor? Ustaların yapmış olduğu çalışmalardan. Ondan sonra bu taklitler yoluyla nereye gidecektir? Kendisini geliştirerek kendisi olacaktır.

Tabi ki burada ÖE12, bir sanatçıya körü körüne bağlanmayı kast etmemektedir. Yani kişi sanatçılardan çıkış yolu edinerek üslup gelişimi açısından kendisi olarak ilerleyebileceğini belirtmektedir.

Kopya yapılmadan önce ÖE12, öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyinin önemine vurgu yapmaktadır. Yani kişinin, sanatçının eseriyle diyalog kurabilmesi için bir birikime sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

Kopya yapılırken kareleme tekniği veya projektör kullanılmasına ilişkin olarak ÖE12, birebir kopya yapılacaksa eğer kareleme tekniğinin kullanılabileceğini belirtmektedir. Ama 9 yaş öncesi çocuklara kopya yaptırılırken ÖE12, birebir kopya yaptırmanın ve kareleme tekniğini kullandırmanın doğru olmadığını belirtmektedir. 9 yaş öncesi çocuklara yönelik kopya yaptırılmasına ilişkin olarak ÖE12 düşüncelerini ve deneyimlerini şöyle anlatmaktadır:

Yetişmekte olan çocuğun resim eğitiminden söz edecek olursak kesinlikle birebir, kareleyerek, noktalarla yapılacak kopyalamaları uygun bulmuyorum. Olmaması gerekir. Bu çocuğa hiç bir şey kazandırmaz. Ama çok alanlı sanat eğitimini bilirsiniz. Bu yöntem batıda da yaygın olarak kullanılıyor ve Amerika Birleşik devletlerinde Willson kardeşlerin çıkarmış olduğu kopya yöntemini de içeriyor içinde. Yani yeni bir kopya yöntemi anlayışı var, bu anlayış uygulandığı takdirde çok yararlı olacaktır. Bu anlayış, sanat eğitiminde dört disiplin üzerinden derslerin verilmesini öngörür. Nedir bunlar? Sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik ve uygulama. Yani üç teorik alan ve bir de uygulama alanı var. Eski yönteme baktığımız zaman sadece uygulamaya dayalı kuramsal alanların olmadığı bir yöntemdi. (...) Bu yöntem Okulöncesinden Lise dönemine kadar uygulanabilecek bir yöntemdir. Yükseköğretimde de uygulanabilir. Burada hem kuramsal bilgi açısından çocuk doyuruluyor hem de ondan sonra uygulama yapılıyor. Uygulamada da kopya yöntemi var. Çocuğun sanat eserini tanınması ve sanat eserini algılaması açısından kuramsal bilgi son derece önemli! Örneğin sanat eleştirisi kısmında betimleme, çözümlenme, yorumlama ve yargı safhaları var. Bu safhalara göre öğretmen soru sorarak çocuklara bulduruyor resimle ilgili özellikleri. Yani öğretmen hazır bilgiyi vermiyor. Mesela “Resimde ne görüyorsun?” işte “Ağaçları görüyorum, çiçekleri görüyorum.” “Hangi renkler var?” işte “ Gri renkler var, mavi renkler var, bordo renkler var.” Çocuk resmi ne yapıyor? Görsel olarak iyice hazım ediyor ve zihnine kazıyor. Ondan sonra “Peki nasıl bir kompozisyon var? Bu biçimler nerde daha çok öbeklenmiş?” onları söylüyor çocuk. (...) Dolayısıyla görsel sanatlar dersinin en temel amacı olan estetik kişilik kazandırma amacı daha bir anlam kazanmış oluyor. Yani çocuk hem sanat eserini tanıyor ondan sonra iş uygulama kısmına geliyor. Uygulama kısmında da mesela diyor ki öğretmen: “Matisse böyle bir resim yapmış, hadi bakalım siz bu resmi yapın, siz nasıl yaparsınız bu resmi?” Ondan sonra çocuklar projeksiyonla büyütülmüş veya tıpkıbasımı konulmuş resme bakarak ne yapıyorlar? O resmin kopyasını yapmaya çalışıyorlar. Burada o kadar ilginç ve özgün işler çıkıyor ki! Özellikle erken yaştaki çocuklar şöyle bir kere resme bakıyorlar ve ondan sonra zihinlerinde kalmış olan imgeleri hatırlayarak ama kendilerinden de bir takım şeyler katarak kendi Matisse’lerini yaratıyorlar. Bu ilk anlatıldığı zaman yani bu yöntem benimsendiğinde işte çeşitli çalışma grupları oluşturulmuştu, onlara da katıldım. 1993-1999 yılları arasında bu yönteme ilişkin çalışmalar oldu. Amerika Birleşik Devletlerindeki sanat eğitimcileri ile bizler arasında gidip gelmeler oldu. İşte bu yöntem tanıtılıyor, yöntem uygulanacak, anlattığım yöntem yani çok alanlı sanat eğitimi yöntemi. Bunlar anlatıldığında, bende çocuk resimlerinde uzman bir kişi olarak şu soruyu sordum; dedim ki çocuklar ortalama olarak 9 yaşına kadar gördüklerini değil, bildiklerinin resmini yaparlar (...) Bunu dediğim zaman yapılmış örnekleri gösterdiler ve hayretle gördüm ki çok başarılı örnekler. 9 yaş öncesi çocuk, Okulöncesi de dâhil olmak üzere, Matisse’in resmine bakıyor, daha sonrasında zihninde kalmış imgelerle ve kendi hayal gücünü de kullanarak dediğim gibi kendi Matisse’lerini yaratıyorlar. Çocuk, sanatçının eserindeki belli biçimlerden, renklerden faydalanmış ve kendi biçimlerini de ekleyerek o kadar yaratıcı bir çalışma ortaya koyuyor ki! Ama etkilendiği usta bir sanatçının eseri, etkilendiği usta bir sanatçının renkleri,

biçimleri! Usta bir sanatçıdan etkilenerek resim yapıyor ve böylece sanatçıyı ve eserini özümsemiş oluyor. Böyle bir kopya yöntemi var. Bu kopya yöntemi tabii ki biraz önce senin sorduğun işte noktalama yahut kareleme şeklinde birebir kopya anlamında değil. O yaratıcılığı engelleyen bir etmendir. O kişiyi kolaycılığa götürür. Çocuğu kolaycılığa götürür. Bu açıdan kesinlikle birebir kopyalama erken yaştaki çocuklar için önerdiğimiz bir yol değildir. Ancak lise dönemi ile birlikte yani artistik dönemden itibaren sorun çözme açısından birebir kopyalama belli bir dönem için yapılması oldukça yararlı olacaktır. Daha sonraki aşamalarda da öğrencinin kendine yakın bulduğu sanatçılardan ve eserlerinden yararlanması söz konusudur. Yani örneğin bir sanatçı nasıl kompozisyon kurmuş? Hangi renkleri kullanmış? Öğrencinin bunları kendi çalışmalarına uyarlaması açısından son derece yararlı olacaktır.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE12, eğitim amaçlı sanatçı eserlerinin kopyalanmasının yararlarının bilincinde olunması gerektiğini belirtmektedir.

EK F.1.12 - ÖE13'ün Görüşleri

ÖE13, genellikle üçüncü sınıfta bazen birebir bazen de yorum biçiminde kopya çalışmalarını öğrencilerine ev ödevi olarak yaptırdığını ifade etmektedir. Kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin bir birikime sahip olmaları gerektiğini ve bundan dolayı genellikle üçüncü sınıfta kopya yaptırmayı tercih ettiğini söylemektedir.

Hangi sanatsal dönemlerden kopya yaptırdığına ilişkin soruya ÖE13, dönemin pek fark etmediğini ve genellikle figüratif sanatçılardan kopya yaptırdığını belirtmekte olup soyut resimleri pek önermediğini söylemekte ve nedenini şöyle açıklamaktadır:

Kopya için bir soyut resmi, bir süreç resmini mesela bir soyut dışavurumcu tarzda bir resmi veya bir Pop Art çalışmasını önermiyorum. Neden diyeceksin? Çünkü zaten soyut dışavurumcu bir tarzda yapman mümkün değil. O resmi sanatçı zaten silmiş, yapmış, etmiş. O etkiyi yakalayamazsın yani kesinlikle. Zaten gerçi mantıken düşünürsen kopyada bir Rönesans resminin aynısını da yakalayamazsın, aynı tekniği uygulamadıkça. Bir Barok dönemini de yakalayamazsın, yakalamak için aynı tekniği uygulaman lazım. Sadece bir yanılısma bir benzerlik oluşturursun yani. Hiçbirinde aynısını yakalamak mümkün değil. Ama figür öğretici olur. Çünkü işte plan öğrenir, renk öğrenir, ışık öğrenir, kompozisyon öğrenir (...)

ÖE13, birebir kopya yapılsa bile aslında onun bir yorum olduğunu ve birebir kopya yapmanın mümkün olmadığını belirtmektedir. Bundan dolayı asıl olanın yorum kopya olduğunu söylemektedir. Yorum kopyada da ÖE13 kompozisyona vurgu yapmakta ve düşüncelerini şöyle açıklamaktadır:

Kopya yapmak değil, aslında yorumudur önemli olan. Çünkü birebir kopya yaparken öğrenci bir şey öğrenemeyebilir. Oradan bir yorum alması gerekir. Şimdi sanat tarihine

baktığımızda büyük sanatçılarda kopya çalışmışlardır. Mesela Picasso bunlardan bir tanesi değil mi! Van Gogh yapmıştır. Birçok kişi yapmıştır yani. Ama o kopyaları kendi tarzları gibi de yapmışlardır. Bununla birlikte kompozisyonda yorum yapamazsın, ufak tefek şeylerde yorum yapabilirsin. Kompozisyonda yoruma asla müsaade etmem. Çünkü kompozisyon seçilmiş bir şeydir, çok önemlidir. Kompozisyonda mesela hiçbir parça çıkmaz ya da hiçbir parçayı gelişi güzel ekleyemezsin oraya. Ama küçük nüanslarla oynamalar yapabilirsin. Yani orada ki aynı büyüklükteki, boyuttaki bir şey yerine başka bir şey koyabilirsin mesela. Güncel bir şey koyabilirsin belki. Ya da kendi tarzında yapabilirsin (...) ama bizim tabi ki istediğimiz ilk etapta, hani yorum yaptırıcaksak eğer, önce öğrenci birebir kopyasını yapmasını isteriz.

Ayrıca ÖE13, yorum kopya yapılırken bile orijinal eserin kompozisyonuna sadık kalınması gerektiğini ve bundan dolayı orijinal eser ile aynı boyutlarda veya oranlarda kopya yapılmasını önemsedğini belirtmektedir.

Orijinal eserin deseni tuvale aktarılırken ÖE13, kareleme tekniği veya projektör kullanılmasına pek sıcak bakmadığını daha çok öğrencilerinin deseni kendileri çizerek aktarmalarını istediğini ifade etmektedir.

ÖE13, öğrencilerin bir resmi kopyalarken detaylara takılıp resmin bütünlüğünü kaçırabildiklerini söylemekte olup kopyalama ve analiz sürecinde atölye hocasının rehberliğinin çok önemli olduğunu belirtmektedir.

Kopyanın olumlu yanlarına ilişkin olarak ÖE13, öğrencilerin analiz ve problem çözmeye yöneldiklerini, farklı görsel deneyimler edindiklerini, sanatçıların plastik sorunlara nasıl çözümler getirdiklerini gördüklerini, sanatçıları dönemleri ve eserleriyle birlikte daha yakından tanıdıklarını ifade etmekte ve şöyle bir örnek vermektedir:

Öğrenciler boyayla yüz göz oluyorlar, ince veya kalın boyayla denemeler yapıyorlar.

Hiç ince veya kalın boya kullanmamış birisi tutuyor biraz kalın boya ile denemeler yapıyor. Yani tabi ki öğrenciye katkısı çok olan bir şey! Yani kopyayı o kadar da dışlamayalım. İyi yaptırılırsa güzel bir şey aslında kopya! Başındaki rehber, öğrenciyi saldım çayıra Mevla'm kayıra derse olmaz tabi (...)

Kopyanın sakıncalarına ilişkin olarak ÖE13, atölye hocası denetiminde kopya yapılmadığında bunu sakıncalı olabileceğini belirtmekte ve şunları ifade etmektedir:

Kopyanın hoca gözetiminde yapılmasını faydalı buluyorum. Yani şimdi öğrenci kiç bir işi kopya edebilir. Sonra o kişiyi benimseyebilir ve daha sonrasında hep piyasa resmi biçiminde işler üretebilir. Bu nedenle gerçekten öğrenciye faydalı olabilecek işler seçmekte fayda var. Yoksa kopya yaptırıp öğrencinin o kadar zamanını niye boşa harcatayım!

Sanatçıların incelenmesi, resim yapma biçimlerinin analiz edilmesi ve bu bağlamda sanat eserlerinin kopyalanarak deneyimlenmesinin kişinin özgün sanatsal dil gelişimine katkısının olup olmayacağına ilişkin soruya, ÖE13 şöyle cevap vermektedir:

(...) kişi özgün tavrını zaten sanatçılara bakarak edinir yani. Çünkü ne kadar çok sanatçı tanırса özgünlüğe giden yolu daha da açılır. Kişi çok insan tanıyarak kafası daha çok karışırса daha özgün olur tabi ki. Daha çok şey öğrenir, görüşü gelişir, resmi gelişir (...)

Gombrich'in *Sanat ve Yanılsama* kitabında kendisine okunan kısımlara ilişkin olarak ÖE13, Gombrich'e katıldığını belirtmekte olup sanattın hem önceki resimlerden, hem gelenekten ve hem doğadan öğrenilebileceğini ifade etmektedir. ÖE13 Piet Mondrian ile ilgili şöyle bir örnek vermektedir:

Mesela bir örnek, Mondrian'ın ağaçları geliyor aklıma. Yani Mondrian doğaya baka baka ağaçları dönüşüme uğratarak son resimlerine ulaşmıştır. Başta etkilendiği başka bir şey olabilir ama doğaya baka baka o dönüşümü beyninde kendisi gerçekleştirmiştir yani. Sonuç olarak illa ki sanatçıların işlerine bakılmalı diye bir kural tabi ki de günümüzde geçerli değil. Ama sanat bir merdivendir, sen bir şey yaptığın zaman ya bir öncekine atıfta bulunursun ya da ona karşı çıkarsın. (...) Belli bir bakışla yetişip de o bakışı yıkmaktadır zaten mesele. Yani o bakışa kendi bakışını ekleyebilmelisin. Bir sanatçının eğitim sürecindeki resimleriyle son resimleri aynı değildir zaten. (...) Ama bununla birlikte bir adam sadece yirmi yıl, otuz yıl doğaya baksın hiçbir yere gidemez. Çünkü sanatı bilmeden doğaya bakarsan hiçbir yere gidemezsin. (...) Mondrian bir şey bilmeden ağaca baksa ne olur! Ne bulurdu yani! Kafasındaki problem olmadan! Problemi oluşturan işte Gombrich'in dediği. (...) Bir görsel birikimle doğaya kendin bakacaksın.

Kopya yöntemine ilişkin önerilerinde ÖE13, kopyanın erken dönemlerde yapılmasını önermediğini, öncelikle öğrencilerin bir birikime sahip olmaları gerektiğini belirtmekte olup bundan dolayı üçüncü veya dördüncü sınıflarda kopya çalışmalarının yapılmasının daha yararlı olacağını söylemektedir. ÖE13 şöyle bir örnek vermektedir:

Ben kopyanın sanatsal açıdan daha gelişmiş bir öğrencinin yapmasını isterim. Mesela öğrenci temel sanat eğitiminde çok güzel çalışmalar yapar ama ikinci sınıfta resim atölyesine gelince hiçbir bağlantı kuramaz. Yani erken dönemde kopya yapılması bunun gibi bir şey olur.

Ayrıca ÖE13, kopyanın öğretmen rehberliğinde yapılmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır.

EK F.1.13 - ÖE14'ün Görüşleri

ÖE14, atölyesinde grup halinde düzenli bir biçimde kopya yaptırmadığını belirtmekte olup öğrencinin ihtiyacına göre zaman zaman kopya yaptırdığını veya sanatçıları

incelemeye yönlendirdiğini belirtmektedir. Buna ilişkin olarak ÖE14 şöyle bir örnek vermektedir:

Öğrenci porte resmi yapıyordur. Örneğin giysinin bir detayını çalışıyordu, bir türlü hal edemez. Yeni tuvale geçme ihtiyacı duyacak kadar bunalmıştır. Bu durumda başkalarının aynı sorunu nasıl çözmüş olduğunu görmesi için kopya yapmasını öneririm.

Ayrıca ÖE14, kopyanın öğrencinin ihtiyacına göre her eğitim döneminde kullanılabilirliğini ve öğrencinin yaşamış olduğu probleme göre farklı sanatsal dönemlerden ve sanatçılardan kopya yaptırılabilirliğini belirtmektedir.

ÖE14, bir sanat eserinin kopyası yapılacağı zaman mümkün olduğunca o esere sadık kalarak birebir kopya yapılması gerektiğini düşünmekte ve ayrıca orijinal eserin boyutlarına sadık kalınmasına vurgu yapmakta ve şunları ifade etmektedir:

(...) işte benim müzede gördüğüm 50x35cm boyutunda bir çalışma, e1 100x150cm karşıma çıkarsa hoşlanmam ben. O kopya değil ki! O şey olur, şişirme olur. Demek ki birebir yapman şart! Kesinlikle birebir olması gerekir, her şekilde birebir olacak!

ÖE14'ün görüşlerinden yola çıkarak eğer bir sanat eserini tanımak amacıyla kopya yaptırılıyorsa eserin orijinal boyutlarına sadık kalınması gerektiği, çünkü örneğin 20x20cm boyutlarındaki bir çalışma 200x200cm boyutlarında yapıldığında, etkisinin orijinal eserden çok farklı olacağı söylenebilir.

Kopyanın sakıncalarına ilişkin olarak ÖE14, hiçbir amaç gözetilmeden kopya yapılmasının zararlı olacağını belirtmekte ve öğrencinin hangi amaçla kopya yaptığının bilincinde olması gerektiğini yoksa tüm benliğiyle bir sanatçıyı benimseyebileceğini söylemektedir.

Gombrich'in *Sanat ve Yanılsama* kitabında ileri sürdükleri bağlamında kopya yöntemi ve özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE14, kendisine okunan kısımlara katıldığını belirtmekte ve sanatçılardan etkilenmenin doğal olduğunu ama bu etkilerin kişinin kendi özgün dilinin önüne geçmemesi gerektiğini ifade etmektedir.

EK F.1.14 - ÖE15'in Görüşleri

ÖE15, orijinal bir eserle onun röprodüksiyonunun çok farklı olduğunu, kopyanın orijinal eserin önünde yapılması gerektiğini ve bundan dolayı röprodüksiyonlardan kopya yapılmasını doğru bulmadığını belirtmektedir. Ayrıca ÖE15, bir sanat eserinin özelliğinin detaylarda gizli olduğunu ve bu detayları bir röprodüksiyonda görmenin mümkün olmadığını söylemektedir. Örneğin 100x100cm boyutundaki bir orijinal esere

bakmakla o eserin A4 boyutundaki bir röprodüksiyonuna bakmanın çok farklı olduğunu ve hem renk açısından, hem doku açısından birçok detayın kaybolduğunu belirtmektedir. Bu nedenlerden dolayı ÖE15, atölyesinde röprodüksiyonlardan birebir kopya çalışmalarına yer vermemekte olduğunu ve bu konuya ilişkin düşüncelerini şöyle açıklamaktadır:

Usta bir ressamın eserinden kopya şöyle anlaşılmalı, çünkü batıda bu iş böyle yapılır: Kişi hangi ressamı kopya yapmak istiyorsa müzeye gider birebir orijinal eserin karşısında çalışır. Dikkat edin fotoğrafından değil, çoğaltılmışın çoğaltılmışı yanlış bir şeydir! Yalnız müzede kopya yaparken şöyle bir koşul vardır, orijinal eserin ya bir santim büyüğünü ya da küçüğünü çalışacaksın. Aynı boyutta çalışmak yasaktır.(...) Ama orijinal eserin baskısından, o baskının, eserin orijinaline ne derece bağlantılı veya benzer olduğunu bilmediğimiz, oradan yapılan kopya yanlış bir kopyadır. Ben Avrupa'ya gittiğim ilk tarihlerde bu yanlış daha iyi anladım. Manet'in bir resmi vardır, *Flüt Çalan Çocuk*, ben o eserin kopyasını yapmıştım. Benim elimdeki röprodüksiyondaki arka fon soğuk bir griydi. Soğuk bir gri, hadi yeşilimtrak diyelim! Ben ne zaman o resmin orijinalini gördüm müzede, dank etti, dank etti! Bu işte bir yanlışlık var dedim. Çünkü orijinal eserdeki fonun rengi çok farklıydı! (...) Bir başka şey, örneğin eserin orijinali iki çarpı üç metre ya da yüz otuza yüz altmış santim, ben onu A4 kadar küçük bir röprodüksiyondan çalışıyorum. Boya dokusunu görmüyorum, boya dokusunu görmüyorum! Cezanne'nin fırça vuruşlarını nerden göreceksin! Örneğin Rubens, sanatçı hangi katmanda ne kadar boya kullanmış? Hangi katmanda veya alt yapıda nasıl bir renk kullanmış? Alt kattaki astar gibi bir renk, üzerine bir santim kalınlığında boya atmış ama alta tuvalin kendi rengi görünüyor. Küçük bir baskıda ben onu göremiyorum, görme şansım yok! Mesela Matisse, boyayı sulandırmış terebentinle, incecik suluboya gibi çalışmış. Ama benim onu röprodüksiyondan anlama şansım yok! (...) mesela Gauguin resimlerini yaparken çok dokulu çuha gibi tuvaleri tercih etmiş. Hiçbir Gauguin röprodüksiyonunda bunu fark edemeyiz. Örneğin Degas nerdeyse duvar gibi, patiska bez gibi yüzeye yakın bir bezi tercih etmiş. Benim bunu röprodüksiyondan anlama şansım yok! Detaylar çok önemli! Neden biliyor musun? Tuval bezi ne kadar geniş dokulu, iri dokulu olursa, boyayı o kadar iyi tutar. Gauguin, yüzeyin boyayı tutmasını istiyordu. Çünkü Gauguin renklerini tek bir seansta sürüyordu. Üst üste, alt alta değil. (...) Bu heyecanları göremedikten sonra, ben fark edemedik ten sonra röprodüksiyonlardan kopya yaptırmanın ne anlamı var! Bir hoca olarak ancak şuna ikna olabilirim, bir resmin açık-koyu-gri değerlerini görmek, kompozisyon ve ritim analizlerini öğrenmek açısından siyah-beyaz kopyası yapılabilir.

Ayrıca ÖE15, internet ortamında bir sanat eserinin yüksek çözünürlükteki görüntüsü bile olsa, ışık saçan bir ekrana bakmakla mat bir tuval yüzeyine bakmanın aynı şey olmadığını belirtmektedir.

Bu yöntemin yararlarına ilişkin olarak da ÖE15, sanat eserlerinden kopya yapmanın yararlı olduğunu kabul ettiğini belirtmekte ve şunları ifade etmektedir:

Amaç burda bir büyük sanatçının paletini, renk özelliklerini, kompozisyon özelliklerini, form özelliklerini, üslup özelliklerini öğrenmektir ve bunun yararı vardır. Batılı sanatçılara bakın Picasso'su, Matisse'i, Cezanne'ı, Rubens'i yani hep kopya yapmışlardır. Hatta üç boyutlu kopyalar yapılmıştır. Michelangelo kopyalar yapmıştır, bilemem Giacometti kopyalar yapmıştır, Roden çok kopyalar yapmıştır, Yunan heykellerinden birebir kopyalar yapmıştır. Bunun çok yararlı olduğunu kabul ediyorum. Bu böyle olduğu takdirde yani orijinal eserin karşısında kopya yapıldığında (...)

Ayrıca ÖE15, sanatçılardan etkilenmenin veya esinlenmenin önemli olduğunu belirtmekte ve şunları söylemektedir:

Efendim söyliyim Lautrec'in bir çizgisine hayransın, denersin. Bu tür alış verişler, esinlenmeler, bu tür kaynak edecek şeyler önemli. Sanat tarihi, alıntılar tarihidir. Herkes birbirinden bir şeyler almıştır. Salt yaratıcılık diye bir şey olamaz. Herkes birbirinden almıştır. Ben falancadan almışım, falanca filancadan almıştır. Bir miras devreder gibi herkes birbirine bir şeyler bırakmıştır. Biz alıyoruz daha sonrasında birilerine bir şeyler bırakıyoruz. Ülkelerin kültür tarihi, dünya sanat tarihi, Batı sanatı, Batı sanatı dediğimiz budur.

ÖE15, orijinal eserden kopya yapılmadan önce hazırlık yapılması gerektiğini belirtmekte ve şunları ifade etmektedir:

Zaten hiçbir ressam kopyasını yapacağı eseri pat diye tuvale başlamaz. Önce onun eskizlerini yapar. Siyah-beyaz eskizini yapar, desen eskizini yapar, renkli eskizlerini yapar, ondan sonra tuvale geçer. Ana hatları, ana kompozisyonu oluşturan büyük parçaları yerleştirirken yatay, dikey, diyagonal çizgi parçalamalarından -kareleme demiyorum bakın!- yatay, dikey, diyagonal çizgi parçalamalarından yararlanılır. Ama bulmaca karesi gibi kareleyip kareleyip de kopya etme şansı zaten yok. Orijinal eseri kareleyemeyiz!

Son olarak ÖE15, röprodüksiyonlardan kopya yapılması yerine doğadan yani doğal bir nesneye bakarak çalıştırılmasının daha yararlı olacağını söylemektedir. Bu konuya ilişkin düşüncelerini şöyle açıklamaktadır:

Hadi diyelim efendim müze filan yok, o zaman doğadan çalıştıracaksın, doğaya bakacak. Bizim Türk sanatının en büyük eksikliği, gözleme dayalı resim geleneğimizde yok. İmge resmi yapılıyor, fotoğraftan resim ya da internetten resim yapılıyor. Şurdan pencereden bakmaz öğrenci gelip bilgisayar ekranındaki ağacın resmini yapar. Portre mi yapıyor çocuk! Fotoğrafın portresini yapıyor. Fotoğrafta bir anı görüyorsun, oysa modelde yaşayan bir süreci görüyorsun. Batı ressamlarının hiç biri fotoğraftan resim yapmıyor. Fotoğrafi büyüten ressamların kaygıları başka! Hani bir laf vardır; "Fotoğrafın resmini yapmak başka bir şey, fotoğraftan resim yapmak başka bir şey." Biz fotoğraftan resim yapmıyoruz, fotoğrafın resmini yapıyoruz! Fotoğraftan yararlanmaktır önemli olan. Yararlanma süreci de bir birikimle orantılıdır. Bir birikiminiz yoksa yararlanamazsınız, fotoğrafı kopya edersiniz. Bakmak, bakmak! Örneğin Cezanne *Viktoria* dağının resimlerini yapmış. 250-300 seans çalışmış adam. Bir dağ,

nihayetinde üçgen bir form! Her sabah kalkıyor sabah namazına kalkar gibi, akşamdan sandviçini filan hazırlıyor, sırt çantasına atıyor ve şövalesiyle, tuvalleriyle Viktoria dağı'nın yolunu tutuyor. Akşama kadar çalışıyor, neden! Çünkü doğayı birebir yaşamının resme kattığı heyecanı çok iyi biliyor. Efendim işte günümüzün sanatında materyal çoğaldı, fotoğraf çoğaldı, internet filan, buna gerek yok. Yooook yok, hiç alakası yok! Bugünün batılı sanatçıların yüzde doksan dokuzu gene böyle çalışıyorlar. Bununla birlikte doğadan resim yapmakla, doğanın resmini yapmak ta farklı! Doğayı birebir yapma! Doğayı birebir yapma! Kendi doğanı yap! Bak ağaca, kavak ağacına ama bu hem doğanın ağacı olsun hem senin ağacın olsun. Cezanne bak! Cezanne'ın ağaçları, Cezanne'ın elmaları Van Gogh'tan farklı, Matisse'ten farklı. (...) Doğaya bakacaksın, doğayı taklit etmeden, kopya etmeden kendi resmini yapacaksın. Doğayı birebir yapmak çok kolaydır, yetenek işi. Doğaya bakıp bildiğini okumak ta kolay bir şeydir. Zor olan ne biliyor musun? Yaptığın resimde hem doğa olacak hem sen olacaksın! Hem doğanın kimliğine saygı duyacaksın ama kendi kişiliğini de ortaya koyacaksın. Bunu yapabilenler büyük sanatçı olurlar.

EK F.1.15 - ÖE16'nın Görüşleri

ÖE16, ikinci sınıfta her iki eğitim döneminde klasik eserlerden birebir kopya yaptırdığını belirtmektedir. Kopyayı ÖE16, biçim, renk ve tonal değerlerin öğrenilmesi açısından yararlı bulduğunu ifade etmektedir.

EK F.1.16 - ÖE18'in Görüşleri

ÖE18, boya tekniğini öğretmek amacıyla erken Rönesans döneminden kopya yaptırdığını belirtmektedir. Ayrıca ÖE18, kopyanın eğitim amaçlı olarak belli bir süre kullanılması gerektiğini söylemektedir.

EK F.2 - Anket Yolu İle Elde Edilen Her Bir Öğretim Elemanının Kopya Yöntemine İlişkin Görüşleri

EK F.2.1 - ÖE19'un Görüşleri

ÖE19, atölyesinde birebir kopya yaptırmadığını belirtmektedir. Bunun yerine ÖE19, öncelikle sanatçıların teknik ve üsluplarını analiz ettiklerini ve daha sonrasında farklı resimler veya kompozisyonlar üzerinde analiz edilmiş olan teknik ve üslubu uyguladıklarını ifade etmektedir. ÖE19, bu tarz bir kopya çalışmasının sanatçının

üslubunu ve tekniğini öğrenmede yararlı olduğunu şöyle ifade etmektedir: “Ben atölyede teknik ve üslup kopya esasına dayalı çalışmalar yaptırıyorum. Sanatçının üslubunu analiz edip bunun farklı çalışmalar üzerinde uygulanmasının verimli olduğunu düşünüyorum.”

ÖE19, kopya çalışmalarının sakıncalarına ilişkin olarak, özgün eser üretme heyecanının yokluğunun bir çekince oluşturabileceğini belirtmektedir.

Kopya çalışmaları ile öğrencinin özgün dil geliştirme süreci arasında nasıl bir ilişki olduğu ile ilgili soruya ÖE19 şöyle cevap vermektedir:

Öğrencinin özgün sanatsal bir dil geliştirmesi, üslup gelişim sürecinin bir parçası olarak uzun yıllara dayanacaktır. (...) Ne kadar ustalıkla o üslubu taklit ederse etsin, ne kadar o sanatçının hayranı olursa olsun, öğrencinin üslup gelişiminin çok daha sofistike bir süreç olduğunu ve sadece bu yöntemin uygulanması ile ilişkilendirilemeyeceğini düşünüyorum.

ÖE19, kopya yöntemine ilişkin önerilerinde şunları ifade etmektedir:

“Ben kişisel deneyimime dayanarak, hoca tarafından belirlenmiş sanatçıların üslup analizlerinin yaptırılması ve bu üslupların röprodüksiyonlardan (sanatçının eserlerinden) değil farklı fotoğraflardan yola çıkarak çalışılmasının verimli olduğunu düşünüyorum.”

ÖE19’un bu yönteme ilişkin görüşlerinde “üslup” ve “teknik” kavramlarının ön plana çıktığı söylenebilir. Üslup kopyaların yapılması yani üslubun taklit edilmesi veya çözümlenmesi, ÖE19’un görüşlerinde odak noktayı oluşturmaktadır. Bu bağlamda atölye eğitiminde öğrencinin her hangi bir sanatçının üslup ve tekniğini tanıması amaçlandığında, öncelikle sanatçının eserleri incelenerek üslup ve tekniğe yönelik analizler yaptırılması ve daha sonrasında farklı resimler veya kompozisyonlar üzerinde o üslup ve tekniğin 3-5 defa uygulatılması daha öğretici bir yol olabilir.

EK F.2.2 - ÖE20’nin Görüşleri

ÖE20, kopya yöntemini ikinci sınıfta birinci ve ikinci dönem olmak üzere iki defa uygulatmakta olup, öğrencilerinin bireysel biçim yaklaşımlarını dikkate alarak birinci dönem Türk sanatçılardan ve ikinci dönemde Avrupa sanatçılarından birebir kopya çalışmaları yaptırdığını ifade etmektedir.

ÖE20 bu yöntemi, öğrencide akademik eğitimin temeli olan yansıtma yetisini geliştirmek, seçilen sanatçının sanat tarihi bağlamında (teknik, estetik, sosyolojik, psikolojik, felsefi açıdan) tanınmasını sağlamak, öğrencide araştırma, öğrenme, problem

çözme disiplini oluşturma ve öğrenciye kendisini tanıma olanağı sağlamak amacıyla uygulattırıldığını belirtmektedir.

ÖE20 göre, kopya çalışmaları sanat eğitiminin belli bir döneminde uygulanırsa öğrencinin yaratıcılığına ve biçimsel çözümlerine katkı sağlayabileceğini, aksi takdirde sanat eğitiminin her aşamasında uygulanması öğrenciyi tekrara düşürerek yaratıcılığı körelteceğini ifade etmektedir. Yaratıcılığı geliştirmek adına sanat eğitiminin ilerleyen aşamalarında esri kopya ve öykünme biçiminde çalışmaların yaptırılabilirliğini ÖE20 söylemektedir.

ÖE20, bu yönetime ilişkin önerilerinde öğrencilerin bireysel biçim yaklaşımları dikkate alınarak kopyası yapılacak çalışmanın doğru seçilmesi gerektiğini, sanatçıya ve esere ilişkin ön araştırmanın iyi yapılması gerektiğini ve kopya esnasında tekniğin çok iyi uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca ÖE20, bu yöntemin sanat eğitiminin belli bir sürecinde desen derslerinde ve ikinci sınıfın her iki döneminde Resim Anasanat atölye derslerinde uygulanmasını önermektedir.

EK F.2.3 - ÖE21'in Görüşleri

ÖE21, kopya yöntemini üçüncü sınıfta birinci dönem uygulamakta olup, öğrenciyi etki altına almayacak (kimlik ve tarz kazanımı konusunda etkilemeyecek), genel plastik değerleri önemseyen, öğretici ressamların çalışmalarını tercih ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda ÖE21, uygun bir resimden teknik yaklaşımların öğrenilebileceğini ifade etmekte olup, örneğin pentürü öğrenmek için Paul Klee, Paul Cezanne'ın önemine değinmekte ve Van Gogh'a ait resimlerin yönlendirici olmasından dolayı tercih etmediğini belirtmektedir. ÖE21'e göre seçilen sanatçı çok önemli olup uygun sanatçının seçilmemesi çok sakıncalı olabilir. Örneğin kendisine göre bir Juan Miro resmi öğrenciye katkı sağlamaz.

ÖE21, öğrencinin teknik kazanım ve görsel bellek birikimi sonrasında kendi özgün dilini geliştirebileceğini ve kopya çalışmalarının buna olanak tanıdığını, bu süreci hızlandırdığını ifade etmektedir.

ÖE21 bu yönetime ilişkin önerilerinde kesinlikle resim seçimi konusunda titiz davranılmasını ve öğrencinin plastik kimliğini baltalayacak bir resmin seçilmemesi gerektiğini belirtmektedir.

ÖE21'in konuya ilişkin görüşlerinde özellikle seçilecek resmin ön plana çıktığı ve bu durumun görüşlerinin odak noktasını oluşturduğu söylenebilir.

EK F.2.4 - ÖE22'nin Görüşleri

ÖE22, kopya yöntemini ikinci sınıfta ve ikinci dönemde uygulamakta olup yorum şeklinde kopya çalışmaları yaptırdığını belirtmektedir. Bu yöntemi atölyesinde öğrencilerin boyayı nitelikli kullanabilmeleri ve biçimi doğru algılayabilmeleri amacıyla uyguladığını söylemektedir. Kendisine göre eğer öğrenci doğru yönlendirilirse bu yöntemin bir sakıncası olmayıp, özgün dil geliştirme sürecinde başlangıcın doğru yapılması açısından kopya çalışmalarının önemli olduğunu ifade etmektedir.

ÖE22, bu yöneme ilişkin önerilerinde öğrencinin doğru analiz edilmesine vurgu yapmaktadır.

EK F.2.5 - ÖE23'ün Görüşleri

ÖE23, kopya yöntemini ikinci sınıfta birinci ve ikinci dönemlerde birebir kopya biçiminde uygulamakta olup kopya çalışmalarına geçilmeden önce öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine ve yapılacak ön uygulamaların önemine vurgu yapmaktadır. Kendisine göre öğrencilerin teknik ve malzemeye hâkim olmadan ve öncesinde başka birkaç uygulama yapmadan doğrudan kopya çalışmalarına yönelmeleri öğretici olmaktan çok sıkıntılı bir öğrenme durumu yaratmaktadır. Bu nedenle ÖE23, öncelikle oluşturulmuş kurgulardan (örneğin atölye içerisinde bir natürmort düzenlemesi) öğrencilerin görerek, boyama tekniğini uygulayarak bir tecrübe edinmelerini sağladıktan sonra kopya çalışmalarına geçtiğini belirtmektedir.

Sonrasında ÖE23, öğrencileriyle ortak bir paydada buluşarak kopyası yapılacak sanatçı ve eserini belirlediklerini söylemektedir. Daha sonrasında öğrencilerinden seçilen yapıtların dönemini, üslubunu, sanatçısının kısa yaşam öyküsünü, var ise yapıtın ortaya çıkış sürecini ve plastik açıdan (kompozisyon, ışık-gölge, renk, teknik vb.) araştırılmasını istediğini ifade etmektedir. ÖE23, kopyalanacak sanat yapıtına ve sanatçısına ilişkin teorik bilgilerin edinilmesinin önemli olduğunu vurgulamakta ve şöyle ifade etmektedir: "(...) Sadece öğrenciden bir resim isteyip tamam bunu çalış demek doğru değil, öğretici olduğunu da düşünmüyorum."

Bu aşamadan sonra ÖE23, kopyası yapılacak resmin orijinal boyutlarında veya boyutlarıyla orantılı bir biçimde tuvalerin hazırlandığını belirtmektedir. ÖE23, kopyalanacak resimler tuvalere aktarılırken kareleme tekniğinin kullanıldığını belirtmekte olup kareleme tekniği ile öğrencilerin bir resmi nasıl büyütebileceklerini öğrendiklerini ve bu açıdan kareleme tekniğinin öğretilmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir.

ÖE23, öğrencilerin dikkatlerini resimlerdeki plastik unsurlara çekmek amacıyla yer yer şöyle sorular sorduğunu belirtmektedir:

Resim anlatımcı bir yaklaşıma mı sahip yoksa yansıtmacı bir yaklaşıma mı? Resimdeki boş-dolu, açık-koyu alanlar nasıl bir ilişki içinde? Resimde hareketi oluşturan elemanlar, yönler, benzerlikler, gerek renksel gerekse lekesel benzerlikler var mı, var ise nelerdir bunlar? Resim açık ya da kapalı bir kompozisyona mı sahip?

Ayrıca ÖE23, resimlerdeki renk armonilerine göre öğrencilerinden paletlerini hazırlamalarını istediğini, genel büyük alanlardan ayrıntılı alanlara kadar kopyası yapılan esere benzerlik noktasında öğrencilerinin çalışmaya dikkat etmelerini ve kopyası yapılan eserlerin katmanlı yapısı göz önünde bulundurularak en alttaki genel katmanlardan ayrıntılı ön katmanlara doğru çalışmanın ilerlemesini tekrar tekrar önerdiğini belirtmektedir.

ÖE23, daha sonrasında öğrencilerinin, sanatçılarla ve eserleriyle ilgili buldukları teorik bilgileri atölyedeki diğer arkadaşlarıyla paylaşarak bir sunum çalışması gerçekleştirdiklerini söylemektedir. Çalışmaların değerlendirilmesi sürecinde de ÖE23, öğrencilerle birlikte kopya çalışmaların orijinal eserlere ne kadar benzediğini, yapıtlar üzerinde neler öğrendikleri konusunda tartıştıklarını ve böylece kısa bir dönüt gerçekleştirmeye çalıştıklarını ifade etmektedir.

ÖE23 eğer zaman bulabilirlerse birebir kopya çalışmalarından ayrı olarak öğrenciler tarafından kopyası yapılan eserden kesitler alındığını ve bu kesitlerin tuval, mukavva veya kâğıt üzerinde desen, açık koyu değerlerin görülmesi açısından monokrom, yağlıboya veya serbest denemeler biçiminde uygulamalar yaptırdığını anlatmaktadır. Son olarak da ÖE23, ilerleyen yıllarda birebir kopya çalışmaları dışında esinlenme, yeniden yorumlama biçiminde uygulamalara yer verebildiğini dile getirmektedir.

ÖE23'e göre kopya yönteminin olumlu yönleri maddeler halinde şöyle ifade edilebilir:

- Öğrencilerin sanat tarihi, sanat eleştirisi gibi teorik derslerde öğrendikleri veya öğrenecekleri bilgilerin uygulama yolu ile pekişmesini sağlayabilir.
- Öğrenciler sanatçıları taklit ederek veya onların yürüdüğü yoldan yürümeye çalışarak sanatçıların bir eser üretme sürecinde neler yaşadıklarına ilişkin bir empati kurabilirler ve böylece onları daha iyi anlayabilirler.
  - Teknik açıdan öğrenciyi renk karıştırmaya veya bir rengi bulmaya yönlendirir.
  - Resimdeki bir problemin örneğin bir kumaş dokusunun veya bir formun sanatçısı tarafından nasıl çözümlenmiş olduğu öğrenciye yol gösterebilir.
  - Öğrenciler iki boyutlu bir yüzeyden iki boyutlu bir yüzeye aktarım yaparken resme ait plastik ve teknik konuları daha kolay öğrenebilirler.
  - Öğrenciler bir resmi fotoğraftan büyüterek başka bir yüzeye aktarmayı öğrenirler.
  - Öğrenciler kopyası yapılan sanat eserlerinin dönemi, sanatçısı ve plastik değerleri (teknik, leke, oran orantı, kompozisyon, hacim vb.) hakkında bilgi sahibi olurlar. Yani resim sanatının plastik değerlerini sanat yapıtları üzerinde irdeleyerek daha kolay öğrenebilirler.
    - Bir yapıt üzerinde araştırma yapmayı öğrenirler.
    - Sanatçıların boya malzemesini nasıl kullanmış olduklarını öğrenirler.
    - Daha sonraki süreçlerde espri kopya veya yorum kopya çalışmaları ile sanatçılara ait eserlerin yorumlanması üzerine bilgi sahibi olurlar.

ÖE23, uzun süre kopya yapılmasını özgün sanatsal dilin gelişimi açısından sakıncalı bulduğunu belirtmekte ve şunları ifade etmektedir:

Sürekli başkalarının yapıtlarını kopyalayarak ya da daha sonrasında bir fotoğrafı kopyalamaya çalışarak kendini hiçbir zaman özgür bir uğraş içine atamayabilir. (...) Yani kendi kurgusunu hazırlamak yerine böyle bir mücadele sürecine hiç girmeden yıllarca suluboya veya fotoğraf resimlerinin kötü kopyalarını yapan ve kendini ressam ya da sanatçı olarak tanıtan bir sürü güzel sanatlar eğitimi alanlarından mezun insanlarla tanışıyoruz. Hatta ısrarla anlatmaya çalışsak da anlatamadığımız mezun öğrencilerimiz var.

ÖE23, bu sürecin öğrencilerin özgür yaratım sürecine olumsuz yansımaması için atölye hocasının ve öğrencilerin bu yöntemi hangi kazanımlar için uyguladıklarının farkında olmalarının önemine vurgu yapmaktadır ve şunları ifade etmektedir: “ Burada atölye hocasının yaklaşımı, bu yöntemin uygulanmasıyla öğrencilerin kazanımlarına ilişkin beklentileri ve bunu dile getirişi öğrenciyi yönlendirecektir.”

ÖE23, bazı öğrencilerin başkalarının ortaya konmuş bir resmin tekrar kendilerince aynısının yapılmasını istemeyebileceklerini ve bazı öğrencilerin de kopyalamada başarısız olduklarında dersten soğuma ihtimallerinin olduğunu belirtmektedir. Ayrıca ÖE23, yansıtma yeteneği iyi olan bazı öğrencilerin sadece kopyası yapılacak olan eseri tuvale yansıtip çalışmanın teorik kısımlarına duysuz kalabileceğini ve bu durumda kopya yönteminin hobi kurslarında uygulanan kopya çalışmalarından bir farkı kalmayacağını ifade etmektedir.

Bu yöneme ilişkin önerilerinde ÖE23, hobi kurslarında yüzeysel bir biçimde sadece uygulama boyutuyla ele alınan kopya çalışmalarından farklı olarak, atölyede hem uygulama hem teorik boyutların entelektüel bir biçimde birlikte ele alınması gerektiğini ve öğrencilerin bunun bilincinde olmalarının önemli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca ÖE23, röprodüksiyon konusunun sadece belli bir döneme ait yapıtlarla sınırlı bırakılmaması gerektiğini ve çağdaş sanatçıların yapıt üretimleri analiz edilip, daha önceki yapıtların sanatçılar tarafından nasıl yorumlandığı üzerinde de durularak örnekler incelenmelidir. Bunun dışında ÖE23, orijinal eserlerdeki teknik ve malzemelerden farklı olarak kopya çalışmalarının farklı tekniklerde, farklı malzemelerde, farklı renklerde vb. biçimde uygulanabileceğini ve bu tarz bir çalışmada öğrenciler bir araya gelerek resim üzerinde grup halinde çalışabileceğini ifade etmektedir. Son olarak ÖE23, kopya çalışmalarının sonunda öğrencilerle birlikte bu süreçte neler öğrenildiğine ilişkin olarak ortak bir değerlendirmenin yapılmasının önemli olduğunu belirtmektedir.

EK F.2.6 - ÖE24'ün Görüşleri

ÖE24, kopya yöntemini ikinci sınıfta ve ikinci dönemde uygulatmakta olup, bu uygulamanın öğrenciler tarafında seçilmiş sanatçıların teorik olarak araştırılmasını ve eserlerinin kopya edilmesini kapsadığını belirtmektedir.

ÖE24 göre bu uygulama sonucunda öğrencilerin özellikle teknik anlamda boya ve fırça kullanımı konusunda daha iyi bir gelişme gösterdiklerini, sanatçıya ve döneme ilişkin teorik bilgiler edindiklerini ve bu durumun da öğrencilerin görmüş olduğu diğer teorik derslerle bir pekişme sağladığını ifade etmektedir.

Bu yöntemin öğrencinin özgün dil geliştirme süreci ile ilişkisi bağlamında da ÖE24, öğrencilere sanatçının üslubunu tanıma ve taklit yolu ile kendine has bir tarz

oluşturma konusunda bir deneyim sağladığını ve bununla birlikte sürekli uygulanmasının sakıncalı ve gereksiz olduğunu, bu durumda özgün dilin oluşma sürecini engelleyeceğini belirtmektedir.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE24, taklit esasına dayanan bu uygulamanın belli bir süre içerisinde ve gerektiği şekilde yapılırsa yararlı olacağını ifade etmektedir.

EK F.2.7 - ÖE25'in Görüşleri

ÖE25, atölyesinde bu yöntemin uygulanmasına ilişkin cevabının “hayır” olduğunu ifade etmekle birlikte, baskı kalitesi kötü olan röprodüksiyonlardan kopya yapılmasını istemediğinden dolayı aslında cevabının hem “evet” hem “hayır” olduğunu söylemektedir ve şöyle bir örnek vermektedir:

El Greco ve Egon Schele gibi Maniyeristik özgün deformasyon dili doğallık ve içtenlikle yansıyan bu resamlardan çıkış yaparak artistik ifade arayışlarını pekiştirmek isteyen öğrenciye “Hayır sen röprodüksiyon kopya yapamazsın!” diyemezsiniz.

Bundan dolayı ÖE25'in bu yönetime doğrudan karşı olmadığı söylenebilir.

ÖE25' göre öğrencinin boya sürüş ve biçimi etüt ediş karakterinin ortaya çıktığı natürmort, figür ve portre etüt uygulamaları ile öğrenci tanındıktan sonra, özellikle ikinci sınıf ikinci dönemde, öğrencinin resmetme karakterine göre röprodüksiyonlar belirlenip kopya yaptırılabilir. Bu konuya ilişkin düşüncelerini ÖE25 şöyle ifade etmektedir:

Natürmort, figür, çoklu figür ve portre etüt uygulamalarından sonra klasik üsluplu yalama fırça sürüşü kullandığını gördüğünüz öğrenciye, fırça tuşuna dayalı Barok ya da Empresyonist resamlardan kopya yaptırılmamalı. Öğrencinin yapış ediş özelliklerine uygun röprodüksiyonların ya da kaliteli resimsel öğelerin yansıdığı, ışık gölgeye dayalı fotoğrafların seçimi yapılarak fotogerçekçi-hiperrealist kopya yaptırılması faydalı olabilir.

ÖE25, bu yöntemin sakıncalı yönlerine ilişkin olarak öğrenciyi sürekli kopya yapmaya teşvik edici olduğunu, öğrencinin özgün artistik ifade arayışlarına yönelimini ve gözleme dayalı etütler ve araştırmalar yapmasını engellediğini, sanatsal etiğe uymayan çalma çırpma kopyalar yapmaya yönelmesine neden olduğunu ifade etmektedir.

ÖE25, bu yöntemin öğrencinin özgün dil geliştirme sürecine etkisine ilişkin görüşünü, “Röprodüksiyon kopya hem engeldir, hem yararlanılabilir bir yöntemdir.” cümlesiyle açıklamaktadır.

ÖE25'in konuya ilişkin görüşlerinde kopya yaptırılmadan önce öğrencinin iyi tanınması gerektiği ve öğrencinin yapısına uygun eser seçilip kaliteli baskılardan kopya yaptırılmasının ön plana çıktığı söylenebilir.

EK F.2.8 - ÖE26'nın Görüşleri

ÖE26, kopya yöntemini ikinci sınıfta birinci ve ikinci dönemlerde uygulatmakta olup resimsel alıntılama bağlamında öğrencilerinden yapılmış olan bir eseri yeniden yorumlamalarını istemektedir.

ÖE26 bu yöntemi, öğrencilerinin bir sanat eserini teorik açıdan araştırmaları, yorumlamaları ve böylece yorum yeteneklerinin gelişmesi ve bu yorum esnasında sanat eserinde neyin sabit neyin değişken olduğunu sorgulamaları ve de bu yorum esnasında çağın sanatını sorgulamaları (Duchamp'ın Mona Lisa'ya bıyık eklemesi gibi) açısından yararlı bulmaktadır.

Kopya ve özgün dil geliştirme arasındaki ilişkiye ÖE26, "Her dönem kendi yüzeyini, öncekine atıflarla geliştirebilir." cümlesiyle değinmektedir.

Kopyanın muhtemel olumsuz yanlarına ilişkin olarak ÖE26, bu yöntemin eğitim sürecinde uzun vadeli devam ettirilmesini sakıncalı bulduğunu ifade etmektedir.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE26, birebir kopya çalışmalarından ziyade atıfta bulunarak yapılan yorum kopyaların daha yaratıcı ve çağı yakalayıcı bulduğunu dile getirmektedir.

EK F.2.9 - ÖE27'nin Görüşleri

ÖE27 kopya yöntemini, öğrencilerin herhangi bir sanatsal dönemden kendi tercihleri doğrultusunda nesnel gerçekçi bir resmi seçerek, ikinci sınıfta birinci dönemin sonunda birebir ve yorum biçiminde uyguladıklarını ifade etmektedir. ÖE27 pek önermediği halde öğrencilerinin kopya resim yapma konusunda çok hevesli olduklarını, yoğun talepte bulduklarını ve kendi tasarımlarını uygulamakta henüz cesaretsiz olduklarını belirtmektedir.

Kopya yönteminin olumlu yanlarına ilişkin olarak ÖE27, öğrencilerin bir sanat yapıtı üzerinde hazır bir biçimde kompozisyon, renk, çizgi, ışık-gölge değerlerinin bir sanatçı tarafından nasıl kullanılmış olduğunu gördüklerini ve boyayı karıştırarak benzer

etkiler yakalamaya çalıştıklarını ifade etmekte olup bu yöntemi öğrenciye teknik beceri kazandırmak açısından yararlı bulunduğunu belirtmektedir.

ÖE27 bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak, öğrencilerin kopyacılığa alışabileceklerini ve projeksiyon makinasıyla bir resmi tuvale aktarmanın öğrenciyi tembelliğe itebileceğini ifade etmektedir.

Kopya ve özgün dil geliştirme arasındaki ilişkiye ÖE27, “Belki yeni fikirler için ilham verebilir. Neticede bir şeyler görünce dönüştürürsünüz.” cümlesiyle değinmektedir.

Bu yöntemle ilişkin önerilerinde ÖE27,projeksiyon makinasının kullanılmaması gerektiğini ve kopya çalışmalarına yorum eklenmesini önermektedir.

EK F.2.10 - ÖE28’in Görüşleri

ÖE28, kopya yöntemini ikinci sınıfta birinci ve ikinci dönemde uygulamakta olup, öğrencilerine boyama tekniklerini öğretirken (pastel, lavi, suluboya, akrilik, yağlıboya vb.) öncelikle kopya çalışması yaptırdığını, bu esnada öğrencilerinin boyama tekniğini kopyalama esnasında kavrayıp değişik yönlerini keşfettiklerini ve böylece daha sonra kendi çalışmalarında daha başarılı sonuçlar elde ettiklerini ifade etmektedir.

Bu yöntemin olumlu yönlerine ilişkin olarak ÖE28, öğrencilerin sanatçıları tanıdıklarını ve bu sanatçıların kullanmış oldukları teknikler, malzemeler hakkında bilgi sahibi oluklarını, renk karışımları ile ilgili problemleri çözümlediklerini, kompozisyon eleman ve ilkeleri hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmektedir. ÖE28, bu konuya ilişkin şunları ifade etmektedir: “Bence kopya yöntemi, yeni bir problemle karşılaşan öğrenciye yol göstericidir. Bunu her konuda düşünebiliriz, renk, teknik, malzeme, farklı uygulamalar vb. Öğrencilere farklı bakış açıları sunar. Öğretici niteliği vardır.”

ÖE28, kopya yöntemi ile özgün dil geliştirme süreci arasındaki ilişkiye şöyle değinmektedir:

Kopya çalışması yaparken öğrenci tekniği, malzemeyi, rengi deneyimler, kompozisyon düzeninin farkına varır, eleman ve ilkelerin nasıl kullanıldığı hakkında fikir sahibi olur. Bu farkındalıklar onun özgün çalışmalarına katkıda bulunur. Belki gördüğü ve kopya ettiği eserde onu etkileyen özellikler yeni fikirler geliştirmesine katkıda bulunabilir.

Bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak ÖE28, sürekli kopya yaptırılmasının yaratıcılığı engelleyebileceğini ifade etmektedir. Bu nedenle ÖE28, kopya çalışmalarından sonra özgün çalışmalar yaptırılıp öğrencilerin kopya yaparken

edindikleri deneyimleri kendi çalışmalarında uygulamalarına özendirilmeleri gerektiğini belirtmektedir.

ÖE28, bu yönetime ilişkin önerilerinde öğrencilerin yeni bir tekniği öğrenmeye kopya çalışmaları ile başlayabileceklerini ama ardından özgün çalışmalara yönlendirilmeleri gerektiğini dile getirmektedir.

Yeni bir boyama tekniğinin kopya yöntemi ile öğretilmesi, ÖE28'in görüşlerinde odak noktayı oluşturduğu söylenebilir.

EK F.2.11 - ÖE29'un Görüşleri

ÖE29, kopya yöntemini ikinci sınıftan birinci döneminde uygulatmakta olup, öncelikle canlı-cansız objelerden çalışmalar yaptırarak öğrencilerinin renk, biçim, kompozisyon, teknik, üslup, malzeme vb. açıdan eksikliklerini tespit ettiğini ve bu eksikliklere göre uygun sanatçılardan eserler seçerek kopya yaptırdığını ifade etmektedir.

ÖE29, öğrencilerinin renk, biçim, kompozisyon, teknik, üslup, malzeme vb. konularda eksikliklerini tamamlamaları ve sanatçıların bu hususlara ilişkin ne gibi denemeler yaptıklarını inceleyerek, uygulayarak görmelerini sağlamak amacıyla bu yöntemi kullandığını belirtmektedir.

Kopya yöntemi ile özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE29; öğrencilerin bu yöntem aracılığıyla sanatçıların sanatsal ifade biçimlerini tanımları, farklı teknik ve üslupları denemeleri, renk, biçim konusunda farklı uygulama biçimlerini görmeleri kendilerine uygun sanatsal ifade biçimlerini bulmalarına imkân verdiğini ifade etmektedir. Ayrıca kendisine göre öğrencilerin farklı denemeler sonucunda sanatsal biçimler içerisindeki boşlukları keşfedip ve bu boşlukları doldurmak adına yeni denemeler yapabilirler.

ÖE29 bu yöntemin sakıncalı yönlerine ilişkin olarak, öğrencilerin eksikliklerine bakılmaksızın rastgele ve sürekli bir biçimde kopya çalışmalar yaptırılırsa, öğrencilerin kendilerine ait sanatsal ifade biçimini oluşturamayacaklarını ve eksik yönlerini keşfedemeden sürekli kopya işler üretme eğiliminde olabileceklerini ifade etmektedir.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE29, öğrencilerin öncelikle eksik yönlerinin belirlenmesi gerektiğini ve daha sonra bu eksik yönlere göre uygun sanatçılardan eserler seçilip kopya yaptırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

ÖE29'un görüşlerinde, öğrencilerin eksikliklerinin tespit edilip bu eksikliklerin giderilmesi adına uygun sanatçılardan kopya yaptırılmasının ön plana çıktığı söylenebilir.

EK F.2.12 - ÖE30'un Görüşleri

ÖE30, birinci sınıfın ikinci döneminde temel tasarım dersinde öğrencilerinin kompozisyon ilişkilerini görebilmeleri ve mekân algılarını pekiştirmek amacıyla klasik dönem ustalardan lavi tekniği ile röprodüksiyon çalışması yaptırdığını belirtmektedir. Daha sonrasında ikinci sınıfta ve Anasanat atölye dersinin ikinci döneminde yorum kopya yaptırdığını, bu yorum kopyada da yağlıboya tekniği ile yapılmış bir usta sanatçının eseri seçilip, kompozisyon ve leke şemasına bağlı kalınarak öğrencilerinden yorumlamalarını istediğini ifade etmektedir. Bu çalışmada ÖE30, öğrencilerinin kompozisyon çözümlenmeleri üzerinde düşünmelerini, çok sayıda renk çözümlenmesi yapmalarını, kavramsal açıdan bir yorum üretebilmelerini ve çağdaş sanat algılarını geliştirmeyi hedeflediğini belirtmektedir.

Kopya yöntemi ile özgün dil geliştirme süreci arasındaki ilişkiyi ÖE30 şu cümleleri ile ifade etmektedir:

Röprodüksiyon çalışmaları özellikle başlangıç aşamasında yaratıcı bir biçimde kullanıldığı takdirde sadece teknik çözümlenmeler açısından kolaylık sağlamakla kalmaz, öğrencilerin doğru çalışmaları incelemeleri yoluyla görsel algılarının ve yorum yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olur diye düşünmekteyim.

ÖE30, bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak kopya çalışmalarının sınırlı sayıda abartılmadan uygulanması gerektiğini, aksi takdirde yararlı olmayacağını belirtmektedir.

EK F.2.13 - ÖE31'in Görüşleri

ÖE31, ikinci sınıfın her iki döneminde kopya yöntemini uygulamakta olup öğrencilerin kendilerine yakın buldukları dönemden ve sanatçılardan kopya çalışmalar yaptırdığını ifade etmektedir.

ÖE31, öğrencilerin seçmiş oldukları sanatçıyı, boyama tekniğini, dönemini, içinde bulunduğu akımı tanımlarını, sanatçı ve tekniği ile empati kurmalarını bu

yöntemin olumlu yanları olarak görmektedir. Sakıncalı yanlarına ilişkin olarak da ÖE31, kopya etmenin alışkanlık haline gelebileceğini belirtmektedir.

Kopya yöntemi ile özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE31, öğrencinin kendine yakın hissettiği sanatçının sanatı, tekniği ve dönemine ilişkin kazanımları ile kendi bulunduğu dönem arasında bir geçiş sağlayabileceğini düşünmektedir.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE31, farklı dönem ve akımlar üzerinden seçilen sanatçılar ve yapıtlar üzerinden kopyalar yapılabileceğini ve böylece öğrencilerin bir kaç tane farklı teknik ve yöntemi öğrenmelerinin sağlanabileceğini belirtmektedir.

EK F.2. 14 - ÖE32'nin Görüşleri

ÖE32, ikinci sınıfta birinci dönem leke eğitimi verdiğini ve ikinci dönemde de boyama tekniklerine geçtiklerini belirtip ikinci sınıfın öğrencilerin boyayı tanımaya çalıştıkları bir yıl olduğunu ifade etmektedir. Daha sonrasında üçüncü sınıf birinci dönemde yorum biçiminde kopya çalışmalarına geçtiklerini söyleyip, bu aşamada öğrencilerin ilk olarak seçmiş oldukları eserle birebir hesaplaştıklarını ve daha sonrasında ise eseri yeni bir kompozisyon içerisinde ve yeni bir resim olarak var etmeye çalıştıklarını belirtmektedir.

ÖE32, bu yöntemin olumlu yanlarına ilişkin olarak öğrencilerin kopya esnasında rengi, lekeyi, çizgiyi, dengeyi, ritmi ve kompozisyonu yaşayarak deneyimlediklerini; paletlerinin daha zenginleştiğini; bu yöntemin öğrencilerde resim yapabilirim duygusunu geliştirdiğini ve böylece doğadaki bir görüntüyü resmederken kendilerini daha rahat his ettiklerini belirtmektedir. Aynı zamanda ÖE32, öğrencilerin bu süreçte kendilerine ait bir tarz ve bakış açısı geliştirmenin önemini kavramaya başladıklarını ifade etmektedir.

ÖE32'e göre bu yöntemin hiçbir sakıncası olmayıp sanat eğitiminde kopya etmenin yer aldığını ve boya eğitiminin bir parçası olarak düşünmek gerektiğini söylemektedir.

ÖE32, kopya yöntemi ile özgün dil geliştirmeye ilişkin düşüncelerini şöyle dile getirmektedir: “Sadece kopya olarak ele alındığında iyi bir boya uygulayıcısı olunabileceğini düşünüyorum. Fikir ve düşünce olmadan yapılan şey sadece aktarımdır.”

Bu yönteme ilişkin önerilerinde ÖE32, kopya yapılacak eser hangi amaçla yaptırılıyorsa o amaç doğrultusunda ve öğrencilerin ilgi ve kararları da önemsenerik belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir.

EK F.2.15 - ÖE33'ün Görüşleri

ÖE33, öğrencilerin birinci sınıfta gördükleri temel tasarım ve desen derslerinde almaları gereken kazanımları tam almadan ikinci sınıfa geçtiklerini ve bundan dolayı atölyenin birinci döneminde ışık-gölge ve desen çalışmaları; farklı sanatsal malzemeleri deneme ve öğrenciyi tanıma süreci biçiminde geçtiğini ifade etmekte olup ikinci dönem kopya çalışmalarına yer verdiğini belirtmektedir.

ÖE33, kopya çalışmalarının mümkünse orijinal eserin başında çalışılması gerektiğini ama bu imkânın olmadığı durumlarda orijinal esere yakın boyutlarda olan röprodüksiyonlardan yararlanılabileceğini belirtmektedir. ÖE33, internette bulunan yüksek çözünürlüğe sahip röprodüksiyonlardan yararlandıklarını ve bunun içinde *Web Gallery* adlı siteyi kullandıklarını ifade etmekte olup resimlerin detaylarını bu site üzerinden büyütebildiklerini söylemektedir.

ÖE33, kopya çalışmalarının kaba bir taklit biçiminde olmaması gerektiğini ve analiz sürecinin çok önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle kopya çalışmalarına analiz süreci ile başladıklarını ve öncelikle seçilen eserin kompozisyonunu incelediklerini, bu aşamada da asetat ile çizgi biçiminde sadece kompozisyonu ortaya çıkardıklarını söylemekte ve şunları ifade etmektedir: “Asetatın üzerinde öğrenci sadece kompozisyonu görüyor. Sanatçı açık kompozisyon mu kullanmış, yoksa kapalı kompozisyon mu, bunlar irdeleniyor.” Daha sonrasında ÖE33, öğrencilerin eseri karakalem ile çalıştıklarını ve böylece ışık-gölge değerlerinin analiz edildiğini belirtmektedir.

Bu esnada ÖE33, öğrencilerinin sanatçılar hakkında teorik araştırmalar yaptıklarını ve bu kapsamda sanatçıların hayatları, dönemleri, üslupları ve konularını nereden almış olduklarına ilişkin bilgilerin araştırıldığını söylemektedir.

Daha sonrasında ÖE33, kopya edilecek eserlerin boyutlarıyla aynı ölçüde veya orantılı olacak biçimde tuvallerin hazırlandığını ve öğrencilerinin kurşun kalemle bakarak, kareleme tekniğiyle veya projektörle kopya edilecek resimleri tuvallere aktardıklarını ifade etmektedir. ÖE33'e göre kareleme tekniğiyle bir resmi başka bir

yüze aktarabilmekte bir marifet olup öğrencilerin bu süreçte kareleme tekniğini öğrendiklerini belirtmektedir. Kopyalama esnasında ÖE33, öğrencilerinin birebir kopya yapmaya çalıştıklarını ve bu süreçte renk bulma çabası içerisinde girdiklerini söylemekte ve şunları ifade etmektedir: “Öğrenci kopya yaparken renk bulmayı öğreniyor. Kopya, öğrenciyi renk bulma çabası içerisinde sokuyor. Yoksa bana göre öğrenci kendi kendine renk karıştırma çabası içerisinde girmiyor.”

ÖE33, dönemin ortalarında biten bu birebir kopya çalışmasının ardından, aynı sanat eserini öğrencilerinden yorumlamalarını istediğini belirtmekte ve şöyle ifade etmektedir: “Yani öğrenciye ‘Bu resmi tanıdın, gördün. Şimdi günümüzden de bir şeyler katarak bir yap bakalım’ diyorum.”

ÖE33, başarılı bir biçimde kopya çalışması yapıldığında bu durumun öğrencilerde özgüveni geliştirdiğini söylemektedir. Bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak da ÖE33, kopya çalışmalarının sürekli yapılmaması gerektiğini, üç dört çalışmadan sonra kopya çalışmalarını doğru bulmadığını ve fazla kopya yaptırılmasının öğrenciyi taklitçiliğe itebileceğini belirtmektedir. Bu nedenle kopya çalışmalarının eğitim sürecinde bir araç olduğunu ve hangi amaçlarla yapıldığının farkında olunması gerektiğini söylemekte ve şunları ifade etmektedir: “Kopya çalışmaları amaç değil araç olup öncelikle öğrenciler hangi amaçlar için kopya yaptıklarının bilincinde olmalıdırlar.” Ayrıca ÖE33, kimi öğrencilerin yaptıkları kopya eserin altına imzalarını attıklarını belirtmekte olup bunun doğru olmadığını ve imzanın sanatçıya saygı biçiminde örneğin; *Van Gogh’a saygı* şeklinde atılması gerektiğini söylemektedir.

Kopya ve özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE33, hayatı taklit ederek öğrendiğimizi, sıfırdan bir yaratma ortaya koymamızın mümkün olmadığını, hazır sanatsal birikimlerden etkilendiğimizi belirtmekte olup görsel deneyimin önemine vurgu yapmakta ve şunları ifade etmektedir:

Sıfır bir yaratma ortaya koymamız mümkün değil. Hazır sanatsal birikimlerden etkileniyoruz. Buna gözümüzü kapatmak mümkün değil. Eskiden Kandinsky’nin *Sanatta Ruhsallık* adlı kitabını okumuştum. O kitabı okurken, kitaptaki resimlerden etkilenmemek için o resimleri kapatmıştım. Ama şimdi derslere girerken olabildiğince bol görsellerle derse giriyorum. Çok sayıda sanatçıdan çok fazla görsel göstermek gerek. Sadece tek bir sanatçı olmamalı.

Bununla birlikte ÖE33, öğrencilerin birebir başkasının taklitçisi olmamaları gerektiğini, “Kötü olsun ama benim olsun.” sözüyle vurgulamaktadır. Ayrıca bu özgün

dil geliştirme sürecinde ÖE33; öğrencinin kaygılarına, eğilimlerine, dünyasına değer verilip empati kurulması gerektiğini ve resim yaparken öğrencinin kendine ait olan kısımların hoca tarafında yüceltilmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu süreçte ÖE33'e göre öğrenci kendi duygu ve düşüncelerini biçimlendirebilmelidir.

Ayrıca ÖE33, atölyesinde nasıl kopya yaptırdığına ilişkin süreci somutlaştırmak amacıyla araştırmacıya mail yoluyla bilgisayar ortamında hazırlanmış görseller yollamış olup yukarıda anlatılanları somutlaştırmak amacıyla aşağıda sunulmuştur:

Resim 1. Jacques-Louis David.
Madame Raymond de Verninac, 1798-99,
tuval üzerine yağlıboya, 145 x 112 cm
(Kaynak: www.wga.hu)

Figür-Zemin = Pozitif

Figür-Zemin= Negatif

Koyu Değerler

Orta Değerler

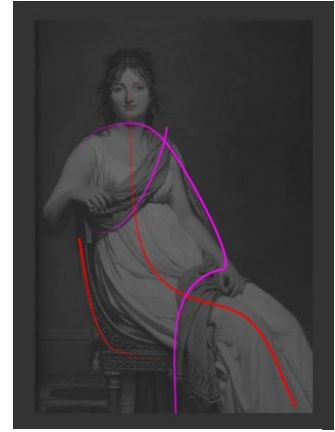
Açık Değerler

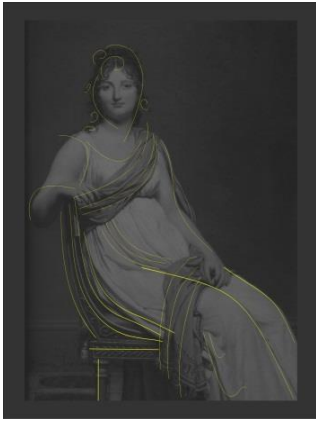
Açık + Orta + Koyu

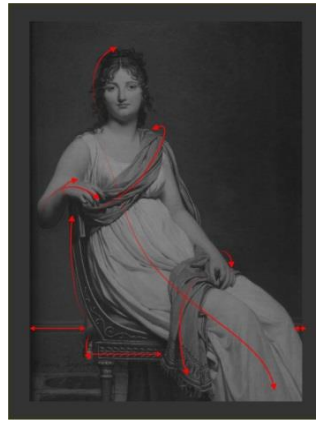
Çizgisel-Geometrik Altyapı

Ana Hareket Aksları

Ritim Yaratan Değerler

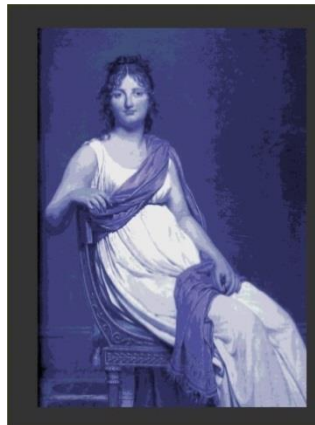
Yönler

Desen

Lavi

Monokrom

Yorum

EK F.2.16 - ÖE34'ün Görüşleri

ÖE34, ikinci sınıfın birinci döneminde kopya çalışmalarını yer vermekte olup öncelikle birebir ve sonrasında yorum biçiminde kopya çalışmaları yaptırdığını söylemektedir. İlk olarak ÖE34, Rönesans, Barok, Romantizm ve Neoklasisizm dönemlerine ait portre ve figüratif temalı eserler belirleyip öğrencilerine gösterdiğini ve bu eserlerin kopyası yapılmak üzere öğrencilerinin seçimine sunduğunu belirtmektedir. Sonra seçilen eserlerin gerçek boyutlarında tuvallerin hazırlandığını, bu tuvallerin yüzeyine bir kat ten rengi yağlı boya ile astar atıldığını ve seçilen resimlerin projektör yardımıyla tuvallere aktarıldığını ifade etmektedir. Bire bir kopya çalışmalarında ÖE34, öğrencilerinin portre ve kostümlerin maddi özelliklerine göre boya araştırmaları yaptıklarını söylemektedir. Daha sonrasında da yorum kopyalara geçtiklerini belirtmektedir.

Bu yöntemin olumlu yanlarına ilişkin olarak ÖE34, öğrencilerinin resimde yer alan farklı karakterdeki objelerin maddi özelliklerini (ten, kumaş, deri, cam, metal vs.) analiz edip boyamakta teknik beceri geliştirdiklerini ayrıca portre ve figürlerin anatomik açıdan analiz edilmesi ve daha doğru bir biçimde yansıtılması açısından faydalı bir yöntem olduğunu söylemektedir.

Bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak ÖE34, yaratıcı zekâyı tetiklemede yetersiz olduğunu ve öğrencileri kolaycılığa iterek kopyaya bağımlı hale getirebileceğini belirtmektedir.

Kopya ve özgün dil geliştirme süreci açısından ÖE34, öğrencilerin teknik kazanımlarının yanı sıra, Picasso'nun Velazques'in *Las Meninas* adlı tablosunu yeniden yorumlayıp günümüze uyarlaması gibi yeni konuların keşfedilmesinde ipuçları verebileceğini ifade etmektedir.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE34, kitsch (kiç) röprodüksiyonların seçilmemesi gerektiğini, dönemin tekniğine uygun aşamalara göre öğrencilerin yönlendirilmesinin önemli olduğunu ve farklı tekniklerle yorumlama biçiminde çalışmaların yapılabileceğini söylemektedir.

EK F.2.17 - ÖE35'in Görüşleri

ÖE35, sanat eğitiminde yaratıcılığa vurgu yaparak atölyesinde kopyaya yönelik çalışmalara yer vermediğini ifade etmektedir. Kendisi, tek başına tekniğin sanat

olmadığını vurgulayıp, özel yetenek sınavı ile seçilmiş öğrencilerin sanat eğitimi sürecinde kendi yaratıcılıklarını keşfetmeleri ve kendilerini ifade edebilecekleri özgün sanatsal bir dil geliştirmelerinin önemli olduğunu söylemekte ve şunları ifade etmektedir: “Yenilik, araştırmacılık, keşif ve avangart buluşçuluk, sanatçı-eğitimci kişilik için hedef olmalıdır. Sahicilik, biriciklik önemlidir.”

ÖE35’in yukarıdaki ifadeleri baz alınarak kendisinin kopya çalışmalara teknik eğitimin bir parçası olarak baktığı ve özel yetenek sınavı ile seçilmiş öğrencilerin sanatsal teknik sorunları çözmüş bir biçimde üniversiteye gelmeleri gerektiği ve bu eğitim sürecinde de yaratıcılığın ön planda olmasının önemini vurguladığı sonuçları çıkarılabilir.

Kendisine göre baskı kalitesi kötü röprodüksiyonlardan yapılan kopyaların olumlu yanları olmayıp bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak düşüncelerini; “Kopyacılık, sahtecilik, aşırma (intihal) ve taklit bir yaşam felsefesi olmamalıdır.” cümlesiyle dile getirmektedir.

Kopya yöntemi ile özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE35, kopya etmenin alışkanlık haline gelmesi durumunda özgün dilin gelişmesini engelleyeceğini söylemektedir. Ayrıca bu yöntemin yaratıcı bireylere sıkıcı ve itici geldiğini belirtmektedir.

Kopyaya ilişkin önerilerinde ÖE35, yöntem olarak devamlılık oluşturmaması gerektiğini, yalnızca analiz-sentez amacıyla yorumlamalar biçiminde uygulanabileceğini ve yetenek sınavı ile öğrenci almayan bölümler var ise özel bir yöntemle kopya çalışmalarının yaptırılabilirliğini ifade etmektedir.

ÖE35’in görüşlerinde yaratıcılık kavramının ön plana çıktığı söylenebilir.

EK F.2.18 - ÖE36’nın Görüşleri

ÖE36, atölyesinde kopya çalışmalarına yer verdiğini belirtmektedir. ÖE36’a göre kopyalama esnasında öğrencilerinin renk karışımlarını çözümlmeleri ve sanatçıların fırça izlerini takip ederek fırça kullanımlarını analiz etmeleri kendilerini teknik açıdan geliştireceğini ve tüm bu süreçte yaşananların dikkat ve farkındalık yaratarak görsel deneyimlerine katkı sağlayacağını, bu açıdan kopya çalışmalarının önemli olduğunu belirtmektedir. ÖE36’ya göre, bu yöntem belli bir süre uygulanarak öğrencilerin faydalanmaları sağlanmalı ve bu yöntemin neden kullanıldığı öğrencilere net bir

biçimde açıklanmalıdır. Başka bir deyişle öğrencilerin kendi sanatsal özgün dil gelişimlerinde ilerleyebilmeleri için bu yöntemin görsel ve deneysel katkılarından söz edilmelidir.

EK F.2.19 - ÖE37'nin Görüşleri

ÖE37, atölyesinde kopya çalışmalarına yer vermediğini belirtmekte olup bu yöntemin geçmişte kalmış bir yaklaşım olduğunu ve günümüzde resim yapabilme problemine yanıt veremediğini hatta yöntem dahi denemeyeceğini ifade etmekte ve şunları söylemektedir:

Sanat eğitimi içerisinde biçimsel ve düşünsel yaklaşımı belirlemede “taklit” bir başlangıç olarak kabul edilebilir. Fakat röprodüksiyon asla! Resim yapabilme noktasında biçimsel tanımlamalar artık bir değer ortaya koymamaktadır. (...) Günümüz tanımlamaları içerisinde sanat eğitimi nerede olmalı? Düşünmek gerekiyor. Bu noktada röprodüksiyon benim için hiçbir şey ifade etmiyor. Fakat akademik yapının içerisinde doğru bir yaklaşım olarak değerlendirilmekte, varlığını korumaktadır. Yöntem demek dahi uygun gelmiyor bana.

Bu yönetime ilişkin önerilerinde ÖE37, öğrencilere uygulama yaptırmaktan çok analiz yapabilme becerisi kazandırılması gerektiğini ve röprodüksiyon çalışmalarının yaratıcılığı destekleyen bir yaklaşım olarak değerlendirilmemesini vurgulamaktadır.

ÖE37'in görüşlerinde kopya yönteminin geçmişte kalmış bir yaklaşım olduğu ve çağımızın sanat eğitiminde pek yeri olmadığı düşüncesinin ön plana çıktığı söylenebilir.

EK F.2.20 - ÖE38'in Görüşleri

ÖE38, kopya yöntemini ikinci sınıfın her iki döneminde uyguladığını belirtmekte olup genellikle öğrencilerin estetik anlayışlarına göre modern öncesi dönemden seçtikleri bir eserin önce desenini çizdiklerini sonra pastel boya örneğini yaptıklarını ve daha sonrasında da uygun ölçülerdeki tuvallere aktardıklarını belirtmektedir. Seçilen eserler tuvale aktarılırken kesinlikle kareleme veya yansıtma yoluyla kopyalamaya izin vermediğini söylemektedir. Kopyalama esnasında ÖE38, çağdaş yoruma katkısı olması açısından öğrencilerinin bazı küçük bireysel müdahalelerine izin verdiğini belirtmektedir.

ÖE38 kopya yöntemini; öğrencilerin usta sanatçıları tanınması, benimsemesi, kendilerine model olarak almaları açısından yararlı bulunduğunu ve ayrıca resmin eleman ve ilkelerinin (kompozisyon, renk, doku, leke, biçim, form, armoni, denge, uyum, ritim

vb.) usta bir sanatçıyı taklit ederek daha kolay öğrenildiğini ifade etmektedir. Düşüncelerini ÖE38 şu cümlesiyle belirtmektedir: “Sanatçılar, onların tekniklerini uygulayarak öğrenmek açısından en iyi hocalardır.”

Bu yöntemin sakıncalarına ilişkin olarak ÖE38, kopya yönteminin çok uzun süre uygulanmaması gerektiğini aksi takdirde süreklilik ve alışkanlık haline geldiğinde öğrencilerin bundan kurtulamadıklarını söylemektedir.

Kopya ve özgün dil geliştirme sürecine ilişkin olarak ÖE38, öğrencilerin her şeyden önce bir öğrenme süreci içerisinde olduklarını ve bu süreçte mutlaka bir rehber ihtiyacı duyduklarını belirtmekte olup sınırlı ders saatleri içerisinde atölye hocasının bu rehberliği tek başına gerçekleştirmesinin kolay ve yeterli olmadığını söylemektedir. Bundan dolayı ÖE38, öğrencilerin usta sanatçıları bir yere kadar (özgünlüklerini bulana kadar) takip etmeleri, yaparak yaşayarak öğrenmeleri açısından önemli olduğunu ifade etmekte ve şunları belirtmektedir: “Keşke öğrencilerimiz alan hazırbulunuşluk düzeyleri yeterli olmuş olsa da doğrudan özgün çalışmalara yönlendirebilsek (...)”

ÖE38’in görüşlerinde, usta sanatçıların ve ortaya koydukları sanatsal birikimlerin sanat eğitimi sürecinde önemli bir yeri olduğunun ön plana çıktığı söylenebilir.

EK F.2.21 - ÖE39’un Görüşleri

ÖE39, atölyesinde ikinci sınıfın her iki döneminde kopya çalışmalarına yer verdiğini ve birebir röprodüksiyon çalışması yaptırıldığını belirtmektedir. Bu süreçte öğrencilerinin yağlıboya ve tekniğini kavradıklarını, sanatçıların üslup ve zengin kompozisyon anlayışlarının ufuklarını açtığını ve gördüklerini birebir resmetme yeteneklerinin geliştiğini ifade etmektedir. Ayrıca tüm bu kazanımların öğrencilerin yaratıcı yönlerini geliştirerek sanatsal özgün dil gelişimlerine katkı sağladığını söylemektedir. ÖE39, bu yöntemin herhangi bir sakıncası olmadığını düşündüğünü belirtmektedir.

KAYNAKÇA

- And, M. (2014). *Osmanlı Tasvir Sanatları 1: Minyatür*(1. Baskı). İstanbul: YKY.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*(4. Baskı). İstanbul: Sakarya.
- Artut, K. (2007). *Sanat Eğitimi: Kuramları ve Yöntemleri* (5.Baskı). Ankara: Anı.
- Aslan, G. (2011). *Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümlerinde Kopyalama Yönteminin Kullanıma Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).Gazi Üniversitesi/Eğitimbilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayrak, B. (2008). *Fotoğraf, Resim, Sinema ve Video Sanatının Devinimli İlişkisi: Alıntılama ve Anlamlandırma*. (Yayınlanmamış sanatta yeterlilik tezi).Marmara Üniversitesi/Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Berberoğlu, A. (2013). *Sanat Yapıtlarını Alıntılama: Sanat Temellüğünün Tarihsel Gelişimi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çakan, Y. (2011). *İlköğretim 7. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Röprodüksiyon Konusunun, Müze Eğitim Atölyeleri Ortamında İşlenmesinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çınar, S. (2006).*İlköğretim I. Kademe 3. Sınıf Öğrencilerinin Sanat (Resim) Eğitiminde Kopya Kuramı ve Baskın Doğalcı Sanat Eğitimi kuramınının Yaratıcılığa Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitimbilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dilmaç, O. (2009). *16. Ve 20. Yüzyıllar Arasında Avrupa 'da Akademik Düzeyde Sanat Eğitiminin Oluşumu ve Türkiye 'deki Sanat Eğitime Katkıları*.(Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri*. Ankara: Anı.
- Erbay, M. (1997). *Plastik Sanatlar Eğitimi 'nin Gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Erişti, S. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Adile Aşkı Kurt (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Ölçme Değerlendirme* içinde (s. 1-14). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Esmaili, M. (2014). *Görsel Sanatlar Eğitiminde 'Kopya Yöntemi' ile 'Bellek Eğitimi' Yönteminin Öğrenci Çalışmaları Üzerindeki Etkisine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme*. (Yayınlanmamış doktora çalışması). Gazi Üniversitesi/Eğitimbilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Geray, H. (2006). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*(2. Baskı). Ankara: Siyasal.
- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş*(2. Baskı). Ali Ersoy & Pelin Yalçınoğlu (Çev. Ed.). Ankara: Anı.
- Gombrich, E. H. (1992). *Sanat ve Yanılsama*. İstanbul: Remzi.
- Gökdemir, Z. (2006). *İlköğretim I. Kademe Resim-İş Derslerinde Kopya Yönteminin Sanatsal Düzenleme Öğelerinin Öğretilmesine Katkısı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitimbilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnenç, S. (2002). *İlköğretim Resim-İş Dersinde Kopya Yöntemi*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- İsalamoğlu, A. H. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. İstanbul: Beta.
- Kantürk, B. (2003). *Yeniden Üretme ve Kopyalama Olguları Bağlamında Çağdaş Sanatta Bir Bakış*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*(17. Baskı). Ankara: Nobel.
- Kasparoğlu, C. (2008). *Kopya Yönteminin İlköğretim İkinci Kademedeki (12, 13, 14 Yaş) Öğrenci Resimlerine Etkisi – Batman-Sason İstiklal Kız Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Örneği*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).Gazi Üniversitesi/Eğitimbilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, K. (2001).*Kopya Yönteminin İlköğretim Birinci Kademe Çağı (9-12 Yaş) Çocuk Resimlerindeki Rolü ve Önemi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitimbilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaymaz, Z. (2012). *Sanat Tarihinde Özgün Resim ve Reprodüksiyon İlişkisi*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kırıçoğlu, O . T. (2009). *Sanat Kültür Yaratıcılık: Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi – Öğretimi*. Anlara: Pegem.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta Eğitim: görmek öğrenmek yaratmak* (3. Baskı).

- Ankara: Pegem.
- Koç, S. M. (2006). *Romantizm Işığında Francisco Goya Gravür ve Litografilerinin Yükseköğretimde Özgün Baskı Uygulama Atölyelerindeki Eğitsel Boyutu*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kodaman, L. (2014). *Sanat yapıtlarında Alıntılamanın Picasso Resimleri Üzerinden İrdelenerek Resim Anasanat Atölye Öğrencilerinin Çalışmalarına Katkısı*. (Yayınlanmamış doktora çalışması). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuş, E. (2007). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?*(2. Baskı). Ankara: Anı.
- Marangoz, N. (2008). *İlköğretim 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Kopyalama Yöntemi ve Müzikli Yöntemin Öğrencinin Görsel Sanatlar Dersi Başarısına Etkisinin Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitimbilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Merriam, S . B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Selahattin Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- Mil, B. (2007). Görüşme Tekniği. Atila Yüksel, Burak Mil & Yasin Bilim (Ed.), *Nitel Araştırma: Neden? Nasıl? Niçin?* içinde (s. 3-27). Ankara: Detay.
- Miles, M . B. &Huberman, A . M. (2015). *Nitel Veri Analizi*. Sadegül Akbaba Altun& Ali Ersoy (Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Moran, B. (2013). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*(24. Baskı). İstanbul: İletişim.
- Neuman, W . L. (2012).*Toplumsal Araştırma Yöntemleri I: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* (5. Baskı. Cilt. 1). Sedef Özge (Çev.). Ankara: Yayınodası.
- Panofsky, E. (1995). *İkonografi ve İkonoloji*. İstanbul: AFA.
- Punch, K . F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. Dursun Bayrak, H. Bader Aslan & Zeynep Akyüz (Çev.). Ankara: Siyasal.
- San, İ. (2004). *Sanat ve Eğitim: Yaratıcılık, Temel Sanat Kuramları, Sanat Eleştirisi Yaklaşımları* (4. Baskı). Ankara: Ütopya.
- Shiner, L. (2010). *Sanatın İcadı*(2. Baskı). İstanbul: Ayrıntı.
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (2014). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü* (13. Baskı). İstanbul: Remzi.

- Şahin, Ç. (2010). Veri Toplama Teknikleri. Remzi Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s.121-178). Ankara: Nobel.
- Şavran, T . G. (2011). Sosyolojide Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri. Nadir Suğur (Ed.), *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri* içinde (4. Baskı. s. 78-96). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şimşek, A. (2014). Araştırma Modelleri. Ali Şimşek (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* içinde (3. Baskı. s. 80-107). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tekin, M. (2011). *İlköğretim 2. Kademe (6. Sınıf) Görsel Sanatlar Dersinde Kopya Yönteminin Öğrencilerin Sanatsal Çalışmalarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitimbilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*(9. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, S. (2000). *Sanat ve İş Eğitiminde Kopyacılık Yönteminin Yeri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Yılmaz, M. (2010). Sanat Eğitiminde Kopya ve Taklit. Kazım Artut (Ed.), *Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri* içinde (2. Baskı. s.222-250). Ankara: Anı.